

**BABA DESTEK EĞİTİM PROGRAMININ
BABALIK ROLÜ ALGISINA VE OKUL ÖNCESİ
EĞİTİM ALAN ÇOCUKLARIN OYUN
BECERİLERİNİN GELİŞİMİNE ETKİSİNİN
İNCELENMESİ**

Osman ŞALCI

**2020
YÜKSEK LİSANS
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Şehnaz CEYLAN**

**BABA DESTEK EĞİTİM PROGRAMININ BABALIK ROLÜ ALGISINA VE
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALAN ÇOCUKLARIN OYUN BECERİLERİNİN
GELİŞİMİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Osman ŞALCI

**T.C.
Karabük Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalında
Yüksek Lisans
Olarak Hazırlanmıştır**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Şehnaz CEYLAN**

**KARABÜK
Haziran, 2020**

TEZ ONAY SAYFASI

Osman ŞALCI tarafından hazırlanan “BABA DESTEK EĞİTİM PROGRAMININ BABALIK ROLÜ ALGISINA VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALAN ÇOCUKLARIN OYUN BECERİLERİNİN GELİŞİMİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Prof. Dr.Şehnaz CEYLAN

Tez Danışmanı, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği/Oy Çokluğu Seçiniz ile Çocuk Gelişimi ve Eğitiminde Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 23/06/2020

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Prof. Dr. Şehnaz CEYLAN (KBÜ)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Asya ÇETİN (KBÜ)

Üye : Doç. Dr. Fatma ELİBOL (SBÜ)

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Hasan SOLMAZ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

BEYAN

Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kurallarına göre hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içerisinde yer alan tüm bilgi ve belgeleri akademik kurallara uygun şekilde elde ettiğimi,
- Elde ettiğim tüm bilgi ve sonuçları etik kurallara uygun şekilde sunduğumu,
- Yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun şekilde atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunulan tüm eserleri kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullandığım bilgi ve veride bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezi kısmen bu üniversite ya da başka bir üniversitede tez olarak sunmadığımı beyan ederim.

Haziran/2020
Osman ŞALCI
İmza

TEŞEKKÜR

Araştırmam boyunca her zaman benim yanımda olan ve beni destekleyen, engin bilgilerini ve donanımını benden esirgemeyen ve yapmış olduğum tez çalışmamda yol gösterici olan, sabrı ve hoşgörüsü ile bu tezi tamamlamama yardım eden çok değerli ve kıymetli Danışman Hocam Prof. Dr. Şehnaz CEYLAN'a en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Toplumun en iyi bir şekilde gelişiminde, refahında önemli bir rolü olan sivil toplum alanında değerli çalışmalar yürüten ve çok severek gönüllüsü olduğum AÇEV'e, Sayın Hasan DENİZ'e, Ahmet ÇETİN'e, Olcayto EZGİN'e, Ferda AYAN'a ve ismini sayamadığım AÇEV BADEP ekibine teşekkür ediyorum. Bir de eğitim süresince sahada her zaman yanımda olan, tecrübelerinden yararlandığım kıymetli hocam Ethem KALYANCUOĞLU'na teşekkür ediyorum. Tez sürecinde her zaman yanımda hissettiğim ve bana desteğini esirgemeyen can dostum Adem ARSLAN'a çok teşekkür ediyorum.

BADEP eğitimine katılan ve bu çalışmamda bana destek olan sevgili babalara, eşlerine ve çocuklarına teşekkür ediyorum.

Ayrıca beni bu zamana kadar sevgi ve saygı ile yetiştiren, her zaman yanımda hissettiğim ve desteklerini esirgemeyen sevgili babam Mustafa ŞALCI'ya, canım annem Sabriye ŞALCI'ya ve canım abim Remzi ŞALCI'ya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmam boyunca bana her türlü desteği veren, benim her zaman yanımda olan, bu çalışmamın bitiminde büyük bir pay sahibi olan canım kıymetli, biricik eşim Eda ŞALCI'ya ve sabırla bekleyen, mutluluk kaynaklarım biricik oğullarım Furkan Ege ŞALCI ve Kerem Efe ŞALCI'ya çok ama çok teşekkür ediyorum. Bu çalışmayı eşim ve oğullarıma ithaf ediyorum...

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
KISALTMALAR DİZİNİ	ix
TABLolar DİZİNİ	x
EKLER DİZİNİ.....	xii
ÖZET.....	xiii
ABSTRACT	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	1
1.1.1. Alt Amaçlar	2
1.2. Araştırmanın Önemi	4
1.3. Araştırmanın Etik Yönü	6
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
2. GENEL BİLGİLER.....	7
2.1. Aile Kavramı ve Çeşitleri.....	7
2.2. Aile İçinde Babanın Rolü.....	9
2.3. Babanın Çocukların Gelişimine Olan Katkısı	12
2.3.1. Babanın Bilişsel Gelişimi Desteklemedeki Rolü.....	13
2.3.2. Babanın Sosyal ve Duygusal Gelişimi Desteklemedeki Rolü.....	14
2.3.3. Babanın Dil Gelişimi Desteklemedeki Rolü	16
2.3.4. Babanın Fiziksel ve Motor Gelişimi Desteklemedeki Rolü.....	16
2.4. Oyunun Tanımı ve Özellikleri.....	17
2.4.1. Okul Öncesi Dönemde Oyun	18

	<u>Sayfa</u>
2.4.2. Oyunun Çocuğun Gelişimine Etkisi.....	19
2.5. Babanın Çocuğun Oyun Becerileri Üzerindeki Etkisi	21
2.6. Aile Eğitimleri.....	22
2.6.1. Dünya’da Uygulanan Aile Eğitim Programları	23
2.6.2. Türkiye’de Uygulanan Aile Eğitim Programları.....	25
2.6.3. Aile Eğitimlerine Babanın Katılımı	26
2.7. Aile Eğitimi, Babanın Rolü ve Oyun İlişkisi	27
3. GEREÇ VE YÖNTEM	29
3.1. Araştırmanın Deseni	29
3.2. Araştırmanın Yeri ve Tarihi	29
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	30
3.4. Veri Toplama Araçları.....	32
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu	32
3.4.2. Babalık Rolü Algı Ölçeği.....	32
3.4.3. Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği	33
3.4.4. Görüşme Formu	34
3.5. Verilerin Toplanması	34
4. BULGULAR	39
5. TARTIŞMA	61
5.1. Deney ve Kontrol Grubunun Babalık Rolü Algı Düzeyleri.....	61
5.3. Deney ve Kontrol Grubunun Oyun Becerileri Değerlendirme Düzeyleri.....	65
5.4. Deney Grubunun Babalık Rolü Algı Ölçeğinden Aldıkları Puanlar İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki.....	68
5.5. Deney Grubunun Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeğinden Aldıkları Puanlar İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki	70
5.6. Deney Grubunun Görüşleri Doğrultusunda BADEP Eğitimi.....	72

	<u>Sayfa</u>
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	75
6.1. Sonuçlar.....	75
6.2. Öneriler	76
7. KAYNAKLAR	78
8. EKLER.....	90
9. ÖZGEÇMİŞ.....	108

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 1. Babalık rolü puanlarının gruplara göre ortalamaları.	43
Şekil 2. Oyun Becerileri Puanlarının Gruplara Göre Ortalamaları.....	45

KISALTMALAR DİZİNİ

- AÇEV** : Anne Çocuk Eğitim Vakfı
BADEP : Baba Destek Eğitim Programı
BRAÖ : Babalık Rolü Algı Ölçeği
OBDÖ : Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği
BÜNSEM : Bartın Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi

TABLULAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Baba katılımcıların demografik bilgiler tablosu.	30
Tablo 2. BADEP eğitim içeriği örneği.....	37
Tablo 3. Normal dağılım, basıklık, çarpıklık testi.	38
Tablo 4. Tanımlayıcı özelliklerin gruplara göre dağılımı (n=40).	40
Tablo 5. Deney ve kontrol gruplarının babalık rolü algı ölçeğinden aldığı ön test puanlarına ilişkin t testi sonuçları.	41
Tablo 6. Deney grubunun babalık rolü algı ölçeğinden aldıkları ön test-son test puanlarına ilişkin t testi sonuçları.	42
Tablo 7. Kontrol grubunun babalık rolü algı ölçeğinden aldıkları ön test-son test puanlarına ilişkin t testi sonuçları.	42
Tablo 8. Deney ve kontrol gruplarının babalık rolü algı ölçeğinden aldığı son test puanlarına ilişkin t testi sonuçları.	43
Tablo 9. Deney ve kontrol grubunun çocuklarına ait oyun becerileri değerlendirme ölçeğinden aldığı ön test puanlarına ilişkin t testi sonuçları.	44
Tablo 10. Deney grubunun çocuklarına ait oyun becerileri değerlendirme ölçeğinden aldıkları ön test-son test puanlarına ilişkin t testi sonuçları.....	44
Tablo 11. Kontrol grubunun çocuklarına ait oyun becerileri değerlendirme ölçeğinden aldıkları ön test-son test puanlarına ilişkin t testi sonuçları. ..	45
Tablo 12. Deney ve kontrol grubunun çocuklarına ait oyun becerileri değerlendirme ölçeğinden aldığı son test puanlarına ilişkin t testi sonuçları.	46
Tablo 13. Deney ve kontrol gruplarının babalık rolü ortalama puanları.	46
Tablo 14. Babalık rolü sontest puanlarının babalık rolü öntest puanlarının üzerine etkisinde grup farkına ilişkin yapılan ancova testi sonuçları.	47
Tablo 15. Deney ve kontrol gruplarının oyun becerinin ortalama puanları.	47
Tablo 16. Oyun becerileri sontest puanlarının oyun becerileri öntest puanlarının üzerine etkisinde grup farkına ilişkin yapılan ancova testi sonuçları.	48

Tablo 17. Deney grubunun babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının çocuk sayısı değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.	48
Tablo 18. Deney grubunun babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının çocuk yaşı değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.	49
Tablo 19. Deney grubunun babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının çocuk cinsiyeti değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.	50
Tablo 20. Deney grubunun babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının anne yaşı değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.	51
Tablo 21. Babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının baba yaşı değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.	52
Tablo 22. Babalık Rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının annenin eğitim durumuna ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.	53
Tablo 23. Babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının babanın eğitim durumuna ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.	54
Tablo 24. Babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının anne mesleği değişkenine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları.	55
Tablo 25. Babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının baba mesleği değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.	56
Tablo 26. Babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının aile yapısı değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.	57
Tablo 27. Babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının ailenin gelir durumuna ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.	58
Tablo 28. Deney grubunun aile eğitimine katılma durumları.	59
Tablo 29. Eğitimin deney grubu babalara katkılarıyla ilgili görüşleri.	59
Tablo 30. Deney grubunun eğitimle ilgili görüş ve önerileri.	60

EKLER DİZİNİ

Sayfa

- EK 1.** Ölçek Kullanım İzni
EK 2. Etik Kurul İzni
EK 3. Katılımcı Onam Formu
EK 4. BADEP Eğitimci Belgesi
EK 5. BADEP Toplantı Davet Mektubu
EK 6. Eğitim Planı
EK 7. Eğitimden Bazı Fotoğraflar
EK 8. Katılım Belgesi
EK 9. Kişisel Bilgi Formu
EK 10. Babalık Rolü Algı Ölçeği Formu
EK 11. Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği Formu
EK 12. Görüşme Formu

ÖZET

Baba Destek Eğitim Programının Babalık Rolü Algısına ve Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Oyun Becerilerinin Gelişimine Etkisinin İncelenmesi

Araştırmada okul öncesi eğitim alan çocukların babalarına uygulanan Baba Destek Eğitim Programı'nın babaların babalık rolü algılarına ve okul öncesi dönem çocukların oyun becerilerinin gelişimine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri mix (karma) olarak birlikte kullanılmıştır. Çalışma grubuna, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı Bartın ilinde bağımsız anaokullarına devam eden beş-altı yaş grubu çocuğa sahip 40 baba gönüllü olarak katılmıştır. Çalışmada, yarı deneysel bir yöntem olan ön test-son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarına çocukları okul öncesi eğitime devam eden babalar dahil edilmiştir. Deney grubundaki babalara 10 hafta boyunca Baba Destek Eğitim Programı uygulanırken kontrol grubuna ise herhangi bir eğitim programı uygulanmamıştır. Kuzucu (1999) tarafından geliştirilmiş olan Babalık Rolü Algı Ölçeği ile Fazlıoğlu, Ilgaz ve Papatğa (2013) tarafından geliştirilen Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeklerinin güvenilirlik çalışmaları yapılarak kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerden sayı, yüzde, ortalama, standart sapma değerleri kullanılmıştır. Demografik özelliklerin gruplara göre dağılımı kıkare analizi ile test edilmiştir. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi kullanılmıştır. Ayrıca nitel yöntem boyutunda verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formun iç geçerliliğini sağlamak için uzman görüşü alınarak soruların son hali verilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde, betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma sonucunda uygulanan eğitim programı sonrasında deney grubunda bulunan babaların babalık rolü ve çocuklarının oyun becerileri öntest ve son testi puan ortalamaları arasında farklılığın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Uygulanan Baba Destek Eğitim

Programının babalık rolünde ve çocukların oyun becerilerinin gelişiminde etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Aile Eğitimi, Babalık Rolü, Oyun Becerisi, Okul Öncesi Dönem
Bilim Kodu : 116001

ABSTRACT

Investigation of the Effect of Father Support Education Program on Perception of Fatherhood Role and Development of Play Skills of Children Receiving Preschool Education

In this study, it was aimed to investigate the effect of Father Support Education Program, which is applied to fathers of preschool children, on fathers' perceptions of paternal role and the development of preschool children's play skills. For this purpose, quantitative and qualitative research methods were used together in the research as a mix. Forty fathers with five or six age group children attending independent kindergartens in the 2018-2019 academic year Bartın province voluntarily participated in the study group. In the study, a pretest-posttest control group model, which is a semi-experimental method, was used. Fathers whose children continue their pre-school education are included in the experimental and control groups. While Father Support Training Program was applied to the fathers in the experimental group for ten weeks, no training program was applied to the control group. Reliability studies of the Paternal Role Perception Scale developed by Kuzucu (1999) and Game Skills Evaluation Scales developed by Fazlıoğlu, Ilgaz and Papatđa (2013) were used. Number, percentage, average and standard deviation values, which are descriptive statistical methods, were used to evaluate the data. The distribution of demographic features by groups was tested by chi-square analysis. T-test was used to compare quantitative continuous data between two independent groups. In addition, a semi-structured interview form developed by the researcher was used to collect data in the qualitative method. In order to ensure the internal validity of the form, expert opinion was received and the final form of the questions was given. Descriptive analysis was used in the analysis of the data obtained. After the training program applied as a result of the research, it was determined that the difference between the paternal role of the fathers in the experimental group and their children's play skills pretest and posttest mean scores was significant. Applied Father Support Training

Program was found to be effective in the role of fatherhood and in the development of children's play skills.

Key words : Family Education, Paternity Role, Play Skill, Preschool Period

Science Code : 116001

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Amacı

Ebeveynler çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişimsel sürecinde kısacası çocuğun hayatında önemli yere sahiptir. Bu nedenle ebeveynlerin hem anne ve babalık becerilerini hem de çocuk eğitimi konularında bilgi ve beceri düzeylerini geliştirmeleri gerekmektedir. Toplumsal yapının değişimine bağlı olarak anne ve babalara verilecek aile eğitiminin, sistemli ve düzenli bir şekilde yapılması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır (Tezel-Şahin ve Özbey, 2007). Anne-baba eğitimi, ebeveynlere çocuk yetiştirme sürecinde istenilen davranışları geliştirmelerine destek sağlayan bir eğitimidir. Toplumlarda gerçekleşen hızlı değişim, anne-babalık ile ilgili bilgi ve becerileri etkilemektedir. Çocukların kişiliklerinin oluşmasında önemli sorumlulukları bulunan anne-babaların, çocuklarını sosyalleştirme sürecinde karşılaştıkları sorunlar da giderek artmaktadır. Bu nedenle, anne-babalara çocuklarıyla etkili iletişim kurmalarında ve çocuklarının olumlu davranış ve alışkanlıkları edinmelerinde yardımcı olacak anne-baba eğitiminin verilmesi daha çok önem kazanmaktadır (Parlayıcı, 2010). Bu eğitimler arasında ülkemizde uygulanmakta olan Baba Destek Eğitim Programı katılımın en fazla olduğu aile eğitim programları arasında yer almaktadır (Kılıç, 2010). Baba destek eğitim programı babalara aile ortamında alacağı sorumluluklar konusunda, çocuklarının gelişimlerini destekleyici davranışlar sergilemesinde ve çocuklara birçok beceri, davranış kazandırmasında önemli katkılar sağlamaktadır. Baba destek eğitim programında babalara çocuklarıyla kaliteli zaman geçirmeleri için oyun etkinlikleri verilirken bunun yanında oturumların evlerde etkinliğini gösterebilmesi açısından babalara sorumluluklar verilmektedir (Koçak, 2004).

Babaların çocukları üzerinde olumlu etkiler bırakması, çocuklarına birçok beceri kazandırması açısından aile eğitimlerine katılmaları son derece önemlidir. Bu çalışmada babalara babalık rolü, aile tutumları, olumlu davranışların nasıl

kazanılacağı, olumsuz davranışların nasıl azaltılacağı, çocuk gelişimi, çocuk ve oyun üzerine bir eğitim verilmiştir. Babalara yönelik düzenlenen aile eğitimlerinin aile ortamlarına olumlu etkiler bırakacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada, babalar üzerinde eğitimin etkilerini görebilmek, aile içerisinde gerekli sorumluluğu alması adına üzerine düşen babalık rollerini etkili bir şekilde yapabilmesini ve çocuğu ile verimli oyun zamanı geçirerek gelişimine katkı sağlamak ve çocukların oyun becerisini geliştirmek amaçlanmıştır.

1.1.1. Alt Amaçlar

Araştırmanın amacı, baba destek eğitim programının babaların babalık rolü algısına etkisini ve okul öncesi dönem çocukların oyun becerileri gelişimine olan etkilerini incelemektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki alt amaçlara ulaşılması hedeflenmiştir.

1. Baba Destek Eğitim Programı (BADEP)'na katılan deney grubu ile herhangi bir aile eğitimine katılmayan kontrol grubunun Babalık Rolü Algı Ölçeği testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık var mıdır?
 - a. Deney ve kontrol grubunun Babalık Rolü Algı Ölçeğinden aldıkları ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - b. Deney grubunun Babalık Rolü Algı Ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - c. Kontrol grubunun Babalık Rolü Algı Ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - d. Deney ve kontrol grubunun Babalık Rolü Algı Ölçeğinden aldıkları son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Baba Destek Eğitim Programı (BADEP)'na katılan deney grubu ile herhangi bir aile eğitimine katılmayan kontrol grubunun Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık var mıdır?
 - a. Deney ve kontrol grubunun Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeğinden aldıkları ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

- b. Deney grubunun Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - c. Kontrol grubunun Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - d. Deney ve kontrol grubunun Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeğinden aldıkları son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. BADEP'e katılan deney grubunun BRAÖ ve OBDÖ'den aldıkları ön test ve son test puanları ile çocuk sayıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 4. BADEP'e katılan deney grubunun BRAÖ ve OBDÖ'den aldıkları ön test ve son test puanları ile çocukların yaşları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 5. BADEP'e katılan deney grubunun BRAÖ ve OBDÖ'den aldıkları ön test ve son test puanları ile çocukların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 6. BADEP'e katılan deney grubunun BRAÖ ve OBDÖ'den aldıkları ön test ve son test puanları ile annenin ve babanın yaşları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 7. BADEP'e katılan deney grubunun BRAÖ ve OBDÖ'den aldıkları ön test ve son test puanları ile annenin ve babanın eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 8. BADEP'e katılan deney grubunun BRAÖ ve OBDÖ'den aldıkları ön test ve son test puanları ile annenin ve babanın meslekleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 9. BADEP'e katılan deney grubunun BRAÖ ve OBDÖ'den aldıkları ön test ve son test puanları ile aile yapıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 10. BADEP'e katılan deney grubunun BRAÖ ve OBDÖ'den aldıkları ön test ve son test puanları ile aile gelir durumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 11. BADEP'e katılan babaların aile eğitim programlarına katılma ve/veya katılamama nedenleri hakkında görüşleri nelerdir?
 12. BADEP'e katılan babaların aile eğitiminin katkıları hakkında görüşleri nelerdir?
 13. BADEP'e katılan babaların aldıkları eğitim konusunda görüş ve önerileri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Aile, doğumdan itibaren çocuğun gelişimine etki eder. Aile ortamında sağlanan zengin çevre koşulları, ebeveynlerin sergilediği olumlu aile tutumları, çocuğun sevgi yoksunluğu yaşamayıp ilgi ve ihtiyaçların zamanında karşılanması çocukların her yönden gelişimlerinde önemli rol oynamaktadır. Çocuğun inançları, tutumları ve davranışlarının temeli ailede atılır (Bayraktar, Güven ve Temel, 2016). Bu bakımından anne ve babalara büyük bir sorumluluk düşmektedir. Ancak aile yapılarına bakıldığında aile içerisinde birinci dereceden sorumlu olan kişi anneler olmaktadır. Kadınların giderek artan oranlarda çalışmaya başlaması, aile içinde iş bölümünü gerekli kılmış ve yerine getirilmesi gereken sorumlulukların dengeli bir şekilde paylaşılmasını sağlamıştır. Bu bağlamda çocukların eğitim sürecinden ve yetiştirilmesinden birinci derecede sorumlu olduğu düşülen annelerin, aile içindeki bu rolleri ve beklentileri giderek azalmıştır. Aile yaşantısı içinde değişen koşullar gereği babaların yardımına daha çok ihtiyaç duyulmaktadır (Anlıak, 2004).

Babaların aile içinde iki yönlü bir rol oynadıkları, çocuklarını doğrudan ve dolaylı yollarla etkiledikleri görülmektedir. Baba çocuğuyla birlikte birçok etkinlik yapan, çocuğuyla oyun oynayan, ona birçok şey öğreten, çocuğuna dikkat eden, eğitsel çalışmalarında yol gösterici olan, ahlaki yönden geliştiren, çocuğunu her alanda eğiten, çocuğuna karşı örnek olup kendisini taklit edebileceği bir yoldaştır. Bu yollarla baba, çocuğunun gelişimi üzerinde doğrudan bir rol oynamaktadır (Ersan, 2013). Babalık rolünü; sadece çocuğun maddi yönden ihtiyaçlarını karşılamak ve kendini otorite olarak algılamayan baba, bunun yerine çocuğu ile yakından ilgilenmek, çocuğun bakımına katılmak olarak algılayan baba; bu aile eğitim programları sayesinde çocuğunun yaşamına daha fazla katılmaktadır (Ünüvar ve Senemoğlu, 2010). Baba, çocuğunun akademik başarısını, dil zekâsını ve analitik becerisini olumlu etkileyerek zihinsel gelişimine katkıda bulunmaktadır. Babanın ilgili olması çocuğun hem sosyal hem de duygusal gelişimi için önemlidir. Baba çocuğun yaşamına aktif katılım sağladığında, çocukların empati becerisinin ve bilişsel düzeylerinin, iç denetim odaklarının, problem çözme becerilerinin, özgüvenlerinin ve sosyal uyumlarının arttığı bulunmuştur. Kız ve erkek çocukların cinsel kimlik gelişiminde, babayla kurdukları bağ çok önemlidir. Anneye kıyasla

babanın geleneksel cinsiyet rol mesajlarının aktarılmasında ve cinsiyet rollerinin güçlendirilmesinde daha etkin olduğu görülmektedir. Araştırmalar babanın çocuğun sosyalleşme süreçlerinde ve arkadaşlık becerilerini geliştirmede önemli bir roller üstlendiğini göstermektedir (Kuzucu, 2011).

Çocukların gelişim alanlarını destekleme yanında babaların çocuklarıyla geçirdiği oyun vakitleri, hem çocukların birçok konuda bilgi sahibi olmasını sağlamakta hem de çocukların oyun becerisi kazanmasında önemli rol oynamaktadır. Çocuklar için oyun önemlidir. Hatta Montessori, oyunu çocuğun işi olarak görmektedir. Oyun çocukların eğitiminde ve kişilik gelişiminde oldukça önemlidir. Oyun çocuk için çok ciddi bir uğraş olmasının yanında bir eğitim, eğlence ve gelişim aracıdır. Çocuk, oyun yoluyla mutluluğunu, nefretini, sevgi arayışını ve kızgınlık gibi duygularını dışa yansıtabilmektedir. Çocuğun hayatının merkezinde olan oyun, çocuğun sosyal çevre ile ilişki kurmasına, duygu ve düşüncelerini aktarmasına yardımcı olan önemli bir faaliyettir (Ulutaş, 2011). Çocuklarıyla oyun oynayan anne ve babaların, sırasını bekleme, yardım etme ve isteme gibi sosyal davranışlara örnek oldukları ve hayali oyunları teşvik ettikleri belirtilmiştir. Anne babaların oyuna katılım göstermesi, çocuklarının sosyalleşme süreçlerini desteklediği gibi oyun becerilerini de olumlu yönde gelişmesini sağlamaktadır. Bunun yanında, anne ve babanın oyuna katılması, çocukların dil gelişimlerine, keşfetme davranışlarının gelişimine ve aile arası bağın oluşumuna katkı sağladığı anlaşılmıştır. Anne babaların çocuklarıyla oyun oynamaları, çocuklarının gelişimine olumlu yönde katkı sağladığı görülmektedir (Işıkoğlu ve İvrendi, 2008).

Bu çalışma ile uygulanan baba eğitiminin babaların çocuklarına ve eşine karşı olan baba rolünün daha etkin olması ve bunun yanı sıra okul öncesi dönem çocuğunun oyun becerilerinin gelişiminde babanın destekleyici ve yönlendirici davranması amacıyla oldukça önemlidir. Çalışmanın ele alınan konu ve yöntem açısından, alana önemli katkılarda bulunacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Etik Yönu

Araştırmada etik ilke ve kurallara uyularak verileri toplamadan önce ölçek sahipleri ile mail yoluyla iletişime geçilip ölçeklerin araştırmada kullanılabilmesi için gerekli izinler alınmıştır (Ek 1). Verilerin toplanmasından önce Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (Ek 2) gerekli izinler alınmıştır. Araştırmaya katılan babalara çalışmayla ilgili gerekli bilgiler verildikten sonra gönüllük esasına bağlı gerekli katılım onam formu (Ek 3) doldurmaları sağlanmıştır. Çalışma kapsamında uygulanan Baba Destek Eğitim Programı araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Araştırmacı BADEP eğitimcisi sertifikasına (Ek 4) sahiptir ve 3-6 yaş ile 7-11 yaş arası çocuk sahibi olan babalara aile eğitimlerinden Baba Destek Eğitim Programını uygulayıcısıdır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma,

1. Bartın ilinde yaşayan normal gelişim gösteren beş ve altı yaş çocuklara sahip 40 baba ile sınırlıdır.
2. Bağımsız anaokullarında açılan BADEP eğitim kursu ile sınırlıdır.
3. Araştırmada kullanılacak olan babalık rolü algı ölçeği ile oyun becerileri değerlendirme ölçeğinin ölçtüğü davranış göstergeleriyle sınırlıdır.
4. Araştırma içerisinde deney grubuna katılan 20 baba ile sınırlıdır.

2. GENEL BİLGİLER

Bu bölümde aile ve aile eğitimleri, ailenin ve özellikle babaların çocukların gelişimine katkısı, oyun, çocuğun gelişiminde oyunun önemi ve babaların çocukların oyun beceri gelişimindeki etkisi hakkında genel bilgi verilmiştir.

2.1. Aile Kavramı ve Çeşitleri

Aile, insan ve toplum hayatının çok önemli bir parçasıdır. Çocukların bakımını üstlenen, sosyalleşmesini sağlayan ve çocukların eğitimcisi olan ilk yapıdır (Berger, 2008). Bu yapı içerisinde aile denildiğinde ilk akla gelen kişiler çocuğun anne ve babası olmaktadır (Shaffer, 1994). Toplumsal yaşam kadar bireysel yaşam için de önemli bir kurum olan aile, toplumsal hayatın en etkin öğelerinden birisidir. Aile, toplumsal hayatın değerlerinin ve kurallarının öğrenildiği en küçük yapıdır. Toplumsal değişimlerle kendini yenileyerek geleceğe taşıyan ve sürekliliği olan bir kurumdur (Çağan, 2011).

Aile, bireyin temel ihtiyaçlarının karşılandığı, başkalarıyla etkileşim içinde olup bir arada yaşamayı öğrendiği, bireyin yaşam içindeki alışkanlıklarının ve temel davranışlarının kazandığı sosyal bir yapıdır (Kayhan, 2008). Aile toplumun özelliklerine taşıyan, yaşadığı sosyal yapının kültürünü yansıtan toplumun en küçük birimi olarak tanımlanmaktadır (Özben ve Argun, 2002). Aile, kişinin doğumundan ölümüne kadar içinde bulunduğu, hayatını sürdürebilmesi için gerek duyduğu ihtiyacı ve desteği edindiği bir toplumsal ortamdır (Bayer, 2013).

Tanımlar incelediğinde; aile bireylerinin çocuğun gelişimsel sürecinde, davranışların ve alışkanlıkların kazanımında ve beceriler edinmesinde sorumluluklar aldığı görülmektedir. Bu sorumluluğu paylaşan ebeveynlerin çocuklarıyla aile içerisinde ilişkilerinin son derece olumlu yönde olması gerekmektedir. Aile üyelerinin huzurlu, mutlu, güvenli ve sağlıklı bir şekilde bir arada yaşamalarının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Ancak, sosyal çevre içerisinde aile yapılarının değişiklik gösterdiği görülmektedir. Tarım, sanayi, kadının çalışmaya başlaması, aile üyelerinden birinin aileden ayrılması gibi birçok nedenler ailenin işlevlerinde ve yapısında değişimlere yol açmıştır. Örneğin tarım faaliyetlerinin yoğun olduğu dönemlerde aileler de geniş aile yapısı varken sanayileşmenin etkisi ve kadınların çalışma sahasında yer almaya başlaması ile birlikte çekirdek aile yapısının yoğunlaştığı görülmektedir (Bolat, 2017). Değişen zaman içerisinde sanayileşme ve kentleşme süreçleri toplumlar arası farklılık göstermiştir. Buna bağlı olarak aile yapısı da değişime uğramış ve toplum içinde aile tiplerinin yani çeşitliliğinin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Yıldız, 2017).

Aile Çeşitleri: Yerleşim yerlerine, ailedeki otorite biçimine, aile üyeleri, eş sayısı ve çocuk sahibi olma durumlarına göre aile çeşitlilikleri görülmektedir. Bunlar;

- **Geniş Aile:** Aynı hane içinde akrabalık bağları kuvvetli, erkeğin karar almada ön planda olduğu, erkeklerin daha çok aile içinde sorumluluk aldığı, genellikle geçim kaynağı tarım olan, adetlerine bağlı bir aile şeklindedir (Gökçe, 2011). Geniş aile dede, nine, damat, gelin ve torunların aynı evde yaşadığı ve birçok çekirdek ailenin birlikte olduğu bir aile örneğidir. Bu aile tipinde anne baba ve çocuklar aile büyükleriyle birlikte yaşamanın yanında aile büyüklerinin bakımını da üstlenmektedir (Trost, 1993).
- **Çekirdek Aile:** Yerleşim yeri kentsel alan olan ve ticaret, hizmet ve sanayi alanlarında çalışarak geçimini sağlayan, akrabalık bağlarının zayıfladığı, aile içinde karar alma süreçlerinde aile üyelerinin söz sahibi olduğu, geleneksel aile yaşantısından uzaklaşan bir aile şeklindedir (Gökçe, 2011). Anne baba ve çocukların birlikte yaşadığı çekirdek aile tipinde ebeveynler çocukların biyolojik veya evlat edinerek üvey anne ve babası olabilmektedir (Yıldız, 2017).
- **Tek Ebeveynli Aile:** Anne veya babanın ölümü, ebeveynlerin boşanmaları veya anne ve babadan birinin evi terk etmesi ve ebeveynin tercih etmesi gibi sebeplerden dolayı ortaya çıkan ve çocukların tek ebeveyn ile birlikte yaşadığı aile tipidir (Uhlenberg, 1989; Tawnley ve Edmondson, 1991). Bu aile tiplerinde çoğunlukla annelerin daha etkili olduğu görülmektedir (Steel ve Kidd, 2001).

- **Çocuksuz Aile:** Aile bireylerinin çocuk sahibi olmak istememesi veya bazı nedenlerden ötürü çocuk sahibi olamama durumlarına bağlı sadece eşlerin birlikte yaşadığı aile tipidir (Bolat, 2017). Evlenen kişilerin bir zaman sonra çocuk yapmamaya karar vermeleri ve nüfusta yaşlı oranın artış göstermesi çocuksuz ailelerin artmasına neden olmuştur (Eshleman ve Bulcroft, 2006).

Toplumun en küçük yapısı olan aile, çocukların yetiştirilmesinde önemli bir sorumluluğu üstlenmiştir. Çocukların sağlıklı bir gelişim süreci yaşaması için aile ortamının nitelikli olması önemlidir. Bu ortamın sağlanmasında anne ve babalara önemli görevler düşmektedir. Özellikle babaların eşit sorumluluk bilinciyle aile içindeki rollerini etkili bir şekilde gerçekleştirmesi ile dayanışma, paylaşma ve sağlıklı ilişkilerin geçerli olduğu aile ortamı oluşmaktadır. Bu nedenle, aile içindeki beklentilere yönelik babaların üstleneceği ve gerçekleştireceği roller son derece önemlidir.

2.2. Aile İçinde Babanın Rolü

Toplumsal hayatın merkezinde bulunan aile, anne, baba, çocuk ve kan akrabalıklarından oluşmaktadır. Ailenin görevlerinden biri insanoğlu neslinin devamlılığını sağlamaktır. Dünyaya gelen çocuğun yaşamına olumlu veya olumsuz yön vererek yetişmesinde önemli rol üstlenen anne ve babalar, çocuk üzerinde kalıcı izler bırakmaktadır (Gür ve Kurt, 2011). Çocuğun bakımı ile birlikte eğitimi de üstlenen ailede, bu görevden sorumlu tutulan birinci derecedeki birey annedir ve önemi her daim vurgulanmaktadır. Aile ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalarda uzun süre sadece “anne” üzerine yoğunlaştığı görülmüştür (Phares, 1993). Türk toplumuna bakıldığında ailelerin büyük çoğunluğunda çocukları yetiştiren, çocuğun eğitimi ve bakımıyla ilgilenen bunun yanında özellikle de yaşamın ilk yılı olan bebeklik döneminde çocuğu geliştiren, tüm ihtiyaçlarını karşılayan sorumlu aile bireyi olarak anne görülmektedir (Tezel-Şahin, 1998). Ancak günümüzde kadınların iş hayatındaki yerlerinin önemli derecede artması, giderek artan iş gücü ihtiyacı ile birlikte doğum ile iş dönme süresi arasındaki zamanın kısalması gibi nedenlerle aile içi rol ve statüler değişime uğramıştır (Anlıak, 2004). Çalışan kadınların sayısı iş hayatında daha fazla olmasıyla beraber, çocuklarına karşı sorumluluklar konusunda kadınlara yardımcı olan babaların sayısında artış görülmüştür (Açev, 2017). Bu değişim ile

birlikte babaların da bebeklik dönemlerinden itibaren çocuğun her türlü bakımı ve ihtiyacı ile ilgilenerek anneleri destekleme durumu görülmeye başlanmıştır (Lamb, 2001).

Aile içinde baba, çocuğa sadece ekonomik olarak destek sağlamakla kalmamış; çocuğun yetiştirilmesinde ve eğitiminde eşit paylaşımda bulunmak, ev içi ve dışındaki sorumlulukları paylaşmak ve annenin yanında olmak gibi konularda da roller üstlenmiştir. Çocukların sadece maddi imkânlarının karşılanması babaların ilgili olduğunu göstermemektedir. İlgili baba davranışlarının en önemli göstergesi çocukla kurulan olumlu iletişim ve çocuğun gelişiminde nasıl destek sağlayacağıyla ilgili izleyeceği yolu bilmesidir (Pleck, 2012). Bunun yanında babanın anneyi destekleyici davranışlarda bulunması, annenin çocuğu ile kuracağı ilişkinin daha iyi olmasını sağlarken babanın anne ile olan ilişkisi de baba çocuk arasındaki ilişkiyi de etkilemektedir (Tezel-Şahin ve Özbey, 2007). Babanın çocuğuyla ilgilenmesi çocuğun gelişiminde olumlu etkiler bırakırken annenin üzerinde de olumlu izler bırakmaktadır. Bu durum annenin annelik davranışlarının daha iyi olmasını sağlamaktadır. Eşinden çocuk bakımı konusunda yardım alan anne kendini duygusal açıdan iyi hissederken, anne çocuğuna karşı daha olumlu tutumlar sergilemektedir (Flouri ve Buchanan, 2004). Toplumdaki aile yapısına bakıldığında yaşanan anne ve baba rollerinin farklılığı, babanın anneden farklı bir şekilde çocuğu etkilediği anlaşılmaktadır (Güngörmüş, 1997).

Cinsel kimliğin kazanılmasında üç yaş önemlidir. Çünkü bu yaştan itibaren çocuklarda cinsiyet ayrımı başlamaktadır. Kız çocukları annelerini erkek çocuklar ise babalarıyla özdeşim kurarak ebeveynlerin davranışlarını yapmaya çalışırlar (Çağdaş ve Seçer, 2010). Cinsiyet rollerinin güçlü bir şekilde aktarılmasında anneye oranla babalar daha etkilidir (Bronstein ve Cowan, 1988). Babanın çocukların cinsel kimliklerine göre davranışlarının kazanılmasında önemli bir etkisi bulunmaktadır. Çünkü erkek çocuklarına nasıl erkeksi davranması gerektiğini, kız çocuklarına ise erkeklere karşı nasıl davranışlar sergilemesi gerektiğini öğreten kişinin baba olduğu görülmektedir (Tezel-Şahin ve Özbey, 2007). Ebeveynlerin çocukların bakımında birlikte hareket etmeleri ve paylaşımda bulunarak çocuklarıyla etkileşimde

bulunmaları çocukların cinsel kimliklerini kazanmalarını kolaylaştırmaktadır (Garrett, 1992).

Babalığın etkileşim, erişebilirlik ve sorumluluk olmak üzere üç önemli boyutu bulunmaktadır. Çocuğuyla zaman geçiren, onunla oyun oynayan, çocuğunu dinleyen baba etkileşim içindedir. Etkileşimde olmamasına rağmen çocuk hem duygusal hem de fiziksel olarak babasına ulaşabiliyorsa çocuğun babaya erişebilirlik durumu söz konusudur. Baba çocuğun bakımını üstelendiye ve çocuğu parka götürmek, veli toplantılarına katılmak, doktora götürmek gibi faaliyetleri planlayan bir rol gerçekleştiriyorsa babanın çocuğuna karşı olan sorumluluğu yerine getirdiğini göstermektedir (Lamb, Pleck, Charnov ve Levine, 1987; Pleck, 2010).

Anne olmak kadar baba olmak da çocuk gelişiminin en kritik bileşenlerinden birisidir. Son dönem çalışmalara bakıldığında babalık kavramı “erkek olarak baba” ile “ebeveyn olarak baba” şeklinde incelemeye alınmıştır. Bu doğrultuda oluşan önemli bir ayrım “baba olmak” ve “babalık yapmak” arasındadır. “Baba olmak” erkeklerin çocuk sahibi olmalarına, babalığı ifade eden toplum içindeki durumlara ve anlamlara işaret etmektedir. “Babalık yapmak” kavramı ise erkeklerin aile içindeki davranış ve becerilerini ifade etmektedir (Barker vd., 2011; Bozok, 2018; Ruti vd., 2015; Yuvacı, 2019). Baba olmak ve babalık yapmak kavramları baba rolünün etkin şekilde yapılması adına çok önemlidir. Babaların çocuklar üzerindeki davranışlarının gelişimlerine katkı sağlayıcı nitelikte olması ilgili babalık kavramının oluşmasını sağlamıştır. İlgili baba olmak;

- Babanın çocuğun gelişiminde sorumluluk aldığı ve bakım işlerini üstelendiği,
- Çocuğun gelişimi için imkânlar yaratıp, ortam düzenlediği,
- Çocukla karşılıklı iletişim içinde olduğu,
- Çocuğa zaman ayırdığı,
- Çocuğu dinlediği,
- Çocukla ilişkisinde ve onları desteklemede etkili yollar bulduğu babalık örneğidir.

Aile içinde ilgili olan baba, çocukları ile olumlu ve yakından bir ilişki kurar. Çocukların bakımında kendini sorumlu hisseden baba, kendine ait sorumlulukları yerine getirir. Ev içi işlerinde yardımcı olur. Çocuğun gelişim alanlarını ve kritik dönemlerinin farkında olan ve bu gelişimsel alanları destekleyen baba, çocukları ile birlikte etkili zaman geçirir, oyun oynar, kitap okur, masal, hikâye anlatır. Çocuklarına karşı yaşına uygun tutumlar sergileyen baba, çocukluklarını etkin dinler ve uygun yöntemlerle kendini ifade eder. Çocuklarında olumlu davranışları geliştirmek, olumsuz davranışları önlemek için etkin tutumlar kullanır. Örnek olur, rehber olur, önleyici açıklamalar yapar, hiçbir tür şiddet kullanmaz, takdir eder. Çocukların okul hayatlarına olan ve destekleyen baba, eşlerinden ayrılma durumu söz konusu olsa da çocukları ile yakın ilişkilerini ve sorumluluklarını sürdürür (Açev, 2018; Coley, Lewin ve Carrona, 2011; Duursma Pan ve Raikes, 2008). Babaların çocuklarıyla her alanda ilgilenmesi, onları desteklemesi, yanında olması çocuğun gelişimlerini olumlu yönde doğrudan etkilerken, babanın sergilediği bu tutum ve davranışlarda anneyi de etkilemekte çocuklarına olan davranışlarını olumlu olmasını sağlamaktadır (Flouri ve Buchanan, 2004).

2.3. Babanın Çocukların Gelişimine Olan Katkısı

Sosyal, duygusal, dil, fiziksel ve bilişsel gelişim alanlarında bilgi düzeyleri yetersiz olan ebeveynlerin, çocukları anlamakta ve çocukların hızlı gelişim süreçlerine uyum sağlamada zorlandıkları görülmüştür (Wright, Stegelin ve Harfle, 2007). Çocukların bütüncül olarak olumlu gelişim sağlamaları bakımından baba önemli bir yere sahiptir. Babaların çocuklarıyla olan ilişkilerinin iyi olması, çocuklarıyla etkin zaman geçirmesi, çocuklarını her yönüyle desteklemesi çocukların bilişsel becerilerini, akademik başarısını, sosyal davranışlarını ve ruhsal yönden iyi olmasını etkilemektedir. Baba çocuğun zihinsel, duygusal, sosyal, dil ve fiziki gelişimlerine olumlu yönde katkıda bulunmaktadır (Cabrera ve Bradley, 2012; Tamis-Lemonda, Kahana-Kalman ve Yoshikawa, 2009).

2.3.1. Babanın Bilişsel Gelişimi Desteklemedeki Rolü

Bilişsel gelişim, bireyin düşünme, akıl yürütme, akılda tutma ve dil becerileri ile ilgili zihinsel faaliyetleri içermektedir. Zihinsel süreçler ile kişi yeni bilgiler edinir ve bu bilgilerle çevresini anlamaya, öğrenmeye çalışır (Seven, 2019; Yuvacı, 2019). Öğrenmenin gerçekleşmesi için zihinsel süreçler ile çevrenin de etkisi bulunmaktadır (Underwood ve Rosen, 2013). Çevrenin çocuk için etkili bir uyaran olması için anne ve babanın, çocuğun yaşadığı ortamı düzenlemesi ve çocuklarıyla kaliteli zaman geçirmesi gerekir.

Babanın çocuğun bakımıyla ilgilenmesi ve katılım göstermesi, çocukların problem çözme becerilerini ve zihinsel gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir (Easterbrooks ve Goldberg, 1984). Okul sürecinde anne ve babaların yer alması farklı kademede bulunan çocukların akademik başarılarını artırmada önemli bir faktördür (Kotaman, 2008). Çocuğun gelişimi üzerinde baba katılımının önemi ile ilgili olan bir çalışmada 0-6 yaş okul öncesi dönem çocukların bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimlerinde önemli etkileri olduğu ortaya koyulmuştur (Cabrera, Shannon ve Tamis-LeMonda, 2007).

Babanın varlığı çocukların benlik saygısını, akademik başarılarını artırıp ve akran ilişkilerinde istikrarlı olunmasına katkı sağlarken, baba yokluğunun çocuklar için olumsuz sonuçları olabilmektedir. Bu durum sosyal problemlere, düşük akademik başarıya ve problem davranışlara yol açabilmektedir (Harris, 2002).

Babaların okul öncesi dönemde etkin katılım sağlaması akademik yönden çocuğun hem okul öncesi dönemde hem de sonraki diğer dönemlerde başarı göstermesini sağlayacaktır (Coley vd., 2011). Baba yoksunluğunu yaşayan çocuğun, okul başarılarının düşük seviyede olduğu anlaşılmaktadır (Radin, 1981). Bir babanın tamamen yokluğu okulda daha az başarı, çocuklarda bozulmuş bilişsel işlev, saldırganlık ve suçluluk ile ilişkilidir (Amato ve Gilbreth, 1999).

Babalık izni kullanan babaların çocuk bakımı konusunda daha ilgili oldukları ve sorumluluk aldıkları bulunmuştur. Ayrıca babalık izni kullanan babaların

çocuklarının, uygulanan bilişsel testler ve zekâ testlerinde daha başarılı oldukları da bulunmuştur (Huerta vd., 2013).

Zihinsel gelişiminde, sözel dil becerilerinde, akademik başarıda etkisi bulunan babaların (Koçak, 2004) eğitim seviyeleri yükseldikçe okul öncesi dönem çocuklarının yapmış oldukları faaliyetlerde hata yapma oranı azalmaktadır (Seçer, Sarı, Çeliköz ve Üre, 2009). Yapılan bir araştırma sonuçlarına göre anne ve babaların eğitim seviyelerinin artması çocukların akademik becerilerinin daha iyi olmasını sağlamaktadır (Burchinal, Peisner-Feinberg, Pianta ve Howes, 2002).

2.3.2. Babanın Sosyal ve Duygusal Gelişimi Desteklemedeki Rolü

Bireyin kendinde var olan duygulanım becerisi ile çevrenin etkileşimi sonucu duygu kazanılması sürecine duygusal gelişim olarak adlandırılmaktadır. Duygusal gelişim ve çeşitliliğin sağlanmasında çocukların sosyal ilişkilere ihtiyaç duyduğu görülmektedir (Yılmaz ve Azkeskin, 2019). Sosyal ilişkilerin daha etkin olabilmesi ve sosyal gelişim süreçlerinin verimli olması için çocukların bazı dönemlerde bazı sosyal becerileri kazanması gerekmektedir (Kayılı, 2019). Kalıtım, çevre, kültür, ebeveyn tutumları ve ebeveyn davranışları, kardeş ve arkadaş ilişkileri, eğitim programları ve eğitimci davranışları gibi birçok faktör çocukların sosyal beceri ve duygusal gelişimlerini etkilemektedir. Çocukların sosyal becerileri edinmesinde ve çocuğa sosyal duygusal davranışların kazandırılmasında öğretmen ve anne-babaya önemli sorumluluklar düşmektedir (Ceylan, 2009).

Aile içinde özellikle babaların, çocuklar açısından önemli bir rol model olduğu, babanın çocuklarıyla geçirdiği kaliteli vakitten dolayı aralarında olumlu etkileşim olduğu bilinmektedir. Çocukların birçok davranışları kazanmalarında babalarını gözlemlmeleri etkili olduğu ve edindiği bu davranışları sosyal ilişki içerisinde kullanmaya çalıştığı birçok araştırmanın ortak sonucu olduğu görülmektedir (Rane ve McBride, 2000).

Çocuğun sosyal ve duygusal gelişimlerinde anne babaların örnek olmasının ve olumlu etkileşimlerde bulunmasının yanında anne ve babaların çocuklarıyla olan ilişkilerinde kullandığı yaklaşım ve tutumlar çok önemli bir yere sahiptir. Çocuğun

sosyal duygusal gelişiminde babanın önemli bir rol üstlendiği bu süreçte ebeveynleri ile güvenli bir bağ kuran çocukların daha sosyal olduğu görülmektedir (Kandır ve Alpan, 2008).

Babaların çocukların hayatlarına olan katılımı, olumlu sosyal ve duygusal gelişimi desteklemesinin yanında davranış bozukluklarının da daha az görülmesini sağlamaktadır (Uludağlı, 2017). Bir araştırma sonucunda aile eğitimine katılım sağlayan ailelerin çocuklarının eğitim öğretim faaliyetlerinde başarılar gözükrken aile eğitimine dahil olmayan ailelerin çocuklarında ise davranış-uyum bozuklukları, kötü alışkanlıklar, disiplin sorunları, akademik başarısızlık, okul başarısında azalma, derslere, okula karşı isteksizlik, sorumsuzluk ve motivasyon eksikliği, sevilmediğini hissetme, yalnızlık ve güvensizlik gibi sorunların ortaya çıktığını belirtmişlerdir (Argon ve Kıyıcı, 2012).

Babası ile çocuğun yakın ve samimi bir ilişki kurmaları ruhsal yönden daha iyi olduklarını, sosyal davranışlar sergiledikleri ve hayatı boyunca arkadaşlarıyla kurdukları ilişkinin daha iyi olduğu görülmektedir (Lamb, 1997). Babaları ile temas halinde olan çocuklar duygularını, teması olmayan çocuklardan daha etkili bir şekilde düzenler (Vogel, Bradley, Raikes, Boller ve Shears, 2006).

Babanın gelişimin her döneminde çocuklar için önemli bir rolü vardır. Babanın ergenlik süreci yaşayan çocuklarına ilgi ve yakınlık göstermesi, kendi adına kararlar vermesi ve ulaşmak istediği hedeflerinde çocuğunun yanında bulunması, çocuğun kişilik gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Bu şekilde davranan ve ergenlerin yanında olan baba, ergenlik döneminde olan çocukların kararlı ve tutarlı davranışlar sergileyen bir kişilik geliştirmelerine destek sağlamaktadır (Kocayürek, 2010). Baba çocuk için toplumsal hayat içerisinde önemli bir rol model olarak karşımıza çıkmaktadır. Babanın olmaması, çocuğun hayatına katılım göstermemesi çocuğun sosyal gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir (Flouri, 2005). Babalar çocukların geçimini sağlama yani maddi olarak desteklemenin yanı sıra, öğretme, yönlendirme ve zaman harcama yoluyla çocukları duygusal olarak beslemenin önemini giderek daha fazla vurgulamaktadır (Schmitz, 2016).

2.3.3. Babanın Dil Gelişimi Desteklemedeki Rolü

Dil, duyguların, düşüncelerin ve isteklerin aktarılmasında kullanılan bir iletişim aracı görevi üstlenmiştir. Bunun yanında birey toplumsallaşmak adına dili kullanmaktadır. Dil becerileri çocuğun sosyalleşmesinde, düşünce sisteminin gelişiminde önemli işlevselliği bulunmaktadır (Oktay, 2019). Çocuğun dil gelişimi sürecinde ve bu dil becerilerinin gelişiminde aile bireylerinin ve ailenin içinde bulunduğu toplumsal yapının etkisi bulunmaktadır (Kol, 2011). Beş-altı yaş grubuyla gerçekleştirilen bir çalışmada dil becerilerinin kazanımında aldığı okul öncesi eğitimin süresi, çocuğun cinsiyeti ile yaşı ve anne-babanın öğrenim durumu gibi değişkenlerin etkilediği anlaşılmaktadır (Koçak, Ergin ve Yalçın, 2014).

Anne ve babanın eğitim düzeyi okul öncesi dönem çocukların dil gelişim düzeylerini belirlemede önemli bir etkidir (Yıldırım ve Koçak, 2016). Babanın çocuğun eğitimine katılması ve evde çocuklarıyla öğrenme aktiviteleriyle ilgili sohbet etmesi baba çocuk arasında güçlü ilişkiler kurmasının yanında iletişimlerinin zenginleşmesine yardımcı olmaktadır (Cowan ve Pruett, 2009).

Babaların yürümeyi yeni öğrenen çocuklarıyla konuşmaları, çocukları daha fazla konuşmaya, çeşitli kelimeler kullanmaya yöneltmektedir (Kahraman ve Yuvacı, 2018). Okul çağındaki çocukların babaları, çocuklarına karşı ilgili olduklarında okulda iyi performans sergilemekte ve okumada yüksek puanlar almaktadır (Allen ve Daly, 2007).

2.3.4. Babanın Fiziksel ve Motor Gelişimi Desteklemedeki Rolü

Fiziksel gelişim, çocuğun fiziki anlamda sağlığını ve çocuğun büyümesini içermektedir. Motor gelişim ise çocuktaki motor işlevlerinin doğal gelişimini ifade eder. Çocuğun kalıtsal özellikleriyle ilgili olan fiziksel gelişim, beslenme, barınma ve uyku gibi fizyolojik ihtiyaçların karşılama yolları olarak da görülmektedir. Motor gelişim oturma, yemek yeme, koşma, tırmanma, yakalama ve atma gibi vücut-el hareketlerini içermektedir. Erken çocukluk döneminde fiziksel ve motor gelişimlerinin hızlı ilerlediği bir dönemdir. Bu dönemde anne ve babaların katılım

sağladığı ve çocuklara sundukları etkinlikler, fırsatlar önemlidir (Ercan, 2019; Özkan, 2019; Uluğ 2019). Baba katılımının sosyal ve duygusal gelişimlerinin yanında bilişsel ve fiziksel gelişimlerine de etkisi ortaya konulmaktadır (Uludağlı, 2017). Çocuğun fiziksel aktivite düzeyinin yüksek olması babanın çocuğu ile geçirdiği zamanı etkilediği anlaşılmaktadır (Beets ve Foley, 2008).

Çocuğun fiziki kazaları daha az yaşamasının, babanın çocuğun bakımında anneye yardımcı olması ve iş birliği içinde hareket etmesi ile ilişkisi olduğu söylenmektedir (Nepomnyaschy ve Donnelly, 2015). Çocukların obez olma durumlarını, babanın olmayışı ve babanın düşük fiziksel aktivite düzeyi etkilemektedir (Trost, Kerr, Ward ve Pate, 2001). Öz anne ve babasıyla birlikte yaşayan çocuklar da yanık ve yaralanma gibi durumlar için tedbirler alınırken, bu çocuklar daha uzun süre annesi tarafından emzirilir ve sağlıklı kilo alımı gerçekleşir (Allen ve Daly, 2007). Çoğunlukla boğuşma, yuvarlanma gibi kaba hareketleri gerektiren oyunlar tercih eden babalar, çocukların motor gelişimlerine katkıda bulunmaktadır (Kahraman ve Yuvacı, 2018).

2.4. Oyunun Tanımı ve Özellikleri

Oyun çocukların yaşam içerisinde yaptığı doğal etkinliğidir. Oyun, çocuğun yaşadığı çevreyi anlama yoludur. Oyun, çocuklar için kendini tanıma, kendini anlatma ve düşünme aracıdır. Oyun, başkaları tarafından öğretilmeyen konuların, tek başına gerçekleştirdiği deneyimler ile öğrendiği ortamdır (Barbaroğlu, 2016; Kurt ve Özkaya, 2014; Oktay, 2002; Yavuzer 2007).

Çocuk için önemli bir yere sahip olan oyunun çok yönlü ve çeşitli tanımları bulunmaktadır. Montaigne “ çocukların en gerçek uğraşı”, Montessori “çocuğun işi” ve Lazarus ise “hedef ortaya koymayan, mutluluk kaynağı olan ve kendiliğinden ortaya çıkan bir etkinlik” diye tanımlamaktadır. Jean Piaget ise çocuğun oyunu ile işi arasında bir devamlılığın olduğunu ifade etmektedir. Oyun en geniş anlamı ile şöyle ifade edilebilir: “Belli bir amaca yönelik olan ve olmayan, kurallı ya da kuralsız olarak gerçekleştirilen, her duruma çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı,

fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişimin temeli olan, gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme sürecidir.” (Aral, Gürsoy ve Köksal, 2001).

Bir aktivitenin oyun olarak nitelendirilebilmesi için gerekli bazı özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir:

- Oyun iç motivasyonlu bir faaliyettir.
- Oyun çocuğun ne yaptığı, nasıl yaptığı hakkında bilgi verirken, çocuğun süreçte kazandıkları önemlidir.
- Oyun çok esnek, yaratıcı ve dinamik bir ortama sahiptir.
- Oyunda seçim ve kararlar çocuğa aittir.
- Sosyal ve kültürel bağlamda öğrenir.
- Oyuna çocukların aktif katılması gerekir.
- Oyunun çocukların gelişimleri üzerinde olumlu bir etkisi vardır.
- Oyun oynanan ortam genel olarak kabul edici ve özgür olmalıdır.
- Oyun ile çocuk taklit eder, hayal eder ve üretir.
- Oyun ile çocuk problemlere farklı çözüm yolları üretebilir.
- Oyun yeteneklerin ve kavramların oluşmasını sağlar.
- Oyun oynarken kendi duygularını rahat ifade etmelidir.
- Çocuk oyunda kendi hızında ilerler ve öğrenir. Bu durum onun motivasyonunu ve bir konu üzerinde odaklaşmasını sağlar (Duncan ve Lockwood, 2008; Kilvington ve Wood, 2010; Sevinç, 2004; Yücestepe, 2019).

2.4.1. Okul Öncesi Dönemde Oyun

İnsan yaşamında diğer dönemlerin temelini oluşturan okul öncesi dönem, çocukların en hızlı gelişim süreçlerini yaşadığı dönemdir. Çocukluk döneminde kazanılan davranışların yetişkinliğe girildiğinde bireyin alışkanlıklarını ve kişiliklerini etkiledikleri görülmektedir. Bu nedenle okul öncesinde verilen eğitim çocuğun gelecekteki yaşantısına yön vermektedir. Bu dönemin en etkili, verimli ve kaliteli deneyimlerle geçirmesi çocuk açısından son derece önemlidir (Duralp ve

Aral, 2015). Bütün bu deneyimleri, fırsatları içeren faaliyetlerden birisi de oyun etkinliğidir.

Çocuk oyun yoluyla birlikte öğrendiklerini pekiştirerek daha kalıcı öğrenme gerçekleştirir. Çocukların problem çözme becerileri ve yaratıcılıklarını geliştiren oyun, onların daha özgür düşünmelerini sağlar. Aynı zamanda ruhsal açıdan rahatlama yaşarken yaşamını kolaylaştıracak temel yaşam becerilerini de oyun oynayarak da kazanmaktadır. Çocuğun bütün gelişim alanlarını destekleyen en etkili öğrenme ortamı oyun ortamıdır ve çocuklar aktif katılım sağlayarak oyun ile sosyal ve bilişsel beceriler de kazanmaktadır. Günümüzde okul öncesi dönem çocuğun bedensel ve ruhsal yönden olumlu bir gelişim yaşaması için beslenme ve uyku kadar oyunun da önemli bir ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır (Bodrova ve Leong, 2005; Çakmak ve Elibol, 2015; Lester ve Russell, 2010).

Bir diğer önemli nokta ise okul öncesi dönem çocuklarının en iyi bir şekilde oyun gereksinimlerini karşılayan yerler okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Çevrede oyun alanlarının giderek azalması, çocukların oyun oynamalarını olumsuz etkilemekte ve çocuklar oyun oynama imkânını okul öncesi eğitim kurumlarında daha fazla bulabilmektedir (Çakmak ve Elibol, 2015; Ellialtıoğlu, 2005).

2.4.2. Oyunun Çocuğun Gelişimine Etkisi

Okul öncesi dönem çocukları meraklıdır ve bu meraklarına bağlı olarak çocukların çok hızlı öğrenmesini sağlar. Bu en hızlı öğrenme çağındaki çocuklar zamanının neredeyse tamamını oyun oynayarak geçirirler. Evrensel bir dil olan oyun çocuğun bütün gelişim alanlarını olumlu yönde destekler ve becerilerin kazanılmasında önemli rol oynar (Tuğrul, 2015). Çocukla ilgilenen bir yetişkin, çocukların zamanı etkin bir şekilde geçirebilmesi için oyun ortamları yaratmalıdır.

Çocuk oyun ile birlikte eğlenir ve oyun, çocuğu dinlendirir, sosyal çevre içerisinde ailesinden bağımsız hareket etmeyi öğrenir ve kendine olan güveninin artmasını sağlar. Oyun, çocuğun hayal gücünü geliştirmesinde ve beklentilerinin gerçekleşmesinde etkilidir. Günlük yaşamda karşılaştığı problemler ile ilgili oyun

sayesinde değişik çözümler ortaya koyarken muhakeme yapma becerisi de gelişir. Çocuk için rahatlatıcı özelliği olan oyun, çocuğun kişilik yapısının gelişimini ve çocukların kişilerle olan ilişkilerini de etkilemektedir. Bunun yanında çocuğun tek başına oyun oynamayı başarması anne ve babaların kendilerine zaman ayırmasına yardımcı olmaktadır (Auerbach, 2008; Güven, 2003; Pehlivan, 2005).

Fiziksel hareket gerektiren oyunlar çocuğun dolaşım, solunum, bağışıklık, boşaltım gibi sistemlerinin düzenli çalışmasını sağlamaktadır. Oyun oynayan çocuk organlar arasında koordinasyon sağlarken bedeni esneklik kazanır. Oyun sayesinde büyük-küçük kaslarını denetim altına alan çocuk hareketlerinde de çeviklik kazanmaktadır (Çakmak ve Elibol, 2015). Çocuğun çevresini keşfetmesini sağlayan oyun, mantık yürütmesini, bir durum karşısında neden-sonuç ilişkisi kurmasını, seçim yapabilme yeteneğinin gelişmesini, birebir eşleme, sıralama, gruplama, analizde bulunma, yeni bir sentez oluşturma, değerlendirme yapma ve problem çözme gibi bilişsel yeteneklerinin kazanılmasını sağlamaktadır (Durualp ve Aral, 2015). Problem çözme becerisinin gelişmesinde önemli bir faktör olan oyun, çocuğun düşünceler, nesnelere ve sözcükler arasında ilişki kurmasına yardımcı olmaktadır (Driscoll ve Nagel, 2008).

Oyun yoluyla birlikte çocuklar dil ve düşünceyi etkili bir şekilde kullanmaktadır. Olayları, kişileri, nesnelere ve sembollere zihninde canlandırma oyun sırasında gelişir (Tuğrul, 2013). Oyun çocuğun kelime dağarcığını geliştirirken, çocuk anlaşılır ve uzun cümleler kurarak kendini ifade etme becerisi kazanır (Çakmak ve Elibol, 2015). Yetişkinler tarafından aile içerisinde sevgi ve saygı görüyorsa, birlikte oyunlar oynanıyorsa, çocuğun oyun oynaması kolay olacaktır. Çocuk oyun ile sosyalleşmeye, duygularının farkına varmayı öğrenmeye başlar. Oyun ile çocuk paylaşma, sırasını bekleme, kurallara uyma gibi sosyal beceriler kazanır. Olumlu ve olumsuz duyguların farkına vararak kendilerinin ve başkalarının duygularını anlamaya çalışır ve sözel olarak ifade etmeyi öğrenir. Empati yeteneğinin gelişmesinde oyunun katkısı bulunmaktadır. Çocuk hazırlanan etkili bir oyun ortamında arkadaşlık edinme becerisi ve birlikte hareket edebilme özelliğine sahip olmaktadır (Catron ve Allen, 2003; Driscoll ve Nagel, 2008; Sevinç, 2004).

Oyun çocuğun gelişim alanlarını olumlu yönde etkilerken, birçok davranış ve beceri kazanımını sağlamaktadır. Bu nedenle çocukların oyun alanlarının oluşturulmasında, düzenlenmesinde ve çocuğun oyun oynama becerisinin kazanmasında aile bireylerine özellikle anne ve babalara önemli sorumluluklar düşmektedir.

2.5. Babanın Çocuğun Oyun Becerileri Üzerindeki Etkisi

Oyun çocukların gelişimsel süreçlerinde önemli bir yere sahiptir. Sağlıklı bir gelişimde, büyümede çocuklar için beslenme ve uyku ne denli önemli ise çocukların oyun ile etkin bir şekilde zaman geçirmesi de o kadar önemlidir (Oktay, 2002). Çocukların anne ve babasıyla kurdukları ilişki ve duygusal bağ çocukların oyunlarını etkileyen bir durumdur (Power, 2000). Çocukların oyun oynamaya başladığı ilk ortam yaşadığı evleri, ilk oyun arkadaşları da ebeveynleridir (Sezer, Yılmaz ve Koçyiğit, 2016). Ancak annelerin çocukların genellikle bakımlarıyla ve rutin işleriyle ilgilenirken, babaların daha çok çocuklarıyla oyun oynadıkları görülmektedir (Özyürek, 2015). Bu nedenler çocukların oyun becerisi geliştirmesinde aile içinde babanın önemli bir rolü olduğu anlaşılmaktadır.

Babanın çocukla etkileşimi ve çocuk üzerindeki tutum ve davranışları çocuğun oynadığı oyunlarında yansıtılabilir. Ailede her şeyi yapılan çocuk bencil olabilir ve buna bağlı çabuk oyun bozabilir. Babaların çocuklarına karşı olumlu tutum ve davranışlar göstermesi ve iyi bir model olması çocukların oyun kalitesinin iyi olmasını sağlayacaktır (Deniz, 2017).

Çocukların babalarıyla eğlendikleri için oyun oynamayı sevindikleri görülmektedir (Ogelman, Aytaç, Erol, Erdentuğ, Yolaç ve Özbilenler, 2019). Eğlenmelerinin yanında baba çocuk arasında oynanan etkili bir oyun, çocukların bilişsel, dil ve sosyal becerilerini desteklemektedir (Pancsofar ve Vernon Feagons, 2010).

Babaların çocuklarıyla birlikte artık materyallerden oyuncak yapmaları, günlük hayatta kullanılan eşyaların oyuncak olarak kullanmaları ve bu konuda model olmaları, çocuklarında bu tarz oyun aktiviteleri oluşturmalarına ve ev ortamının

çocuklar için daha eğlenceli ve güzel zaman geçireceği bir ortam olmasına katkı sağlayacaktır (Kurban, 2019). O'Hagan ve Smith (2004) yetişkinlerin çocukların oyun becerilerini geliştirmek ve oyun kalitelerini artırmak için; çocuklar için güvenli ve sağlıklı oyun ortamının sağlanması, oyun faaliyetleri düzenlenirken çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması, oyunun nasıl oynanacağıyla ilgili model olunması, çocukların oyununa dahil olunması, açık hava ve kapalı alan oyunlarının oynatılması dikkat edilmesi gereken durumlar olarak ifade etmiştir (Ceylan ve Kılınç, 2019).

2.6. Aile Eğitimleri

Aile eğitimi, aile içinde yer alan bireylerin desteklenmesine ve aile yaşantısının iyi olmasına yönelik gerçekleştirilen eğitimsel bir çabalardır. Aile eğitim faaliyetleri; çocuk gelişimi, davranış yönetimi, çocuk sağlığı ve güvenliği, beslenme, ruh sağlığı, iletişim, spor ve oyun etkinlikleri gibi konularda aile bireyelerine bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını kazandırmaya yönelik sistemli ve planlı eğitim çalışmalarıdır (Cömert ve Erdem, 2016; Ünal, 2015).

Aile eğitimi;

- Ailelerin ve/veya aile içindeki kişilerin, hayat boyu değişen rollerine, ilgi ve ihtiyaçlarına, çocuk gelişimiyle ilgili görevlerine uyum sağlamalarını kolaylaştırmaya,
- Ruhsal sağlıklarını güçlendirip desteklemeye,
- Aile içinde üstlendikleri sorumluluklarla ilgili becerilerini ve bilgi düzeylerini geliştirmeye,
- Aile bireyleri arasındaki ilişki yapısını güçlendirmeye, yaşam şartlarını geliştirmeye ve zenginleştirmeye,
- Ailenin, eşlerin ve bireylerin kendisinde gördükleri potansiyellerini kullanabilmeleri konusunda onları cesaretlendirmeye odaklanmış, çoğu zaman örgün eğitim dışında yürütülen, yetişkin eğitimi tarzındaki işbirliğine dayalı, önleyici temelli eğitimlerdir (Duncan ve Goddard, 2005; Tezel-Şahin ve Özbey, 2007).

Aile eğitiminde temel amaç, aile bireylerinin anne ve babalıkla ilgili beceri, davranış ve tutum kazandırmakla birlikte anne-babalığın değişik yönleri hakkında bilgilendirmeler yapmaktır (Schulz 1987, Ünal 2015). Bu genel amaç doğrultusunda aile eğitim programı, ülkemizde sağlıklı, mutlu ve huzurlu ailelerin oluşması için ailelerin; eğitim, hukuk, iktisat, medya ve sağlık alanlarındaki hizmetlerden daha etkili biçimde yararlanmalarına, aile içi süreçlerini işlevselleştirerek aile yaşam kalitelerinin artmasına, sahip olduğu her türlü kaynağı etkili bir şekilde yönetmelerine, karşılaşılabilecekleri çeşitli risklere yönelik önlemler almalarına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır (AEP, 2013).

Aile eğitim programının etkili olabilmesi için hangi gruba veriliyorsa o grubun özellik ve ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte olmalıdır. Grubun kültürel özellikleri ve değerleri göz önünde bulundurularak ve problem içinde olan ve riskli durumlarda yaşayan aileleri de dikkate alarak aile eğitim programları düzenlenmelidir (Bowman, Pratt, Rennekamp ve Sektnan, 2010).

2.6.1. Dünya’da Uygulanan Aile Eğitim Programları

Son yıllarda, dünyada, aile eğitiminin önemi daha çok anlaşılmış ve bununla ilgili yapılan çalışmalara ağırlık verilmeye başlanmıştır. Çeşitli kuruluşlar tarafından, çocuk gelişimi, eğitimi, olumsuz davranışların giderilmesi, ailenin çocuk yetiştirme ile ilgili bilinçlendirilmesi, çocuğa karşı olumlu tutum geliştirmesi gibi konularda ailelere yönelik planlı ve sistemli bir şekilde programlar düzenlenmektedir (Tezel-Şahin ve Kalburan, 2009).

Dünya’da uygulanan aile eğitim programlarından bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

- ***High Scope Perry Okul Öncesi Projesi (High Scope Perry Preschool Project/1962):*** David Weikart tarafından geliştirilen High Scope Perry programı, çevre koşullarına uygun düzenlenebilen bir okul öncesi eğitim programıdır (Barnett ve Belfield, 2006). Bir ya da iki zamanlı olarak okullarda verilen eğitim programı düşük gelirli çocukların gelişimlerine katkı

sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu program içerisinde ev ziyaretleri de bulunmaktadır (Rand, 2010).

- **Güçlü Başlangıç (Head Start/1965) Programı:** Amerika Birleşik Devletlerinde uygulanan Head Start Programı, sosyo-ekonomik düzeyi düşük çevrede yaşayan okul öncesi yaş grubu dezavantajlı çocuklara ve ailelerine hizmet veren bir eğitim programıdır (Essa, 2014).
- **Okul Öncesi Çağda Çocukları Olan Ailelere Yönelik Evde Eğitim Programı (HIPPY/ Home Instruction Program for Parents of Preschool Youngsters/1969):** HIPPY programı ebeveynlerin çocuklarıyla ilişki kurmalarında yardımcı olmayı, anne ve babaların çocuklarının gelişiminde desteklemeyi ve ev ortamında sunulan bilgilerin pekiştirilmesiyle birlikte çocukların aynı seviyede okula başlamasını amaçlayan bir programdır (Bolat, 2017). Yaş grupları farklılık göstermesine rağmen temelde programın hedef kitleleri 4-5 yaşında çocuk sahibi olan, ekonomik olarak zorlanan dezavantajlı aileler oluşturmaktadır (Liddell, 2013). HIPPY programı uluslararası program niteliği taşımaktadır ve 13 dilde ailelere hizmet vermektedir (Johnson, Martinez-Cantu, Jacobson ve Weir, 2012).
- **Minnesota Erken Çocukluk Aile Eğitimi Programı (ECFE/ Minnesota Early Childhood/1973):** Erken çocukluk eğitimini ve aile ile çocuk arasındaki ilişkiyi içeren bir eğitim programıdır. Ev ve kurum merkezli yürütülen program otuz hafta sürmekte ve üç aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama, birlikte oynamanın önemini, ikinci aşama, gözlem yapmanın öğrenilmesini ve üçüncü aşama sorunların birlikte tartışılarak çözülmesini içermektedir (Bolat, 2017).
- **Öğretmen Olarak Ebeveynler Programı (Parent as Teacher PAT/1981):** Programın hedefi ekonomik seviyesi düşük ailelerin çocuklarının gelişimlerine olumlu katkı sağlaması için ev ziyaretleri ve grup toplantıları yapmaktır. Program, anne babaların çocuk gelişimi konusunda bilgi düzeyini artırmayı, çocuğu okula hazır hale getirmeyi ve anne babaların yeterlilik düzeylerini ve güven duygularını artırmayı amaçlanmaktadır (Tuncer vd., 2016).

2.6.2. Türkiye’de Uygulanan Aile Eğitim Programları

Türkiye’de uygulanmakta olan yetişkin eğitim programları anne ve babaların çocuklarına karşı ebeveynlik sorumluluk bilincinin kazanmalarına yardımcı olmak, çocuğun eğitimi ve gelişimleri ile ilgili aileye bilgi vermek, çocukları okula başlarken hazır hale gelmelerinde destek olmak gibi amaçlara hizmet etmektedir (Tezel-Şahin ve Özbey, 2007). Bu doğrultuda aile eğitim programları ailenin gelişim ve değişim sürecini sağlamaktadır. Türkiye’de farklı aile eğitim programları uygulanmaktadır. Bu programlardan bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

- **Anne Çocuk Eğitim Programı:** Bu program bilimsel temelli olup, erken çocukluk eğitiminde yaşanan problemlerin çözümü için geliştirilen bir eğitim programıdır. Anne çocuk eğitim programının hedef kitlesi sosyoekonomik açıdan zorlanan, okul öncesi eğitim almayan altı yaşındaki çocuklar ve anneleridir. Program haftalık grup toplantıları şeklinde uygulanmaktadır (Çiftçi ve Aksoy, 2018).
- **Anne Destek Programı:** 2003 yılında başlayan Anne Destek Programı, Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) tarafından hazırlanmıştır. Gerçekleşen eğitim ile birlikte annelerin, annelik becerilerinin geliştirmek, istenmeyen davranışlar karşısında doğru stratejileri kullanmak, çocukları ile konuşmalarını ve dinlemelerini sağlamak amaçlanmaktadır. 20-25 kişilik anne grupları oluşturulur ve grupların oluşturulmasında çocuklarının gelişimsel özellikleri dikkate alınarak 3-6 yaş ve 7-11 yaş olarak ayrılmaktadır. Eğitim programı annelere 12-14 hafta boyunca uygulanmaktadır (Tuncer, Sak ve Sak, 2016).
- **Baba Destek Programı:** AÇEV tarafından geliştirilen Baba Destek Eğitim Programı (BADEP), babaların çocuklarının gelişimlerine katkıda bulunması amacıyla eğitim ile babalara destek vermektedir (Çiftçi ve Aksoy, 2018).
- **Anne-Baba Olmak Seminerleri:** AÇEV tarafından hazırlanan annelik ve babalık seminerleri ile 0-14 yaş arası çocuk sahibi aileler, çocuklarıyla nasıl iletişim kurması gerektiğini, çocuk gelişimindeki sorumlulukların neler olduğunu farkına varmaları amaçlanmaktadır (Çiftçi ve Aksoy, 2018).

- **Okul Öncesi Veli-Çocuk Eğitim Programı (OVÇEP):** AÇEV uzmanları tarafından geliştirilen OVÇEP'in hedef kitlesi anasınıfına giden altı yaşındaki çocuklardır. OVÇEP, 24 hafta süresince Çocuk Eğitim Programı ve Veli Destek Programı şeklinde yürütülmektedir (Bolat, 2017).
- **Aile Çocuk Eğitim Programı:** Aile Eğitim Programı ve Gelişimsel Eğitim Programı olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Bu program ile aile bireylerine çocuk gelişimi, sağlık, davranış yönetimi konularında beceri ve bilgileri kazanımını sağlamak amaçlanmaktadır (Ömeroğlu-Turan, 1999).
- **Anne-Baba-Çocuk Eğitim Projesi:** Program kapsamında kadınların eğitim seviyelerini artırmak amaçlanmaktadır. Bunun yanında çocuk bakımı, eş seçimi, aile planlaması, sağlıklı çocuk dünyaya getirme konuları gibi başta kız ve kadınlar olmak üzere aile bireylerinin bilgilendirilmesi hedeflenmiştir (Tuncer, Sak ve Sak, 2016).
- **Ana-Baba Okulu:** Ana baba okulu çalışmaları, 1989 yılında anne ve babalara ihtiyaç duydukları konularda konferans yapılarak başlanmıştır. Anne ve babaların çocuklarına karşı olumlu davranış geliştirmelerine yardımcı olmak, çocukların gelişimsel özelliklerini konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlamak, çocuklarıyla sağlıklı, etkili iletişim kurabilmelerini sağlamak, çocuk ve gençleri ilgilendiren konular hakkında anne ve babaları bilgilendirmek amaçlanmıştır (Bolat, 2017).

2.6.3. Aile Eğitimlerine Babanın Katılımı

Çocuğun yaşamında önemli bir yere sahip olan babalar çocukları ile etkin bir bağ kurmak ve çocuklarında yeni beceri, davranış geliştirmek için fırsatlara ihtiyaç duymaktadır (Hoffman, 2011). Bu ihtiyaç yani destek anne-baba eğitimi olarak anılmaktadır. Aile eğitimleri ile anne-babaların çocuklarıyla daha etkili iletişim kurabilmelerine ve çocukların davranışlarını olumlu yönde geliştirebilmelerine yardımcı olmayı hedeflemektedir (Kocabaş, 2006). Aile katılımını destekleyen eğitim programların temel işlevini babalar açısından baktığımızda çocuklarının yaşamlarında daha fazla rol almaya ve bağlanmaya ve çocuklarıyla birlikte bir şeyler yapmaya yönlendirmektir (Lamb, 2001). Bu durum çocuk ve baba arasındaki kaliteli etkileşimin olmasını sağlamaktadır. Baba-çocuk arasındaki ilişkinin pozitif yönde

ilerlemesi çocuk, baba, anne ve tüm aile üzerinde olumlu etkisi olduğu bilinmektedir. Bu nedenle baba katılımı, çocuğun eğitimi, akademik başarısı, sosyal ve bilişsel becerileri, sağlığı ve aile ilişkileri gibi durumlara önemli ölçüde katkıda bulunur. Küçük çocukların ruhsal uyum yaşaması ve kendini rahat hissetmesinde, değerleri içselleştirerek benimsemesinde, sosyal yapı içerisinde uyumlu olmasında baba sevgisi ve baba katılımı belirleyici olmaktadır (Trahan ve Cheung, 2016).

Çocuğun gelişiminde bu kadar etkili olan babanın katılım düzeyini birçok faktörlerin etkilediği görülmektedir. Bu faktörler arasında babanın cinsiyet rol tutumları, eğitimi ve psikolojik durumu gibi babanın kendisiyle ilgili, eşinin cinsiyet rol tutumları, çalışma saatleri, statüsü ve çalışıyor olması gibi anne ile ilgili ve çocuğun yaşı ve cinsiyeti gibi çocukla ilgili durumların etkili olduğu görülmektedir (Kuzucu, 2011). Çocuğun gelişiminde ve yetiştirilmesinde toplum içerisinde bu kadar önemli bir yere sahip olan babaların aile eğitim programlarına ve çocukla ilgili etkinliklere katılımlarının fazla olması için babalara yönelik çalışmaların hazırlanmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

2.7. Aile Eğitimi, Babanın Rolü ve Oyun İlişkisi

Aile eğitimi, çocukların yetiştirilmesine, çocuğun gelişim ve eğitim sürecine aile bireylerinin katılımını sağlamak amacıyla uygulanan eğitim etkinlikleridir. Ailelere uygulanan eğitim programları ile anne ve babaların; anne-babalık becerileri ve bilgileri, çocuk gelişimiyle ilgili bilgileri, aile içi yaşanan sorunlar ile başa çıkabilme becerileri, çocukların tüm gelişim alanlarına nasıl katkı sağlayacakları ile ilgili bilgileri geliştirmeyi amaçlanmaktadır (Tezel-Şahin ve Özyürek, 2017). Aile eğitime katılan aile bireylerinde, anne-baba-çocuk arasında bağların kuvvetlendiği, aile arasında iletişimin geliştiği, ailelerin yaşam kalitelerinin arttığı, çocukların gelişimi olumlu şekilde etkilendiği ve ebeveynlik becerilerinin arttığı görülmektedir (Mahoney vd., 1999). Bu doğrultuda aileler, özellikle de babalar çocuk gelişimi, çocuk bakımı ve eğitimi ile ilgili eğitim programları ile desteklenmelidir. Bu tarz eğitim programları ile desteklenen babaların babalık rolü algısı olumlu yönde etkilenebilir.

Baba-çocuk arasındaki ilişki hem baba hem de çocuk için oldukça önemlidir. Baba, babalık rolü açısından çocuk eğitimine katılabilir, çocuklarına karşı anlayışlı davranışlar sergileyebilir, çocuklarına zaman ayırabilir (Özyürek ve Tezel-Şahin, 2017). Bu nedenle baba, çocukların hayatlarında önemli bir rol modelidir. Çocukların babalarını rol model olarak görmesinde çocuğu ile birlikte geçireceği zaman etkilemektedir (Rosenberg ve Wilcox, 2006).

Çocuklar zamanının büyük çoğunluğunu oyun oynayarak geçirmektedir. Anne ve babaların çocuk ile nitelikli zaman geçirebilmek için en iyi yolu çocukların kendilerini iyi hissettiği ve duygularını en rahat ifade edebildiği ortam olan oyun ortamında bulunmalarındır. Oyun sadece çocukların akranlarıyla geçirdikleri bir etkinlik değildir. Çocukların ilk defa oyun oynadıkları bireyler ebeveynleridir ve ilk ortamları evleridir (Sezer, Yılmaz ve Koçyiğit, 2016). Babaların aktif olarak çocukları ile geçirdiği zamanın artmasına paralel olarak evde çeşitli etkinliklerle çocuklarının gelişimine katkıda bulunma çabalarının da arttığı görülmüştür (Gürşimşek, Kefi ve Gırgın, 2007). Çocuklarla oyun oynayan ebeveynler onların deneyimlerini yakından gözlemleme imkânı bularak, çocukları daha iyi tanıyabilecek ve anne-babalar çocuklarını her alanda destekleyebilecektir (Göktaş, 2019). Çocuğuyla nitelikle zaman geçiren baba, çocuğu tanır ve ihtiyaçlarının farkına vararak çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilemektedir (Bolat, 2017). Yaşlarına göre oyun özellikleri sergileyen çocuklar zihinsel, fiziksel, sosyal ve duygusal yönden becerilerini oyun yoluyla geliştirirler (San-Bayhan ve Artan, 2011). Çocukların oyun becerilerini kazanmasında babalarıyla oynayacağı oyunun zamanının ve kalitesinin önemi anlaşılmaktadır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri mix (karma) olarak birlikte kullanılmıştır. Nicel ve nitel yöntemin aynı araştırmada birlikte kullanılması oldukça yaygındır (Verma ve Mallick, 2005). Çalışmada, yarı deneysel bir yöntem olan ön test-son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Ön test-son test kontrol gruplu modelde, seçkisiz atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney diğeri kontrol grubudur. Her iki grupta da deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılır. Modelde ön testlerin bulunması, grupların deney öncesi benzerlik derecelerinin bilinmesini ve son test sonuçlarının buna göre düzeltilmesini sağlar. Araştırma, Baba Destek Eğitim Programına katılmak isteyen gönüllü ailelerle yürütüldüğü için böyle bir deneysel yöntem tercih edilmiştir. Araştırmanın kontrol grubu ise eğitim uygulamasının yapılmadığı ve deney grubuyla benzer özelliklere sahip olan aynı sayıda babadan oluşturulmuştur (Fraenkel ve Wallen, 2003; Karasar, 2005). Çalışmanın nitel yöntem boyutunda verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formun iç geçerliliğini sağlamak için uzman görüşü alınarak soruların son hali verilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde, betimsel analiz kullanılmıştır. Nitel bir veri analiz türü olan betimsel analiz, elde edilen verilerin belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasıdır (Baltacı 2018; Özdemir, 2010).

3.2. Araştırmanın Yeri ve Tarihi

Bu araştırma, Bartın İlinde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bağımsız anaokullarından normal gelişim gösteren 60-72 ay aralığında okul öncesi eğitim alan çocukların babaları ile gerçekleştirilmiştir. Çocukların herhangi bir gelişim geriliği ve/veya gecikmesi olmadığına dair eğitime başlamadan önce çocukların aileleri ve

okul öncesi öğretmenleri ile görüşülmüştür. Araştırmada kullanılan veriler 2018-2019 eğitim-öğretim yılını kapsamaktadır.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2018–2019 öğretim yılında Bartın’da anaokullarına devam eden ve 60-72 ay arasında olan çocukların babaları oluşturmaktadır. Çalışmaya katılacaklar, araştırmanın başlangıcındaki babalara yönelik yapılan tanıtım toplantısı ile belirlenmiştir. Çalışmaya katılanların belirlenmesinde temel ölçüt 60-72 ay arasında en az bir çocuk sahibi ve okuryazar olmalarıdır. Deney ve kontrol grubu olarak rastgele (random) teknikle bu koşulları karşılayan 20 baba deney grubunu, 20 baba kontrol grubunu, toplamda ise 40 baba çalışma grubunu oluşturmaktadır.

Çalışmaya katılan deney ve kontrol grubuna ilişkin bilgiler tablo 1. de yer almaktadır.

Tablo 1. Baba katılımcıların demografik bilgiler tablosu.

		Deney	Kontrol
		n	n
Çocuk Sayısı	1	9	4
	2	10	11
	3	1	5
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	10	9
	Erkek	10	11
Çocukların Yaşı	5	16	9
	6	4	11
Baba Yaşı	30-39	15	15
	40-50	5	5
Baba Eğitim Durumu	Ortaokul	2	0
	Lise	4	5
	Önlisans	3	2
	Lisans	10	6
	Lisansüstü	1	7
Baba Mesleği	Özel Sektör	7	9
	Kamu Personeli	13	11
Aile Yapısı	Çekirdek Aile	18	20
	Geniş Aile	2	0
Ailenin Gelir Durumu	2500-4000	7	12
	4000-5500	13	8

Tablo 1 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının 20 kişiden oluştuğu görülmektedir.

Deney ve kontrol gruplarının çocuk sayısı dağılımına bakıldığında deney grubunda, 1 çocuğu olan 9 kişi, 2 çocuğu olan 10 kişi, 3 çocuğu olan 1 kişinin bulunduğu kontrol grubunda ise, 1 çocuğu olan 4 kişi, 2 çocuğu olan 11 kişi, 3 çocuğu olan 5 kişinin bulunduğu görülmektedir.

Deney ve kontrol gruplarının çocuklarının cinsiyet dağılımına bakıldığında deney grubunda yer alan 10 babanın kız çocuğuna, 10 babanın ise erkek çocuğuna sahip olduğu, kontrol grubunda yer alan 9 babanın kız çocuğuna, 11 babanın ise erkek çocuğuna sahip olduğu görülmektedir.

Deney ve kontrol gruplarının çocuk yaşı dağılımına bakıldığında 5 ve 6 yaşlarında çocuk sahibi oldukları anlaşılmaktadır. Deney grubunda yer alan babaların 5 yaşında olan çocuklarının, kontrol grubunda yer alan babaların ise 6 yaşında olan çocuklarının daha fazla oldukları görülmektedir.

Deney ve kontrol gruplarının yaşa göre dağılımına bakıldığında deney grubunda; 30-39 yaş arası 15 kişi, 40-50 yaş arası 5 kişinin bulunduğu, kontrol grubunda ise; 30-39 yaş arası 15 kişi, 40-50 yaş arası 5 kişinin bulunduğu görülmektedir.

Deney ve kontrol gruplarının eğitim durumuna bakıldığında deney grubunda; ortaokul mezunu 2 kişi, lise mezunu 4 kişi, önlisans mezunu 3 kişi, lisans mezunu 10 kişi ve lisansüstü mezunu 1 kişi olduğu görülmektedir. Kontrol grubunda; lise mezunu 5 kişi, önlisans mezunu 2 kişi, lisans mezunu 6 kişi ve lisansüstü mezunu 7 kişi olduğu görülmektedir.

Deney ve kontrol gruplarının meslek (çalışma alanı) dağılımına bakıldığında deney grubunda; özel sektör alanında çalışan babaların 7 kişi, kamu alanında çalışan babaların 13 kişi olduğu, kontrol grubunda; özel sektör alanında çalışan babaların 9 kişi, kamu alanında çalışan babaların 11 kişi olduğu görülmektedir.

Deney ve kontrol gruplarının aile yapısı dağılımına bakıldığında her iki grupta çekirdek aile yapısı dikkat çekmektedir. Deney grubunda sadece 2 aile geniş aile yapısına sahipken kontrol grubunda ise geniş aile yapısı bulunmamaktadır.

Deney ve kontrol gruplarının ailelerinin gelir durumuna bakıldığında deney grubunda; geliri 2500-4000 TL arası olan 7 kişi, 4000-5500 TL arası olan 13 kişinin yer aldığı kontrol grubunda; geliri 2500-4000 TL arası olan 12 kişi, 4000-5500 TL arası olan 8 kişinin yer aldığı görülmektedir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan Kişisel Bilgi Formu (Ek-9) ile yarı yapılandırılmış görüşme formu (Ek-12), Kuzucu (1999), tarafından geliştirilmiş olan Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ, Ek-10) ve Fazlıoğlu, Ilgaz ve Papatğa (2013), tarafından geliştirilen Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği Formu (Ek-11) kullanılmıştır. Bu araştırmada babalık rolü algı ölçeğinin güvenilirliği Cronbach's Alpha=0,855 ve oyun becerileri değerlendirme ölçeğinin güvenilirliği Cronbach's Alpha=0,926 olarak yüksek bulunmuştur.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Babaların demografik özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak için araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu'nda" sekiz soru yer almaktadır. Baba Destek Programı tanıtım toplantısına katılan babalar tarafından doldurulan bu formda babaların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla aile gelir durumu, aile yapısı, anne ve babalarının yaşı, öğrenim durumu, mesleği, çocuk sayısı gibi bilgilere yer verilmiştir.

3.4.2. Babalık Rolü Algı Ölçeği

"Babalık Rolü Algı Ölçeği" Kuzucu (1999), tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek hem gençlere hem de babalara uygulanabilen 5 dereceli Likert türü bir ölçektir. 14'ü olumlu, 11'i olumsuz olmak üzere 25 ifade ile babalık rolü algısı ölçülmektedir. Bu

ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 125 baba ile yürütülmüştür. Babalardan gelen cevaplar, alan yazılarının incelenmesi ve uzman görüşlerinin alınmasıyla birlikte babalık rolü algısına ilişkin 40 ifade yazılmıştır. Analizler sonucunda 15 maddenin ayırt edici olmadığı görülmüş, geriye kalan 25 madde ile ölçeğe son hali verilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğine, test-tekrar test yöntemiyle bakılmıştır. Sonuçta, $r = 0,60$ ($P < .05$) düzeyinde ve manidar bir ilişkinin söz konusu olduğu belirlenmiştir. Güvenirlik çalışması olarak, ayrıca ölçeğin iç tutarlığına bakılmış ve Cronbach Alfa Katsayısı .75 olarak hesaplanmıştır. Bu durum ölçeğin geçerliliğini kanıtlar niteliktedir. Geçerlilik konusundaki yapılan çalışmada Kozan'ın (1983) doğru cevap verme düzeyini belirleyen tekniğinden yararlanılmıştır. Geçerlilik çalışması için seçilen 30 kişilik baba grubuna açık uçlu soru sorduktan sonra verilen BRAÖ ile birlikte sosyal beğenirlik ölçeği de verilmiştir. Babaların kendilerini beğenirliği olan davranışlar içinde görme ve gösterme eğilimleri ölçülerek BRAÖ'nün geçerliliğine bakılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, babaların BRAÖ'den aldıkları puanlar ile sosyal beğenirlik ölçeğinden aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. 30 kişiye uygulandıktan sonra elde edilen korelasyon değeri $r = 0.30$ bulunmuştur. Bu da .05 düzeyinde anlamsız olduğu için ölçeğin geçerliliğine kanıt olarak düşünülebilir. 25 maddelik ölçekte, maddelerin karşısına deneklerin yargılarını belirtecekleri 5 basamak bulunmaktadır. Bu basamaklar 1- Hiç Uygun Değil, 2- Pek Uygun Değil, 3- Kararsızım, 4- Kısmen Uygun, 5- Tamamen Uygun şeklindedir. Olumlu maddeler 1'den 5'e doğru, olumsuz maddeleri ise 5'ten 1'e doğru puanlanmıştır. Ölçeğin olumsuz maddeleri sırasıyla şunlardır: 2,4,8,11,12,16,20,22,23,24,25. Diğer maddeler olumludur.

3.4.3. Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği

Okulöncesi eğitim grubunda yer alan 60-72 ay çocuklar için Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği Fazlıoğlu, Ilgaz ve Papatğa (2013), tarafından geliştirilmiştir. Çalışma incelendiğinde faktör analizi sonucunda 27 maddeden oluşan ölçeğin maddeleri tek boyutlu olduğu görülmüştür. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) sonucunda alan yazın ışığında model kabul edilebilir olarak değerlendirilmiş, istatistiksel açıdan uygun olduğu düşünülmüştür. Ayrıca bu sonuçlar ölçeğin yapı geçerliğinin olduğunu da göstermektedir. Aynı zamanda ölçeğin Cronbach Alpa

güvenirlilik kat sayısı .93 olup, bu değerin yüksek çıkması ölçeğin güvenilir olduğunu kanıtlar niteliktedir. Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nde yer alan maddeler için 5'li Likert tipi dereceleme kullanılmıştır. Kullanılan bu dereceleme, Kesinlikle Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Tarafsızım (3), Katılıyorum (4), Kesinlikle Katılıyorum (5) olacak şekilde puanlandırılmıştır. Bu ölçek, 6 yaş grubu okulöncesi eğitim grubunda yer alan çocukların velileri, öğretmenleri ve çocuğu yakından tanıyan kişilere uygulanabilmekte ve çocukların oyun becerileri hakkında bilgi almak için kullanılmaktadır. Ölçek sadece normal gelişim gösteren çocuklarda değil, özel gereksinimli çocukların (otistik ve zihinsel engelli çocuklar) sahip oldukları oyun becerilerini belirlemek amacı ile de kullanılabilir.

3.4.4. Görüşme Formu

Araştırmacı tarafından çalışmanın amacı doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Konuyla ilgili literatür taranarak görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunda dört tane açık uçlu soru yer almıştır. Görüşme formunda, babaların aile eğitim programlarına katılamama nedenleri, uygulanan eğitim programının çocukları ve eşleri açısından katkıları ve eğitimle ilgili görüşleri ve önerilerine yönelik sorular yer almıştır. Görüşme formunun iç geçerliliğini sağlamak için alanında uzman kişilere sunulmuş ve çalışmanın amacına uygunluğu, anlaşılabilirliği açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Uzman görüşü sonrası gerekli düzenlemeler yapılmış ve formun son hali verilmiştir.

3.5. Verilerin Toplanması

Baba Destek Eğitim Programı Bartın Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (BÜNSEM) ile AÇEV'in işbirliği ile birlikte yürütölmüştür. Eğitim ve önceden planlanan tanıtım toplantıları eğitim merkezi bünyesinde yer alan dersliklerde gerçekleştirilmiştir. Baba Destek Eğitim Programı grubunun oluşması için araştırmacı tarafından bağımsız anaokullarında öğrenim gören 60- 72 aylık çocukların babalarına BADEP toplantısı için davet mektubu (Ek-5) gönderilmiştir. BÜNSEM'de ki derslikte gerçekleştirilen toplantıya katılan 50 babaya BADEP tanıtımı yapılmıştır. Eğitime ve çalışmaya katılmak isteyen gönüllü 20 baba ile bir

grup çalışması başlatılmıştır. Çalışmanın deney grubu bu 20 kişiden oluşturulduktan sonra, kontrol grubunu da deney grubuna benzer aynı demografik özellikler doğrultusunda gönüllü 20 kişiden oluşturulmuştur. 12 oturumdan oluşan BADEP eğitimi babaların belirlediği gün ve saat olan Salı günü akşamları 19.00-21.30 saatleri arasında verilmiştir. On oturum babalar ile iki oturum anneler ile gerçekleştirilmiştir. Eğitim başlamadan önce deney ve kontrol grubundaki katılımcılara ön test uygulanmıştır. Eğitime katılan tüm babalara eğitim öncesi gerçekleştirilecek çalışma hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Eğitim süresince tüm babaların eğitim oturumlarına katılımı sağlanmıştır. Baba Destek Eğitim Programı sonunda hem deney grubuna hem de kontrol grubuna son test uygulanmıştır.

Eğitimin sonrasında babaların müsait olduğu bir zaman diliminde yüz yüze bir görüşme gerçekleştirilerek sorular sorulmuş ve veriler toplanmıştır. Sorulan sorulara verilen cevaplar not tutularak kaydedilmiştir. Babalarla olan her bir görüşme 8-10 dakika sürmüştür.

Ayrıca her oturumun sonunda annelerin de bilgi sahibi olması açısından babalara uygulanan eğitim içeriği ile ilgili bilgilendirme notları ve babaların çocuklarıyla vakit geçirmesini sağlamak için okul öncesi dönem çocuklarının gelişimsel özellikleri doğrultusunda oyun aktiviteleri verilmiştir.

Deney grubuna verilen aile eğitim programı Baba Destek Eğitim Programı ve eğitimin bir oturumu aşağıda açıklanmıştır:

Baba Destek Eğitim Programı: BADEP, AÇEV tarafından hazırlanan bilimsel temelli bir eğitim programıdır. Bu programa katılımcı olan babalar, çocuklarının bakımında sorumluluk üstlenmeleri, çocukları ile demokratik bir ilişki kurarak, onların gelişimlerini etkin bir şekilde desteklemelerine yönelik eğitim almaktadır. Eğitim oturumlarında babalara, grup tartışmaları, örnek olay çalışmaları, hikâyeler ve oyunlar aracılığıyla çocuğun sosyal, duygusal, bedensel, cinsel ve zihinsel gelişimine yönelik eğitimler uygulanmaktadır. Ayrıca eğitim kapsamında

- Aile içinde eşit sorumlulukları paylaşma,

- Çocukların yetiştirilmesinde ve gelişiminde etkin sorumluluk alma,
- Anne ve çocuk ile etkili bir iletişim de bulunarak onları anlamaya çalışma,
- Çocukları eğitim, sosyal, sanat gibi her alanda destekleme,
- Aile ortamında demokratik olma,
- Çocuklarına karşı iyi bir örnek olma,
- Çocuklarının olumlu davranışlar ve beceriler kazanmasını sağlama,
- Eşine ve çocuğuna zaman ayırma,
- Çocuğuyla oyun oynama,
- Çocukların tüm gelişim alanlarını destekleme gibi babalık rolleri ile ilgili destekleyici içerikler sunulmuştur.

Aile yapısına baktığımızda çekirdek bir aile anne, baba ve çocuklardan oluşmakta, çocuk gelişiminde ve çocuğun büyütülmesinde babalar da anneler kadar önemli bir roller üstlenmektedir. Buna bağlı olarak programın amaçları şu şekilde listelenebilir:

- Babanın çocuk gelişimdeki öneminin farkına varması
- Babanın çocuk gelişimi konusunda bilgi edinmesi
- Babanın edindiği bilgiler ışığında çocuğun gelişimine uygun beklentiler içine girmesi
- Çocuk istismarının önlenmesi
- Babanın, çocuk gelişiminde daha etkili bir rol oynayabilmesi için gerekli desteği alması
- Babanın da çocuk yetiştirmeye dahil edilmesiyle cinsler arası bir denge sağlanması
- Babanın demokratik yöntemler hakkında bilgi edinip bunları evde, eşi ve çocuklarıyla yaşama geçirmesi, böylece daha demokratik, daha mutlu bir aile ve toplum yapısının desteklenmesi
- Babanın programda öğrendiği bazı becerileri (iletişim becerileri, problem çözme stratejileri, vs.) başka ilişkilerinde de kullanmasıdır (Koçak, 2004).

Baba Destek Eğitim Programının ilk oturumunun içeriği örnek olarak Tablo 2 de verilmiştir.

Tablo 2. BADEP eğitim içeriği örneği.

1. Oturum	
<u>Tanışma ve Babanın Rolü</u>	
Süre	Konu Başlıkları
10'	AÇEV ve BADEP'in tanıtımı
15'	Tanışma
25'	Grup Kurallarının Belirlenmesi
15'	Babadan Beklentiler
20'	Nasıl Erkek, Nasıl Baba Olduk?
30'	Babalık Rolü ve Önemi
10'	Babaların Eylem Planı
10'	Oturumun Değerlendirilmesi
5'	Anne için Ek bilgiler ve Oyun Etkinlikleri

Eğitim sonunda çocukların, annelerin ve babaların katılımıyla sertifika töreni düzenlenmiştir. AÇEV'e ait hazırlanan katılım belgelerini babalar çocukların elinden almışlardır.

Verilerin İstatistiksel Analizi

BADEP grup çalışması Bartın İli bağımsız anaokuluna devam eden çocukların gönüllü babaları ile gerçekleştirilmiştir. Deney ve kontrol grubunda yer alan babalara, ön test ve son test uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen nicel veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Demografik özelliklerin gruplara göre dağılımı kıkare analizi ile test edilmiştir. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi kullanılmıştır. Grup içi değişimler bağımlı grup t-testi ile analiz edilmiştir. Araştırmada babalık rolü ve oyun becerileri öntest puanları kontrol edilerek son test puanlarının gruplara göre farkı ANCOVA (Kovaryans Analizi) testi ile analiz edilmiştir. Verilerin normallik testi sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. Normal dağılım, basıklık, çarpıklık testi.

Grup		Babalık rolü öntest	Babalık rolü sontest	Oyun becerileri öntest	Oyun becerileri sontest
DENEY	Kurtosis	-,757	-,823	4,670	,809
	Skewness	-,238	-,333	-1,714	,886
KONTROL	Kurtosis	,987	,102	-,570	,271
	Skewness	,663	,566	,066	-,259

İlgili literatürde, değişkenlerin basıklık çarpıklık değerlerine ilişkin sonuçların +1.5 ile -1.5 (Tabachnick ve Fidell, 2013), +2.0 ile -2.0 (George ve Mallery, 2010) arasında olması normal dağılım olarak kabul edilmektedir. Merkezi limit teoremine göre örneklem olarak yeterli seviyede olmasından dolayı dağılımın normal olduğu varsayılarak analizlere devam edilmiştir (Harwiki, 2013; İnal ve Günay, 1993; Johnson ve Wichern, 2002).

Nitel verilerin çözümlenmesine bakıldığında; görüşme kayıtları, betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir (Baltacı, 2018; Özdemir, 2010). Katılımcıların cevapları doğrultusunda toplanan verilerin içindeki bilgiler sistematik olarak kodlanmıştır. Temel olarak birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmiştir. Daha sonra babaların cevapları incelenmiş tablo haline dönüştürülmüştür. Tematik çerçeveye uygun işlenen veriler sayısal değerlerle birlikte sunulmuştur.

4. BULGULAR

Bu bölümde, ölçme araçlarından elde edilen veriler doğrultusunda bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 4’de deney ve kontrol gruplarının tanımlayıcı özelliklerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4. Tanımlayıcı özelliklerin gruplara göre dağılımı (n=40).

		Deney		Kontrol		P
		n	%	n	%	
Çocuk Sayısı	Bir çocuk	9	%45,0	4	%20,0	$X^2=4,637$ $p=0,098$
	İki çocuk	10	%50,0	11	%55,0	
	Üç çocuk	1	%5,0	5	%25,0	
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	10	%50,0	9	%45,0	$X^2=0,100$ $p=0,500$
	Erkek	10	%50,0	11	%55,0	
Çocukların Yaşı	Beş yaş	16	%80,0	9	%45,0	$X^2=5,227$ $p=0,024$
	Altı yaş	4	%20,0	11	%55,0	
Anne Yaşı	20-29 yaş arası	4	%20,0	3	%15,0	$X^2=1,177$ $p=0,555$
	30-39 yaş arası	15	%75,0	14	%70,0	
	40-50 yaş arası	1	%5,0	3	%15,0	
Baba Yaşı	30-39 yaş arası	15	%75,0	15	%75,0	$X^2=0,000$ $p=0,642$
	40-50 yaş arası	5	%25,0	5	%25,0	
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	0	%0,0	5	%25,0	$X^2=7,867$ $p=0,164$
	Ortaokul	0	%0,0	1	%5,0	
	Lise	7	%35,0	7	%35,0	
	Önlisans	3	%15,0	2	%10,0	
	Lisans	6	%30,0	3	%15,0	
Baba Eğitim Durumu	Lisansüstü	4	%20,0	2	%10,0	$X^2=7,811$ $p=0,099$
	Ortaokul	2	%10,0	0	%0,0	
	Lise	4	%20,0	5	%25,0	
	Önlisans	3	%15,0	2	%10,0	
	Lisans	10	%50,0	6	%30,0	
Anne Mesleği	Lisansüstü	1	%5,0	7	%35,0	$X^2=6,627$ $p=0,036$
	Çalışmıyor	5	%25,0	13	%65,0	
	Özel Sektör	5	%25,0	3	%15,0	
Baba Mesleği	Kamu Personeli	10	%50,0	4	%20,0	$X^2=0,417$ $p=0,374$
	Özel Sektör	7	%35,0	9	%45,0	
Aile Yapısı	Kamu Personeli	13	%65,0	11	%55,0	$X^2=2,105$ $p=0,244$
	Çekirdek Aile	18	%90,0	20	%100,0	
Ailenin Gelir Durumu	Geniş Aile	2	%10,0	0	%0,0	$X^2=2,506$ $p=0,102$
	2500-4000	7	%35,0	12	%60,0	
	4000-5500	13	%65,0	8	%40,0	

Çocuk sayısı ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=4,637$; $p=0,098>0.05$). Çocuğun cinsiyeti ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,100$; $p=0,500>0.05$).

Çocukların yaşı ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=5,227$; $p=0,024<0.05$). Deney grubunda çocukların yaşının 5 olma oranı kontrol grubuna

göre yüksektir. Kontrol grubunda çocukların yaşının 6 olma oranı deney grubuna göre yüksektir.

Anne yaşı ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=1,177$; $p=0,555>0.05$). Baba yaşı ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,000$; $p=0,642>0.05$).

Anne eğitim durumu ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=7,867$; $p=0,164>0.05$). Baba eğitim durumu ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=7,811$; $p=0,099>0.05$).

Anne mesleği ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=6,627$; $p=0,036<0.05$). Kontrol grubunda anne mesleği çalışmıyor olma oranı deney grubuna göre yüksektir. Deney grubunda anne mesleği özel sektör olma oranı kontrol grubuna göre yüksektir. Deney grubunda anne mesleği kamu personeli olma oranı kontrol grubuna göre yüksektir. Baba mesleği ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,417$; $p=0,374>0.05$).

Aile yapısı ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=2,105$; $p=0,244>0.05$). Ailenin gelir durumu ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=2,506$; $p=0,102>0.05$).

Tablo 5’de deney ve kontrol gruplarının babalık rolü algı ölçeğinden aldıkları ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin t Testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 5. Deney ve kontrol gruplarının babalık rolü algı ölçeğinden aldığı ön test puanlarına ilişkin t testi sonuçları.

Gruplar	Deney (n=20)		Kontrol (n=20)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
Babalık Rolü Öntest	108,750	7,853	101,700	5,536	3,281	0,002

Tablo 5’e göre babaların gruplara göre babalık rolü öntest puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(38)}=3.281$; $p=0.002<0,05$). Deney grubunun babalık rolü

öntest puan ortalamaları ($\bar{x}=108,750$), kontrol grubunun babalık rolü öntest puan ortalamalarından ($\bar{x}=101,700$) yüksek bulunmuştur. Deney grubunda bulunan babaların babalık algı düzeyinin kontrol grubunda bulunan babaların babalık algı düzeyine göre yukarıda olmasına rağmen puan değerlerinin birbirine yakın olması nedeniyle iki grubun uygulama öncesinde benzer özellik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 6'de deney grubundaki babaların eğitim almadan önce ve eğitim sonrasında babalık rolü algı ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin t Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 6. Deney grubunun babalık rolü algı ölçeğinden aldıkları ön test-son test puanlarına ilişkin t testi sonuçları.

Gruplar	Deney (n=20)			
	Ort	Ss	t	p
Babalık Rolü Öntest	108,750	7,853	-2,897	0,009
Babalık Rolü Sontest	114,900	6,743		

Tablo 6 incelendiğinde deney grubunda; babalık rolü öntest puanlarına ($\bar{x}=108,750$) göre babalık rolü sontest puanlarındaki ($\bar{x}=114,900$) artış anlamlı bulunmuştur ($p=0,009<0,05$).

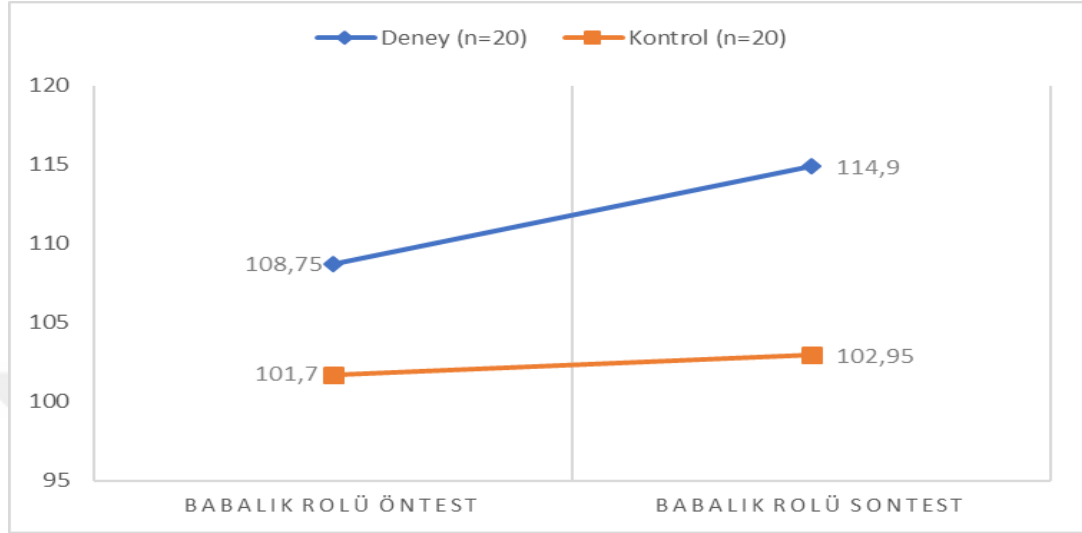
Tablo 7'da kontrol grubundaki babaların babalık rolü algı ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin t Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 7. Kontrol grubunun babalık rolü algı ölçeğinden aldıkları ön test-son test puanlarına ilişkin t testi sonuçları.

Gruplar	Kontrol (n=20)			
	Ort	Ss	t	p
Babalık Rolü Öntest	101,700	5,536	-0,833	0,415
Babalık Rolü Sontest	102,950	7,824		

Tablo 7'e göre kontrol grubunda; Babalık Rolü Öntest değerine ($\bar{x}=101,700$) göre babalık rolü sontest değerindeki ($\bar{x}=102,950$) artış anlamlı bulunmamıştır.

($p=0,415>0,05$). Tablo 6 ve Tablo 7'yi değerlendirdiğimizde deney grubuna uygulanan Baba Destek Eğitim Programının babaların babalık rolü algısı açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkili olduğu söylenebilir.

Şekil 1. **Babalık** rolü puanlarının gruplara göre ortalamaları.

Tablo 8'de deney ve kontrol gruplarının babalık rolü algı ölçeğinden aldıkları son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin t Testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 8. Deney ve kontrol gruplarının babalık rolü algı ölçeğinden aldığı son test puanlarına ilişkin t testi sonuçları.

Gruplar	Deney (n=20)		Kontrol (n=20)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
Babalık Rolü Sontest	114,900	6,743	102,950	7,824	5,174	0,000

Tablo 8 incelendiğinde babaların gruplara göre babalık rolü sontest puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(38)}=5.174$; $p=0.000<0,05$). Deney grubunun babalık rolü sontest puanları ($\bar{x}=114,900$), kontrol grubunun babalık rolü sontest puanlarından ($\bar{x}=102,950$) yüksek bulunmuştur. Uygulanan BADEP eğitimi sonrası deney grubunda bulunan babaların algı düzeylerinde olumlu bir şekilde artış bulunurken, kontrol grubunda bulunan babaların babalık algı düzeylerinde anlamlı bir artışın olmadığı söylenebilir.

Tablo 9’de deney ve kontrol grubunda yer alan babaların çocuklarının oyun becerileri değerlendirme ölçeğinden aldıkları ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin t Testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 9. Deney ve kontrol grubunun çocuklarına ait oyun becerileri değerlendirme ölçeğinden aldığı ön test puanlarına ilişkin t testi sonuçları.

Gruplar	Deney (n=20)		Kontrol (n=20)		t	sd	p
	Ort	Ss	Ort	Ss			
Oyun Becerileri Öntest	95,300	13,247	110,500	9,950	-4,103	38	0,000

Tablo 9 incelendiğinde babaların gruplara göre oyun becerileri öntest puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(38)}=-4.103$; $p=0.000<0,05$). Kontrol grubunun oyun becerileri öntest puanları ($\bar{x}=110,500$), deney grubunun oyun becerileri öntest puanlarından ($\bar{x}=95,300$) yüksek bulunmuştur. Kontrol grubunda bulunan babaların çocuklarının oyun beceri düzeylerinin deney grubunda yer alan babaların çocuklarının oyun beceri düzeylerinden yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 10’da deney grubundaki babaların eğitim almadan önce ve eğitim sonrasında çocuklarının oyun becerileri değerlendirme ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin t Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 10. Deney grubunun çocuklarına ait oyun becerileri değerlendirme ölçeğinden aldıkları ön test-son test puanlarına ilişkin t testi sonuçları.

Gruplar	Deney (n=20)		t	p
	Ort	Ss		
Oyun Becerileri Öntest	95,300	13,247	-7,186	0,000
Oyun Becerileri Sontest	116,400	7,493		

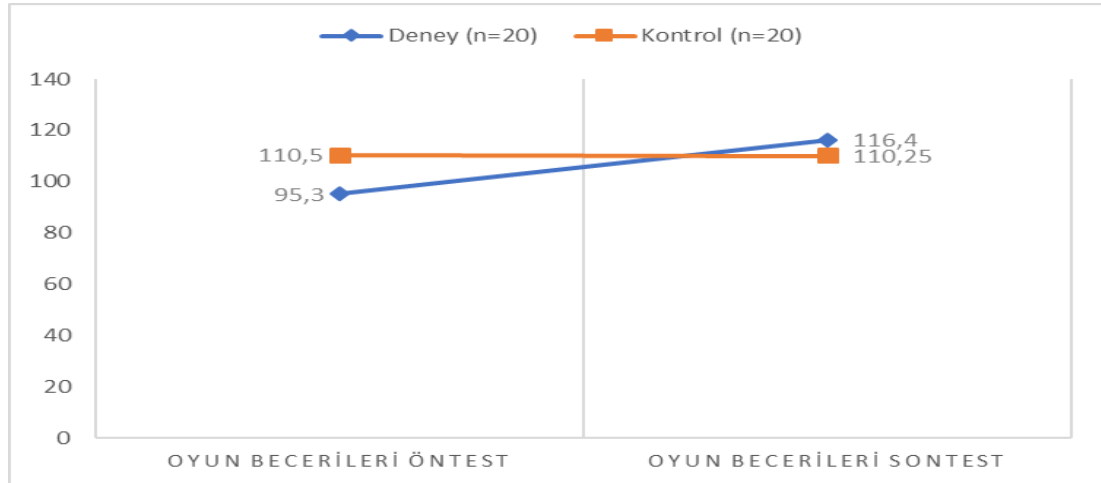
Tablo 10’a göre deney grubunda; oyun becerileri öntest değerine ($\bar{x}=95,300$) göre oyun becerileri sontest değerindeki ($\bar{x}=116,400$) artış anlamlı bulunmuştur ($p=0,000<0,05$).

Tablo 11’de kontrol grubundaki babaların çocuklarının oyun becerileri değerlendirme ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin t Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 11. Kontrol grubunun çocuklarına ait oyun becerileri değerlendirme ölçeğinden aldıkları ön test-son test puanlarına ilişkin t testi sonuçları.

Gruplar	Kontrol (n=20)			
	Ort	Ss	t	p
Oyun Becerileri Öntest	110,500	9,950	0,066	0,948
Oyun Becerileri Sontest	110,250	14,825		

Tablo 11 incelendiğinde kontrol grubunda; oyun becerileri öntest değerine ($\bar{x}=110,500$) göre oyun becerileri sontest değerindeki ($\bar{x}=110,250$) düşüş anlamlı bulunmamıştır ($p=0,948>0,05$). Tablo 9 ve Tablo 10’u değerlendirdiğimizde deney grubuna uygulanan Baba Destek Eğitim Programının babaların okul öncesi dönemdeki çocuklarının oyun becerilerini geliştirmesi açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkili olduğu söylenebilir.

Şekil 2. Oyun Becerileri Puanlarının Gruplara Göre Ortalamaları

Tablo 12’de deney ve kontrol grubunda yer alan babaların çocuklarının oyun becerileri değerlendirme ölçeğinden aldıkları son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin t Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 12. Deney ve kontrol grubunun çocuklarına ait oyun becerileri değerlendirme ölçeğinden aldığı son test puanlarına ilişkin t testi sonuçları.

Gruplar	Deney (n=20)		Kontrol (n=20)		t	sd	p
	Ort	Ss	Ort	Ss			
Oyun Becerileri Sontest	116,400	7,493	110,250	14,825	1,656	38	0,106

Tablo 12'ye göre deney grubunun oyun becerileri sontest puanları ($\bar{x}=116,400$), kontrol grubunun oyun becerileri sontest puanlarından ($\bar{x}=110,250$) yüksek bulunmasına rağmen babaların oyun becerileri sontest puanları grup değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,106>0,05$). Deney grubunda bulunan babaların oyun beceri test puan ortalamaları kontrol grubuna göre daha yüksektir. Deney ve kontrol gruplarında yer alan babaların aldıkları sontest puanlarına göre deney grubundaki babaların çocuklarının oyun beceri düzeylerinin kontrol grubundaki babaların çocuklarının oyun beceri düzeyi seviyesine geldiği söylenebilir.

Araştırmada babalık rolünün gruplara göre farkı ANCOVA (Kovaryans Analizi) testi ile analiz edilmiş Tablo 13 ve Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 13. Deney ve kontrol gruplarının babalık rolü ortalama puanları.

Grup	Ortalama	Std. Sapma	Düzeltilmiş Ortalama
Deney	114,900	6,743	113,682
Kontrol	102,950	7,824	104,168

Gruplar arasında babalık rolü puanları arasındaki farkın anlamlılığı düzeltilmiş değerler (Adjusted means) üzerinden ANCOVA ile test edilmiştir. ANCOVA analizi öncesinde varyansların homojen olduğu saptanmış ($p=0,254>0,05$); regresyonların homojenliği test edildiğinde (grup * babalık rolü sontest) regresyon doğrularının eğimleri eşit bulunmuştur ($p=0,366>0,05$)

Tablo 14. Babalık rolü sontest puanlarının babalık rolü öntest puanlarının üzerine etkisinde grup farkına ilişkin yapılan ancova testi sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2p
Toplam Model	1637,540	2	818,770	16,671	,000	,474
Babalık rolü öntest	209,515	1	209,515	4,266	,046	,103
Grup	705,206	1	705,206	14,358	,001	,280
Hata	1817,235	37	49,114			
Toplam	478041,000	40				
R ² = ,474 (Düzeltilmiş R ² = ,446)						

Ancova analiz sonuçlarına göre düzeltilmiş babalık rolü sontest puanları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(F= 14,358; p=0,001<0,05). Deney grubunun babalık rolü son test puanları kontrol grubuna göre yüksek bulunmuştur. Diğer bir ifade ile deney grubunun lehinedir.

Araştırmada oyun becerilerin gruplara göre farkı ANCOVA (Kovaryans Analizi) testi ile analiz edilmiş, Tablo 15 ve Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 15. Deney ve kontrol gruplarının oyun becerinin ortalama puanları.

Grup	Ortalama	Std. Sapma	Düzeltilmiş Ortalama
Deney	116,400	7,493	117,665
Kontrol	110,250	14,824	108,985

Gruplar arasında oyun becerilerin puanları arasındaki farkın anlamlılığı düzeltilmiş değerler (Adjusted means) üzerinden ANCOVA ile test edilmiştir. ANCOVA analizi öncesinde varyansların homojen olduğu saptanmış (p=0,545>0,05); regresyonların homojenliği test edildiğinde (grup * oyun becerisi sontest) regresyon doğrularının eğimleri eşit bulunmuştur (p=0,347>0,05).

Tablo 16. Oyun becerileri sontest puanlarının oyun becerileri öntest puanlarının üzerine etkisinde grup farkına ilişkin ancova testi sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2p
Toplam	522,725	2	261,363	1,897	,164	,093
Model						
Oyun becerileri öntest	144,500	1	144,500	1,049	,312	,028
Grup	522,134	1	522,134	3,789	,059	,093
Hata	5098,050	37	137,785			
Toplam	519323,000	40				
$R^2= ,093$ (Düzeltilmiş $R^2= ,044$)						

Ancova analiz sonuçlarına göre düzeltilmiş oyun becerileri sontest puanları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($F= 3,789$; $p=,059>0,05$).

Babaların ölçeklerden aldıkları ön test ve son test puanları ile çocuk sayısı arasındaki ilişkiye bakmak için Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17. Deney grubunun babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının çocuk sayısı değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Babalık Rolü Öntest	Bir çocuk	9	109,556	8,141	0,406	18	0,690
	İki çocuk	11	108,091	7,943			
Babalık Rolü Sontest	Bir çocuk	9	116,000	6,727	0,650	18	0,524
	İki çocuk	11	114,000	6,943			
Oyun Becerileri Öntest	Bir çocuk	9	92,222	9,121	0,937	18	0,361
	İki çocuk	11	97,818	15,854			
Oyun Becerileri Sontest	Bir çocuk	9	118,111	7,441	0,920	18	0,370
	İki çocuk	11	115,000	7,589			

Babalık rolü öntest puan ortalamaları çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=0,406$; $p=0,690>0,05$). Babalık rolü sontest puan ortalamaları çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=0,650$; $p=0,524>0,05$). Oyun becerileri öntest puan ortalamaları çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=-0,937$; $p=0,361>0,05$). Oyun becerileri sontest puan ortalamaları çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=0,920$; $p=0,370>0,05$).

Babaların ölçeklerden aldıkları ön test ve son test puanları ile çocuk yaşı arasındaki ilişkiye bakmak için Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18. Deney grubunun babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının çocuk yaşı değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	P
Babalık Rolü Öntest	Beş yaş	16	108,000	8,383	-0,848	18	0,408
	Altı yaş	4	111,750	4,924			
Babalık Rolü Sontest	Beş yaş	16	115,563	6,408	0,873	18	0,394
	Altı yaş	4	112,250	8,421			
Oyun Becerileri Öntest	Beş yaş	16	95,125	14,782	-0,115	18	0,910
	Altı yaş	4	96,000	4,243			
Oyun Becerileri Sontest	Beş yaş	16	117,063	7,733	0,783	18	0,444
	Altı yaş	4	113,750	6,702			

Babalık rolü öntest puan ortalamaları çocukların yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=-0,848$; $p=0,408>0,05$). Babalık rolü sontest puan ortalamaları çocukların yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=0,873$; $p=0,394>0,05$). Oyun becerileri öntest puan ortalamaları çocukların yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=-0,115$; $p=0,910>0,05$). Oyun becerileri sontest puan

ortalamları çocukların yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=0,783$; $p=0,444>0,05$).

Babaların ölçeklerden aldıkları ön test ve son test puanları ile çocuk cinsiyeti arasındaki ilişkiye bakmak için Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Deney grubunun babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının çocuk cinsiyeti değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
Babalık Rolü Öntest	Kız	10	108,300	5,618	-0,250	18	0,806
	Erkek	10	109,200	9,908			
Babalık Rolü Sontest	Kız	10	119,200	4,467	3,671	18	0,002
	Erkek	10	110,600	5,910			
Oyun Becerileri Öntest	Kız	10	96,500	10,427	0,396	18	0,697
	Erkek	10	94,100	16,079			
Oyun Becerileri Sontest	Kız	10	116,400	6,204	0,000	18	1,000
	Erkek	10	116,400	8,947			

Babalık rolü öntest puan ortalamaları çocuğun cinsiyeti değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=-0,250$; $p=0,806>0,05$). Kız çocuğu sahip babanın babalık rolü sontest puanları ($\bar{x}=119,200$), erkek çocuğa sahip babanın babalık rolü sontest puanlarından ($\bar{x}=110,600$) yüksek bulunmuştur($t_{(18)}=3,671$; $p=0,002<0,05$). Oyun becerileri öntest puan ortalamaları çocuğun cinsiyeti değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=0,396$; $p=0,697>0,05$). Oyun becerileri sontest puan ortalamaları çocuğun cinsiyeti değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=0,000$; $p=1,000>0,05$).

Tablo 20’de babaların ölçeklerden aldıkları ön test ve son test puanları ile anne yaşı arasındaki ilişkiye bakmak için Bağımsız Gruplar t Testi istatistiksel sonuçları verilmiştir.

Tablo 20. Deney grubunun babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının anne yaşı değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	P																																
Babalık Rolü Öntest	20-29 yaş arası	4	114,750	6,994	1,807	18	0,087																																
	30-39 yaş arası	16	107,250	7,506				Babalık Rolü Sontest	20-29 yaş arası	4	117,500	7,047	0,856	18	0,403	30-39 yaş arası	16	114,250	6,738	Oyun Becerileri Öntest	20-29 yaş arası	4	90,250	8,057	-0,846	18	0,409	30-39 yaş arası	16	96,563	14,170	Oyun Becerileri Sontest	20-29 yaş arası	4	113,500	4,796	-0,859	18	0,401
Babalık Rolü Sontest	20-29 yaş arası	4	117,500	7,047	0,856	18	0,403																																
	30-39 yaş arası	16	114,250	6,738				Oyun Becerileri Öntest	20-29 yaş arası	4	90,250	8,057	-0,846	18	0,409	30-39 yaş arası	16	96,563	14,170	Oyun Becerileri Sontest	20-29 yaş arası	4	113,500	4,796	-0,859	18	0,401	30-39 yaş arası	16	117,125	7,982								
Oyun Becerileri Öntest	20-29 yaş arası	4	90,250	8,057	-0,846	18	0,409																																
	30-39 yaş arası	16	96,563	14,170				Oyun Becerileri Sontest	20-29 yaş arası	4	113,500	4,796	-0,859	18	0,401	30-39 yaş arası	16	117,125	7,982																				
Oyun Becerileri Sontest	20-29 yaş arası	4	113,500	4,796	-0,859	18	0,401																																
	30-39 yaş arası	16	117,125	7,982																																			

Babalık rolü öntest puan ortalamaları anne yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=1,807$; $p=0,087>0,05$). Babalık rolü sontest puan ortalamaları anne yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=0,856$; $p=0,403>0,05$). Oyun becerileri öntest puan ortalamaları anne yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=-0,846$; $p=0,409>0,05$). Oyun becerileri sontest puan ortalamaları anne yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=-0,859$; $p=0,401>0,05$).

Tablo 21’de babaların ölçeklerden aldıkları ön test ve son test puanları ile baba yaşı arasındaki ilişkiye bakmak için Bağımsız Gruplar t Testi istatistiksel sonuçları verilmiştir.

Tablo 21. Babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının baba yaşı değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	P
Babalık Rolü Öntest	30-39 yaş arası	15	109,067	7,713	0,305	18	0,764
	40-50 yaş arası	5	107,800	9,121			
Babalık Rolü Sontest	30-39 yaş arası	15	115,200	7,399	0,337	18	0,740
	40-50 yaş arası	5	114,000	4,796			
Oyun Becerileri Öntest	30-39 yaş arası	15	95,933	8,852	0,362	18	0,825
	40-50 yaş arası	5	93,400	23,522			
Oyun Becerileri Sontest	30-39 yaş arası	15	115,933	7,086	-0,472	18	0,642
	40-50 yaş arası	5	117,800	9,365			

Babalık rolü öntest puan ortalamaları baba yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=0,305$; $p=0,764>0,05$). Babalık rolü sontest puan ortalamaları baba yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=0,337$; $p=0,740>0,05$). Oyun becerileri öntest puan ortalamaları baba yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=0,362$; $p=0,825>0,05$). Oyun becerileri sontest puan ortalamaları baba yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=-0,472$; $p=0,642>0,05$).

Tablo 22’de deney grubundaki babaların ölçeklerden aldıkları ön test ve son test puanlarının anne eğitim durumu açısından Bağımsız Gruplar t Testi istatistiksel sonucu verilmiştir.

Tablo 22. Babalık Rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının annenin eğitim durumuna ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	P
Babalık Rolü Öntest	Önlisans	10	111,300	8,832	1,499	18	0,151
	Lisans	10	106,200	6,143			
Babalık Rolü Sontest	Önlisans	10	114,000	7,860	-0,587	18	0,565
	Lisans	10	115,800	5,692			
Oyun Becerileri Öntest	Önlisans	10	91,100	16,408	-1,459	18	0,162
	Lisans	10	99,500	7,878			
Oyun Becerileri Sontest	Önlisans	10	117,800	8,766	0,829	18	0,418
	Lisans	10	115,000	6,110			

Babalık rolü öntest puan ortalamaları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(18)}=1,499$; $p=0,151>0,05$). Babalık rolü sontest puan ortalamaları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(18)}=-0,587$; $p=0,565>0,05$). Oyun becerileri öntest puan ortalamaları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(18)}=-1,459$; $p=0,162>0,05$). Oyun becerileri sontest puan ortalamaları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(18)}=0,829$; $p=0,418>0,05$).

Deney grubundaki babaların ölçeklerden aldıkları ön test ve son test puanlarının baba eğitim durumu açısından Bağımsız Gruplar t Testi istatistiksel sonucu Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23. Babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının babanın eğitim durumuna ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	P
Babalık Rolü Öntest	Önlisans	9	110,000	8,803	0,634	18	0,534
	Lisans	11	107,727	7,254			
Babalık Rolü Sontest	Önlisans	9	113,111	7,541	-1,078	18	0,295
	Lisans	11	116,364	5,971			
Oyun Becerileri Öntest	Önlisans	9	89,556	15,051	-1,865	18	0,079
	Lisans	11	100,000	9,910			
Oyun Becerileri Sontest	Önlisans	9	116,222	8,151	-0,093	18	0,927
	Lisans	11	116,546	7,313			

Babalık rolü öntest puan ortalamaları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(18)}=0,634$; $p=0,534>0,05$). Babalık rolü sontest puan ortalamaları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(18)}=-1,078$; $p=0,295>0,05$). Oyun becerileri öntest puan ortalamaları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(18)}=-1,865$; $p=0,079>0,05$). Oyun becerileri sontest puan ortalamaları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(18)}=-0,093$; $p=0,927>0,05$).

Tablo 24’de deney grubundaki babaların ölçeklerden aldıkları ön test ve son test puanlarının anne mesleği değişkeni açısından Tek Yönlü Varyans Analizi istatistiksel sonucu verilmiştir.

Tablo 24. Babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının anne mesleği değişkenine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları.

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Babalık Rolü Öntest	Ev Hanımı	5	108,000	8,485	0,711	0,505	
	Özel Sektör	5	112,400	9,788			
	Kamu Personeli	10	107,300	6,750			
Babalık Rolü Sontest	Ev Hanımı	5	107,600	5,727	6,100	0,010	2>1 3>1
	Özel Sektör	5	118,200	4,970			
	Kamu Personeli	10	116,900	5,507			
Oyun Becerileri Öntest	Ev Hanımı	5	93,000	24,197	0,145	0,866	
	Özel Sektör	5	94,400	4,879			
	Kamu Personeli	10	96,900	9,666			
Oyun Becerileri Sontest	Ev Hanımı	5	119,000	7,778	0,380	0,690	
	Özel Sektör	5	115,800	11,122			
	Kamu Personeli	10	115,400	5,621			

Araştırmaya katılan babaların babalık rolü öntest puanları ortalamalarının anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (F=0,711; p=0,505>0.05).

Araştırmaya katılan babaların babalık rolü sontest puanları ortalamalarının anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=6,100$; $p=0.01<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Anne mesleğine özel sektör olanların babalık rolü sontest puanları ($118,200 \pm 4,970$), anne mesleğine ev hanımı olanların babalık rolü sontest puanlarından ($107,600 \pm 5,727$) yüksek bulunmuştur. Anne mesleğine kamu personeli olanların babalık rolü sontest puanları ($116,900 \pm 5,507$), anne mesleğine ev hanımı olanların babalık rolü sontest puanlarından ($107,600 \pm 5,727$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan babaların oyun becerileri öntest puanları ortalamalarının anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,145$; $p=0,866>0.05$). Araştırmaya katılan babaların oyun becerileri sontest puanları ortalamalarının anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,380$; $p=0,690>0.05$).

Tablo 25’de babaların ölçeklerden aldıkları ön test ve son test puanları ile baba mesleği arasındaki ilişkiye bakmak için Bağımsız Gruplar t Testi istatistiksel sonuçları verilmiştir.

Tablo 25. Babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının baba mesleği değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	P
Babalık Rolü Öntest	Özel Sektör	7	109,143	9,209	0,160	18	0,875
	Kamu Personeli	13	108,539	7,423			
Babalık Rolü	Özel Sektör	7	111,286	7,631	-1,871	18	0,078

Sontest	Kamu Personeli	13	116,846	5,580			
Oyun Becerileri	Özel Sektör	7	89,000	16,862			
Öntest	Kamu Personeli	13	98,692	10,003	-1,627	18	0,121
Oyun Becerileri	Özel Sektör	7	117,429	8,923			
Sontest	Kamu Personeli	13	115,846	6,938	0,441	18	0,665

Babalık rolü öntest puan ortalamaları baba mesleği değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=0,160$; $p=0,875>0,05$). Babalık rolü sontest puan ortalamaları baba mesleği değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=-1,871$; $p=0,078>0,05$). Oyun becerileri öntest puan ortalamaları baba mesleği değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=-1,627$; $p=0,121>0,05$). Oyun becerileri sontest puan ortalamaları baba mesleği değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir($t_{(18)}=0,441$; $p=0,665>0,05$).

Babaların ölçeklerden aldıkları ön test ve son test puanları ile aile yapısı arasındaki ilişkiye bakmak için Bağımsız Gruplar t Testi istatistiksel sonuçları Tablo 26’de verilmiştir.

Tablo 26. Babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının aile yapısı değişkenine ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	P
Babalık Rolü Öntest	Çekirdek Aile	18	109,000	7,593			
	Geniş Aile	2	106,500	13,435	0,418	18	0,681
Babalık Rolü Sontest	Çekirdek Aile	18	115,556	6,767			
	Geniş Aile	2	109,000	2,828	1,331	18	0,200
Oyun Becerileri Öntest	Çekirdek Aile	18	95,278	13,698			
	Geniş Aile	2	95,500	12,021	-0,022	18	0,983
Oyun Becerileri Sontest	Çekirdek Aile	18	115,389	6,427	-1,937	18	0,069

Babalık rolü öntest puan ortalamaları aile yapısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(18)}=0,418$; $p=0,681>0,05$). Babalık rolü sontest puan ortalamaları aile yapısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(18)}=1,331$; $p=0,200>0,05$). Oyun becerileri öntest puan ortalamaları aile yapısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(18)}=-0,022$; $p=0,983>0,05$). Oyun becerileri sontest puan ortalamaları aile yapısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(18)}=-1,937$; $p=0,069>0,05$).

Tablo 27’da deney grubundaki babaların ölçeklerden aldıkları ön test ve son test puanlarının aile gelir durumu açısından Bağımsız Gruplar t Testi istatistiksel sonucu verilmiştir.

Tablo 27. Babalık rolü algısı ve oyun becerileri öntest ve sontest puanlarının ailenin gelir durumuna ilişkin bağımsız gruplar t-testi sonuçları.

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p																																
Babalık Rolü Öntest	2500-4000	7	108,286	9,776	-0,189	18	0,852																																
	4000-5500	13	109,000	7,047				Babalık Rolü Sontest	2500-4000	7	115,429	7,764	0,251	18	0,805	4000-5500	13	114,615	6,449	Oyun Becerileri Öntest	2500-4000	7	102,143	9,299	1,791	18	0,090	4000-5500	13	91,615	13,878	Oyun Becerileri Sontest	2500-4000	7	118,571	6,876	0,948	18	0,355
Babalık Rolü Sontest	2500-4000	7	115,429	7,764	0,251	18	0,805																																
	4000-5500	13	114,615	6,449				Oyun Becerileri Öntest	2500-4000	7	102,143	9,299	1,791	18	0,090	4000-5500	13	91,615	13,878	Oyun Becerileri Sontest	2500-4000	7	118,571	6,876	0,948	18	0,355	4000-5500	13	115,231	7,812								
Oyun Becerileri Öntest	2500-4000	7	102,143	9,299	1,791	18	0,090																																
	4000-5500	13	91,615	13,878				Oyun Becerileri Sontest	2500-4000	7	118,571	6,876	0,948	18	0,355	4000-5500	13	115,231	7,812																				
Oyun Becerileri Sontest	2500-4000	7	118,571	6,876	0,948	18	0,355																																
	4000-5500	13	115,231	7,812																																			

Babalık rolü öntest puan ortalamaları ailenin gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(18)}=-0,189$; $p=0,852>0,05$). Babalık rolü sontest puan ortalamaları ailenin gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(18)}=0,251$; $p=0,805>0,05$). Oyun becerileri öntest puan ortalamaları ailenin gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık

göstermemektedir ($t_{(18)}=1,791$; $p=0,090>0,05$). Oyun becerileri son test puan ortalamaları ailenin gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(18)}=0,948$; $p=0,355>0,05$).

Tablo 28’de deney grubunun aile eğitim sürecine katılma durumları ve katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 28. Deney grubunun aile eğitimine katılma durumları.

Aile Eğitime Katılma Durumu	n	Katılmama Nedenleri
Evet	-	Çalışma saatleri
Hayır	20	Babalara yönelik olmaması Okullarda bu tarz eğitimlerin olmaması

Araştırmaya katılan babalar daha önceden herhangi bir aile eğitim programına katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Aile eğitimlerine katılmama durumları incelendiğinde çalışma saatlerine uygun olmayışı, eğitimin babalara yönelik olmayışı ve çocuklarının okullarında bu tarz eğitim programlarının düzenlenmemesi katılmama nedenleri arasında yer almaktadır.

Baba Destek Eğitim Programına katılan babaların aile eğitiminin katkıları hakkında görüşlerine Tablo 29’da yer verilmiştir.

Tablo 29. Eğitimin deney grubu babalara katkılarıyla ilgili görüşleri.

Görüşleri	N
Çocuğun gelişim sürecinde ve yetiştirmede eksik yanları tamamlamak	8
Çocuğumla kaliteli ve eğlenceli vakit geçirmek, çocuğu mutlu etmek	10
Çocuğun yanlış davranışlarında sabırlı olmak ve konuşarak çözmek	6
Çocuğun davranışlarında iyileşme olması	3
Eşine karşı empati kurmak	2

Anne-baba-çocuk arasında iletişimi arttırması	10
Anne-babanın kararlarda birlikte hareket etmesi	4
Başkalarının yanında çocuğu eleştirmemek	1
Stresle baş etmeyi ve yönetmeyi öğrenmek	2

Eğitime katılan babaların görüşleri incelendiğinde çocuklarının gelişimsel süreçleri hakkında ve çocuğu yetiştirme konusunda bilgilendikleri, eş ve çocuk ile ilişkilerine olumlu katkı sağladığı, çocuklarının olumsuz davranışları çözme ve onlara destek olma konusunda bilgilendikleri, anne ve babanın çocuğu yetiştirmede kararlar alma durumunda birlikte hareket etmenin önemini öğrendikleri, stresle baş edebildikleri ve eşlerine karşı çocuğun sorumlulukları konusunda empati kurabildikleri görülmektedir.

Tablo 30’da Baba Destek Eğitim programına katılan babaların aldıkları eğitim konusunda görüş ve önerilerine yer verilmiştir.

Tablo 30. Deney grubunun eğitimle ilgili görüş ve önerileri.

Görüşler	Öneriler
Eğitim içeriği (konular, soru –cevaplar, örnek olaylar, uygulamalı örnekler) Eğitim süresi, Eğitim materyalleri, Oyun örnekleri yeterli düzeyde	Eğitim süresinin artırılması, Eğitimin belli bir süre sonra tekrar edilmesi, Anne oturumların artırılması, Eğitim içeriğinin daha fazla görsel içeriklerin kullanılması, Verilen örneklerin ve uygulamaların artırılması Anne, baba ve çocuğa yönelik aile eğitim programlarının çoğaltılması

Eğitime katılan babaların uygulanan BADEP eğitiminin içeriği, eğitim süresi, eğitim materyallerinin çeşitliliği, uygulanan eğitim örnekleri, çocuklarıyla uyguladıkları oyun örnekleri eğitimin uygulanması ve sürekliliği açısından yeterli düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir. Eğitim süresinin artırılması, uygulanan eğitimin bir süre sonra tekrar edilmesi, anne oturumlarının baba oturumlarına yakın olması, görsel uyarıların, eğitim örneklerinin artırılması ve aile eğitim programlarının çoğaltılması babaların önerileri arasında yer almaktadır.

5. TARTIŞMA

Bu araştırma babalara uygulanan Anne Çocuk Eğitim Vakfı'nın (AÇEV) ortaya koyduğu Baba Destek Eğitim Programı'nın (BADEP) babalar üzerindeki babalık rolü algılarına etkilerini görmek ve okul öncesi dönem çocuklarının özellikle 5-6 yaş grubu çocuklarının oyun becerilerinin gelişimine olan katkılarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Babaların babalık rolleri ve baba-çocuk ilişkisinin etkisi ile çocukların oyun becerisi gelişiminin incelendiği bu çalışmada, BRAÖ ile OBDÖ ölçekleri ve kişisel bilgi formu kullanılmış ve çalışma grubu olarak 40 babadan elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında Baba Destek Eğitim Programı'nın babaların babalık rolü algısına ve okul öncesi dönem çocuklarının oyun becerilerine olumlu yönde etki ettiği bulunmuştur. Eğitim programının uygulanmadığı kontrol grubunda ise babalık rolü algısı ve okul öncesi dönem çocuklarının oyun becerileri gelişimi açısından anlamlı bir değişim saptanmamıştır. Daha sonra ise baba rolü algısı ve çocukların oyun beceri gelişimi çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, çocuk sayısı, anne-baba yaşı, anne-baba öğrenim durumu, anne-baba çalışma durumu, aile yapısı ve aile gelir durumu değişkenleri açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca eğitime katılan babalarla yapılan görüşme sonucunda elde edilen bulgular tartışılmıştır.

5.1. Deney ve Kontrol Grubunun Babalık Rolü Algı Düzeyleri

Araştırmada deney grubuna BADEP eğitimi uygulanmış kontrol grubuna ise herhangi bir aile eğitimi uygulanmamıştır.

Çalışmada deney grubunda yer alan babaların eğitim öncesi babalık rolü algı ölçeğinden aldıkları ön test puanı ile kontrol grubunun aldıkları ön test puanı incelendiğinde birbirine yakın olduğu bulunmuştur. Ölçekten alınacak yüksek puan değeri düşünüldüğünde her iki grupta aldığı puanların değerine göre babalık rolü algılarının iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

Deney grubunun ölçekten aldığı ön test puanı ile eğitim sonrasında ölçekten aldığı son test puan arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Babaların ön testten aldıkları ortalama puan değeri eğitim sonrasında artış göstermesi eğitim sürecinin babalar üzerinde olumlu etki yarattığı ve uygulanan Baba Destek Eğitim Programı ile babaların babalık rolü algı düzeyleri olumlu yönde etkinleştiği düşünülebilir.

Kontrol grubunda ise ölçekten aldıkları ön test ve son test puan arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Herhangi bir aile eğitimine katılmayan ve rutin günlük işlerini devam ettiren babaların ölçekten aldıkları ortalama puan değerlerindeki artış, babalar da babalık rolü algı düzeylerinde anlamlı bir değişimi ortaya koymamaktadır.

Deney grubunun eğitim sonrası ölçekten aldığı son test puanı ile kontrol grubunun ölçekten aldığı son test puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuca göre eğitim sonrasında deney grubunun kontrol grubuna göre babalık rolü algı düzeylerinin daha iyi olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma sonucu incelendiğinde eğitime katılan babaların BADEP eğitimi öncesi babalık rolü algı puanları ile eğitim sonrası babalık rolü algı puanları arasında pozitif yönde bir artış bulunmuştur. Kontrol grubunun ölçekten aldıkları ortalama puan değerlerinin yeterli düzeyde ve artışta olmaması ve eğitimin sonunda deney grubunun kontrol grubuna göre ölçekten aldıkları ortalama son test puanının yüksek olması, baba destek eğitim programının babaların babalık rolü algısını olumlu yönde etkilediğini ve babalık bilincinde anlamlı sonuçların ortaya koyulduğunu göstermektedir. Bu çalışmada olduğu gibi birçok çalışmada da uygulanan aile eğitim programlarının anne ve baba üzerinde etkisi bulunmaktadır. Örneğin; Alibeyoğlu (2009), yaptığı çalışmada Baba Destek Eğitim Programını kullanmış, eğitim programının babaların çocuk yetiştirme tutumları üzerindeki etkilerini incelemiştir. Çalışma sonunda BADEP'in geleneksel olmayan roller ve yetkeci olmayan tutum üzerinde anlamlı düzeyde etkili olduğu bulunmuştur. Baba Destek Eğitim Programı ile ilgili yapılan başka bir çalışmada ise eğitimin ailenin iletişim becerileri, rollere ilişkin, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme becerisi, davranış kontrolü işlevini geliştirmesi açısından etkili olduğu bulunmuştur (Mutlu, 2018). Bu çalışmalar BADEP'in etkililiği üzerine çalışmayı destekler niteliktedir.

Çalışma esnasında babalara toplumun, eşin ve çocukların babadan beklentileri ve toplumsal cinsiyet rollerine bağlı babalık rolü ve önemi hakkında eğitim verilmiştir. Bu bağlamda eğitim sonrası toplumsal cinsiyet rollerinin neler olduğunu ve nasıl oluştuğunu anlamaya başlayan babaların, toplumsal beklentilere bağlı olarak babalık rolünün önemini anlayıp babalıkla ilgili zorlandığı ve sevdiği şeylerin farkına vardığı düşünülebilir. Bir çalışmada babaları destekleyen aile eğitim programlarının, babalara toplumun beklentisini karşılayan ideal baba rolünü yerine getirmesinde ve babalıkla hissedilen sıkıntıların üstesinden gelebilmesinde yardımcı olduğu ortaya konmuştur (East, Hutchinson, Power ve Jackson, 2018).

Baba Destek Eğitim Programı ile deney grubuna babanın önemi, olumlu davranış geliştirme, çocukların gelişim alanları, okul öncesi eğitim, aile ile etkin iletişim konularında eğitimler verilmiştir. Bu eğitim ile babaların, babalık rolleri desteklenmiştir. Eğitime katılan babalar da babalık rolü algı düzeyinin artmasına bağlı olarak çocuklarının bakımı, korunması ve ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik babalık bilincinde farkındalık oluştuğu düşünülebilir. Decker (2016), baba bilincinin sosyal çevre ile değiştiğini söylemekte ve baba bilincini anne baba arasındaki iyi iletişim ve ilişkiye dayanarak çocuk bakımındaki deneyimlerinin paylaşımı olarak tanımlanmaktadır. Yapılan bir araştırmanın verileri incelendiğinde, babaların babalık bilincini tanımlarken geleneksel baba rolünden sıyrılarak anne ile birlikte çocuğun gelişiminde, bakımında, eğitiminde yer alan baba rolünü benimsedikleri görülmüştür (Ünal ve Kök, 2015). Bu nedenle ailelere uygulanan özellikle babalara uygulanan eğitim programlarının içeriği hem kendisinin babalık algısının olumlu değişimini hem de aile içindeki sorumluluk bilincinin artmasını bununla birlikte çocuğun yetiştirilmesi ve geliştirilmesi konularında etkin rol üstlenmesini sağlayıcı olduğu düşünülebilir.

Eğitime katılan babalara aile tutumları hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Aile tutumlarından baskıcı tutum, aşırı korumacı tutum ve tutarsız tutumun baba-anne-çocuk arasındaki ilişkileri olumsuz etkileyeceği bunun yerine aile içinde demokratik tutumun uygulanması gerekliliğinden bahsedilmiştir. Babaların çocukla etkili iletişim kurulabilmesi ve çocuğun gelişimini desteklemesi açısından en uygun yöntemin demokratik tutum olduğu söylenebilir. Eğitim sonrası babaların aldıkları son test puanları değerlendirildiğinde, babanın çocuğuna karşı olumlu tutum ve

davranışlar sergilediği, böylelikle çocuğun kendini mutlu, huzurlu ve güvende hissedeceği düşünülebilir. Levin ve Currie (2010), çalışmasında küçük yaş grubundaki çocukların kendilerini mutlu hissetmeleri ve yaşamlarından hoşnutluk duymaları ile baba-çocuk iletişimi arasında bir bağlantı olduğunu belirlemiştir. Araştırma sonucu bu çalışmayı destekler niteliktedir. Çünkü baba-çocuk arasındaki iletişimde babanın çocuğa karşı sergilediği tutum belirleyicidir.

Baba Destek Eğitim programı içeriğinde annelerin de katıldığı eğitim oturumları bulunmaktadır. Böylece sadece babanın değil annenin de eğitimden yararlanması ve bilgilendirilmesi sağlanmaktadır. Anne ve babanın birlikte katıldığı BADEP eğitimi ile ebeveyn arasındaki ilişkilerin pozitif olmasını sağladığı ve çocukların gelişimlerinde ortak kararlar alma süreçlerini de olumlu etkilediği görülebilir. Yapılan çalışmalarda anne ve baba arasındaki ilişki deneyimlerinin iyi olması ve birlikte katılım gösterdiği çalışmalarda, ebeveynlerin depresyon ve stres belirtilerini azaltarak anne-babalık kalitesini artırdığı ve çocukların gelişimsel süreçlerini olumlu etkilediği görülmüştür (Baker, Bishop, Stigall ve Dulmen, 2018, Cabrera, Volling ve Barr, 2018).

Baba Destek Eğitim Programı'na katılan deney grubundaki babalara çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemeye yönelik eğitim sunulmuştur. Çocukların edindiği sosyal becerileri nasıl geliştireceği, çocuğun sosyalleşmesinin ne zaman başlayacağı, çocuğun duygularını fark etmesinde ve duygularını uygun şekilde ifade etmesi için nelere dikkat etmesi gerektiği ve toplumsal cinsiyet rolleri hakkında bilgilendirilen babaların çocuklarıyla olan olumlu ilişkilerinde artma, uyumsuzluk ve çatışma ilişkilerinde ise azalma görülmesi sağlanabilir. Uzun (2016), gerçekleştirmiş olduğu çalışmada, eğitime katılan babaların çocuklarının sosyal beceri düzeyinin, eğitim almayan babaların çocuklarının sosyal beceri düzeyine göre artış olduğu görülmüştür. Bu sonuç, çalışmanın sonucuyla paralellik göstermektedir.

5.3. Deney ve Kontrol Grubunun Oyun Becerileri Değerlendirme Düzeyleri

Baba Destek Eğitim Programı ile babalara okul öncesi dönemde oyunun önemi, ailenin nasıl zaman geçireceği, oyun etkinliklerinde ailenin önemi konularında içerikler sunulmuştur. Her eğitim sonunda babalara çocuklarıyla zaman geçirebileceği hem çocukların hem de babaların anlayabileceği ve uygulayabileceği tarzda çocukların gelişim alanlarına hitap eden dört farklı oyun etkinliği dağıtılmış, nasıl oynanacağı ile ilgili babalara bilgi verilmiştir. Oyun etkinlikleri ile babaların çocuklarıyla olan etkileşimlerinin artması sağlanırken çocukların da oyun oynama, oyun kurma, oyuna başlama ve sürdürme, oyuna dahil olma, bireysel ve grup oyun etkinliklerine katılma gibi durumlara etki yarattığı söylenebilir.

Çalışmada deney grubunda yer alan babaların eğitim öncesi oyun becerileri değerlendirme ölçeğinden aldıkları ön test puanı ile kontrol grubunun bu ölçekten aldıkları ön test puan arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Testten aldıkları toplam puanlar düşünüldüğünde kontrol grubunun deney grubuna göre daha yüksek puan aldığı anlaşılmaktadır. Bu duruma göre kontrol grubundaki babaların çocuklarının oyun becerileri düzeyleri deney grubundaki babaların çocuklarına göre daha iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

Deney grubunun ölçekten aldığı ön test puanı ile eğitim sonrasında ölçekten aldıkları son test puan arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Eğitim sonrası puan değerlerindeki artış uygulanan eğitimin babalara olumlu etki bıraktığı ve babaların çocuklarının oyun beceri düzeylerine katkı sağladığı anlaşılmaktadır.

Kontrol grubunda ise ölçekten aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Herhangi bir aile eğitim sürecine katılmayan kontrol grubundaki babaların ölçekten aldıkları ortalama puan değerlerinde az bir azalma olduğu görülmektedir. Kontrol grubunda yer alan babaların çocuklarının oyun beceri düzeylerinde herhangi bir değişiklik olmadığı söylenebilir.

Deney grubunun eğitim sonrası ölçekten aldığı son test puanı ile kontrol grubunun ölçekten aldığı son test puanı arasında anlamlı bir farklılık ortaya koyulmuştur. Deney grubunun son test puanı kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum deney grubunda yer alan babaların çocuklarının

oyun beceri düzeylerinin geliştiği ve kontrol grubunda yer alan babaların çocuklarının oyun beceri düzeylerinden daha iyi olduğu anlamına gelmektedir.

Araştırma sonucuna göre babalara uygulanan baba destek eğitim programının babalarda oyun etkinlikleri hakkında gelişim sağladığı ve buna bağlı olarak okul öncesi dönem çocuklarının oyun becerilerinin gelişiminde babaların etki yarattığı söylenebilir. Bu durum gösteriyor ki çocukların oyun oynama alışkanlığı kazanmasında ve oyun becerisi edinmesinde, aile içinde baba önemli bir rol üstlenmektedir. Taşkın ve Erkan (2009), yapmış olduğu çalışma sonucunda çocukların oyun arkadaşı rolünü babaların üstlendiklerini bulmuşlardır. Başka bir çalışmada ise, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çalışma grubundaki babaların çocuklarıyla; sohbet etme, oyun oynama, hayvanat bahçesi-piknik-parka gitme, tiyatro-sinemaya gitme, kitap okuma, resim ve deney yapma, spor yapma, alışveriş yapma gibi etkinlikler yaptıkları belirlenmiştir. Ancak çocukların babalarıyla en fazla oyun oynama etkinliğini yaptıkları saptanmıştır (Tezel-Şahin, Çoşgun ve Kılıç, 2017). Babanın oyun etkinlikleri konusunda okul öncesi dönem çocukları üzerindeki etkisi düşünöldüğünde bu çalışmada uygulanan Baba Destek Eğitim programının ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Eğitime katılan babalara oyunun önemi, oyunun çocuğun gelişimindeki etkisi, oyunda ailenin rolü, çocuklarıyla oynayabilecek oyun etkinlikleri hakkında bilgiler verilmiştir. Her eğitimin sonunda çocukların zihinsel, dil, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişim alanlarını destekleyici oyun aktiviteleri verilerek babaların çocuklarıyla oyun oynama fırsatları sunulmuştur. Çocukların sosyal, dil, bilişsel ve fiziksel becerileri ile birlikte oyun becerisinde kazanılmaya çalışıldığı düşünölebilir. Babalarla yapılan araştırmalar da göstermektedir ki, baba-çocuk arasındaki oyun çocukların sosyal, dil ve bilişsel becerilerini desteklemekte ve buna bağlı çocukların oyun becerileri gelişmektedir (Coley vd., 2011; Duursma, Pan ve Raikes, 2008; Grossmann vd., 2002). Babalar çocuklarıyla oynadıkları fiziksel gelişimini destekleyici oyun etkinlikleri çocuğa fiziksel beceriler kazandırdığından, çocuğun çevreyi aktif bir şekilde keşfetmesini sağlayarak sosyal-duygusal becerileri de geliştirecektir (Feldman vd., 2010).

Eğitim kapsamında verilen oyun etkinlikleri açık havada, ev ortamında oynanabilecek hareketli oyunlardır. Bu hareketli oyunlar sayesinde çocukların oyun berilerinin geliştiği düşünölebilir. Bir çalışmada babalar, kız ve erkek çocuklarının hareketli oyunlar tercih ettiklerini belirtmişlerdir (Ogelman vd., 2019). Katılımcı babalara çocuklarıyla oyun oynama alışkanlıkları hakkında sorular sorulan bir araştırmada, çocukların enerjilerini boşaltmaları için koşmaları, hareket etmeleri gerektiğini düşünöen babalar kız çocuk-erkek çocuk ayırt etmeksizin bu tür oyunlar oynadıklarını ve çocukların oyun becerilerinin geliştiğini ifade etmişlerdir (Açev, 2017). Bu sonuç bu çalışmanın sonucu ile paralellik göstermektedir.

Oyun oynarken sorumluluk alması, arkadaşlarıyla iletişime geçip iş birliği içinde hareket edebilmesi, arkadaşlarını dinlemesi, oyun kurması ve devam etmesi, oyun esnasında oyuncuğını paylaşması, oyunun kurallarını belirlemede rol üstlenmesi ve akranlarına karşı olumsuz tutumlar sergilememesi gibi davranışların eğitim sonunda çocuklarda olumlu bir şekilde artığı söylenebilir. Yapılan bir araştırmada baba çocuk arasındaki ilişki durumunun iyi olması çocuğun akranlarıyla oyun oynarken az sorun yaşamasını ve oyun kurallarına uymama davranışını az göstermesini sağlarken baba-çocuk arasındaki uyumsuzluk arttıkça çocuğun oyun etkileşimi kalitesi azaldığı bulunmuştur (Karaca, Kaya ve Can-Yaşar, 2019). Başka bir çalışmada çocuğun boş zaman aktivitelerinde babanın katılım sağlayarak onunla oyun oynaması okul öncesi dönem içindeki çocuğun öfke ve saldırganlığın azaltılmasına katkıda bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Torres vd., 2014). Çalışmalar gösteriyor ki babanın katılımcı olması ve baba-çocuk arasındaki ilişki durumu çocuğun oyunlarına yansımaktadır. Bu çalışmada uygulanan eğitim ile birlikte baba çocuk arasında ilişki olumlu bir şekilde etkilemekte ve çocuğun oyun becerisine katkı sağlamaktadır.

Çocukların gelişiminde önemli bir yere olan babalar çocukların oyun becerilerinde olduğu gibi diğer becerilerinin edinilmesinde etkiler bırakmaktadır. Çalışmaya katılan babalar etkin dinleme, kendini ifade etme, empati kurma, öfke yönetimi gibi çocuklarla etkili iletişim konusunda eğitimler almıştır. Eğitim sonunda ölçekten alınan puanda artış düşünöldüğünde çocukların oyun beceri düzeylerinde ilerleme olduğu söylenilebilir. Çocukların oyun becerileri ile anne-baba-çocuk iletişiminin ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmada ise, baba-anne-çocuk arasında gerçekleşen konuşma, dinleme, sözsüz iletişim, empati kurma gibi ebeveynlerin etkin

dinleme ve anlama davranışlarının, çocukların oyun becerilerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Sezer vd., 2016). Sezer ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışma, bu araştırmayı destekler niteliktedir.

5.4. Deney Grubunun Babalık Rolü Algı Ölçeğinden Aldıkları Puanlar İle Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki

Baba Destek Eğitim Programı uygulanan deney grubunun babalık rolü algı ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları ile çocuk sayısı, çocuğun yaşı, anne ve baba yaşı, anne ve baba eğitim durumu, baba mesleği, aile yapısı ve aile gelir durumu değişkenleri açısından incelenmiştir. Babaların babalık rolü algı düzeyi ile değişkenler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Deney grubunun babalık rolü algı ölçeğinden aldığı ön test puan ile cinsiyet ve anne mesleği değişkenleri açısından incelendiğinde, babaların babalık rolü algı düzeyi ile değişkenler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Babalık rolü algı ölçeğinden alınan son test puan değeri doğrultusunda çocukların cinsiyeti ve anne mesleği ile babalık rolü algı düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Kız çocuğuna sahip babaların erkek çocuğuna sahip babalara oranla eğitim sonrası aldıkları puanların artış oranı düşünüldüğünde, babalık bilinci gelişiminin kız çocuğuna sahip babalarda daha iyi bir seviyede olduğu anlaşılmaktadır. Babalarla ilgili yapılan bir çalışmada çocuklarıyla ilişkisinde çocuğun cinsiyeti, anne ve babanın çalışma durumu açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, babanın eğitim durumu, babanın yaşı ve çocuğun yaşına ilişkin puanlarda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür (Uzun ve Baran, 2019). Cinsiyet ve baba çalışma durumu değişken sonuçları bu çalışmayı destekler niteliktedir. Toplumda kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha duygusal bir yapıya sahip olduğu algısı, babaların kız çocuğuna karşı olan tutum ve davranışlarını etkilediği düşünülürse kız çocuğuna sahip babaların babalık rolü algı düzeylerinin yüksek çıkmasında etkili olduğu söylenebilir.

Baba katılım ilişkisine dair okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine bakılan bir çalışmada; babalarının yaşları, çocuklarının cinsiyeti ve ailenin ekonomik durumu ile

babaların eğitim – öğretim sürecine katılımı arasında bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak öğrenci babaların eğitim – öğretim sürecine katılımının babaların eğitim durumuyla, meslekleriyle ve annenin çalışmasıyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Karakaş, 2014). Araştırmaya bakıldığında baba yaşı, çocuk cinsiyeti, aile gelir durumu ve annenin çalışma durumu değişkenlerine bağlı sonuç bu gerçekleştirilen çalışma sonucuyla paralelken, baba mesleği ve baba öğrenim durumu değişkenleri ile farklılık göstermektedir.

Babaların, babalık rolü algısı ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir. Babaların; eğitimi, mesleği, gelir durumu algısı, aile tipi, ilk kez baba olma yaşı, sahip olduğu çocuk sayısı, çalışma durumu babalık rolü algısını etkilediği belirlenmiştir. Babaların yaşı, evlilik süresi, babalık ile ilgili bilgi alınan kaynaklar ve kendi babasıyla olan ilişkisinin babalık rolü algısını etkilemediği bulunmuştur (Telli ve Özkan, 2016).

Yapılan başka bir araştırmanın sonucuna baktığımızda çocuklardaki kardeş sayısı arttıkça, babaların bebekleriyle daha az ilgilendiği görülmektedir (Mehall vd. 2009). Babaların ve eşlerinin eğitim durumunun yüksek olması, çocuk sayısının az olması ve çocuk bakımına ayrılan zamanın fazla olmasının, babalık rolünün olumlu algılanmasında etkilidir (Kuruçırak, 2010). Bu çalışmada ise aldıkları eğitim sonunda babaların ön test ve son test puanları göz önünde bulundurulduğunda tek çocuk ya da daha fazla çocuk sahibi olması babaların çocuklarıyla az ilgilenmelerine ya da babalık algı seviyelerinin daha düşük olmasına neden olmadığı söylenebilir.

Babaların BRAÖ'den aldığı ön test ve son test puan değerlendirildiğinde, babalık rolü algı düzeyini annenin çalışıp çalışmama durumu etkilemektedir. İş hayatında olmayan annelerin eşlerinin babalık algı düzeyleri çalışan annelerin eşlerinin babalık algı düzeylerinden daha düşük seviyede olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum gösteriyor ki çalışan anne ve babalar çocuklarla ilgili sorumlulukları eşit bir şekilde paylaşmaktadır. Çalışan anneler aile içindeki rol paylaşımında daha esnek davranabilir. Çalışmayan yani ev hanımı olan anneler kendilerini iyi hissetmeleri açısından ev ve çocukla ilgili sorumlulukları kendisi alabilir ve babaya çok fazla sorumluluk vermeyebilir. Babalık rollerinin değiştiği ülkemizde, kadınların iş hayatında yer alma durumuna göre farklılık gösterdiği, babaların özellikle çocuk

eğitimi ve bakımı konusunda annelerin ev hanımı olması durumunda geleneksel bir tutum sergiledikleri, anne ve babanın birlikte çalışması durumunda ise babaların eşleriyle birlikte çocukla ilgili sorumlulukları paylaştıkları söylenebilir. Değişen aile yapısında babaların çocukların hayatlarına katılan, katılımcı ve aktif oldukları görülmektedir (Mercan ve Tezel-Şahin, 2017; Tutkun ve Tezel-Şahin, 2016). Babalara göre, babalık rolü; annenin eşinden beklentileri, anne ve babanın çalışma hayatında olması, çalışma saatleri ve koşulları, ocuk bakım sürecinde yaşanılan zorluklar gibi sebeplerden etkilenmektedir (Garfield, Mapp ve Chung, 2006).

5.5. Deney Grubunun Oyun Becerileri Değerlendirme leğinden Aldıkları Puanlar İle Demografik Değerkenler Arasındaki İlişki

BADEP uygulanan deney grubunun oyun becerileri değerlendirme leğinden aldıkları ön test ve son test puanları ile ocuk sayısı, çocuğun yaşı, cinsiyeti, anne ve baba yaşı, anne ve baba eğitim durumu, anne ve baba mesleği, aile yapısı ve aile gelir durumu değerkenleri açısından incelenmiştir. Babaların okul öncesi dönem çocuklarının oyun beceri düzeyi ile değerkenler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Budak (2016), yılında yaptığı çalışmasında ki oyun becerileri ile cinsiyet, kardeş sayısı, ebeveynlerin yaş ve çalışma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunmama sonucu, gerçekleştirilen bu çalışmadaki oyun becerileri ile demografik bilgiler arasındaki bulgu sonuçlarını desteklemektedir. Ancak bazı araştırmalarda anne ve babaların eğitim durumunun, çalışmasının, ocuk sayısı, cinsiyeti ve yaşının oyun oynamalarında etkili olduğu bilinmektedir. (Craig, 2006; Goldberg vd., 2002; Tamis-LeMonda vd., 2004; Yeung vd., 2001).

Cinsiyet değerkenine göre oyun beceri düzeylerinde bir farklılık bulunmamaktadır. Eğitime katılım gösteren babalar hem kız çocuklarının hem de erkek çocuklarının oyun beceri düzeylerine cinsiyet ayrımı yapmadan desteklediği görülmektedir. Eğitim sonrası babalara verilen oyun etkinliklerinin hem kız hem de erkek çocukların yaşına bağlı anlayabileceği ve oynayabileceği şekilde olması, bunun yanında babaların çocuklarıyla yeterli ve kaliteli bir oyun zamanı ayırması her iki cinsiyetteki çocukların oyun becerisi gelişimini etkilediği dşnlebilir. Kız ve erkek çocukların oyun aşamaları aynı gelişimsel süreçten geçmektedir. Ancak cinsiyetlerine özgü oyun tipi tercih etmektedirler (Pehlivan, 2005). Uylaş vd. (2014),

yaptıkları çalışmada çocukların cinsiyet durumlarının oyun yerlerinde, oyun arkadaşlarında farklılık oluştuğu bulunmuştur.

Taylı (2007), yaptığı bir çalışmada çocukların kardeş sahibi olma durumlarına göre oyun tercihleri arasında bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Kardeşi olan çocuklarının grup oyunlarını tercih ederken, tek çocuk olanlar ise bireysel oyunlar oynayarak gözlem yapmaktadır. Başka bir çalışmada ise tek çocuk sahibi babaların, iki ve daha fazla çocuğa sahip olan babalarinkine göre çocukla birlikte oynanan oyunlara katılım sağlamaları daha fazla gözükmemektedir (Sımsıkı ve Şendil, 2014). Bu çalışmada ise babaların birden fazla çocuk sahibi olma durumları çocukların oyun becerisi geliştirmesinde babaları olumsuz yönde etkilememektedir. Babalarıyla ve kardeşleriyle birlikte oyun oynamaları 5-6 yaş çocukların oyun beceri düzeyine katkı sağladığı düşünülebilir. Bu bağlamda Taylı (2007)'nin yapmış olduğu çalışma bu bulguyu destekler niteliktedir.

Çalışmada farklı eğitim seviyelerinde olan babaların çocuklarının oyun beceri düzeylerinin gelişimde katkı sağladıkları görülmüştür. Ancak bazı çalışmaların sonuçlarına baktığımızda eğitim seviyesi yükseldikçe çocukların oyunlarına katılımlarının daha arttığı ve çocuklarının oyun becerilerini geliştirmede daha etken oldukları anlaşılmaktadır (Craig, 2006; Haight, Parke ve Black, 1997).

Çalışmaya katılan babaların bazıları özel sektörde çalışırken bazıları ise kamu sektöründe çeşitli alanlarda çalışmaktadır. Annelerde ise özel sektörde ve kamu alanında çeşitli alanlarda çalışmakta bazı anneler ise çalışmamaktadır. Aile yapısına bakıldığında tüm babaların çalıştığı görülmektedir. Anne ve babanın çalışma durumları okul öncesi dönem çocuklarının oyun becerisi geliştirmesinde anlamlı bir farklılık yaratmasa da ölçekten alınan puanların artış gösterdiği görülmektedir. Bir çalışmada çalışmayan anne ve babanın çocuklarının oyun etkinliklerine katılım göstermeleri çalışan anne ve babalara göre daha düşüktür (Işıkoğlu ve İvrendi, 2008). Bu iki çalışma, annenin ve babanın çalışmalarına rağmen çocuklarıyla oyun oynayarak zaman geçirdiklerini ve çocuklarının oyunlarını önemsediklerini gösterebilir.

Çocukların yaşlarına bağlı olarak babaların okul öncesi dönemde bulunan çocukların oyun becerilerinin düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çalışmaya katılan babaların çocuklarının yaşları 5 ve 6 yaşındadır. Her iki yaş grubunun da eğitim sonrası oyun beceri düzeyleri değerlendirildiğinde olumlu bir artış olduğu saptanmış ancak 5 yaş çocuğunun oyun beceri düzeyinin daha fazla görülmüştür. Yaş gruplarının birbirine yakın olmasına rağmen küçük yaştaki çocukların babalarıyla daha etkili oyun faaliyetleri geçirdikleri söylenebilir. Yeung vd. (2001) yaptıkları çalışmada babaların üç yaşına kadar olan çocuklarla daha fazla oyun oynadıklarını belirlemiştir.

Altı yaş çocuklarının günlük yaşantıda oynadıkları oyun ve annelerin oyuna karşı olan düşünceleri üzerine gerçekleştirilen bir araştırma sonucunda ortaya çıkan durum çocukların okul dışı zamanlarında en çok arkadaşlarıyla, anne, baba ve kardeşleriyle daha sonra da kendi başlarına, akrabalarıyla ve babaanne-anneanne-dede gibi üst kuşak ebeveynlerle oynadıklarıdır. Anneler çocuklarının oyun arkadaşlığını kimin yaptığını belirtirken özellikle ev dışında daha çok arkadaşlarıyla evde ise daha çok anne babalarıyla oynadıklarını belirtmişlerdir (Erbay ve Durmuşoğlu-Saltalı, 2012). Oyun oynamak için ebeveyni tercih eden çocuğun baba ve annesi çalışma dışında çocuğa yeterli bir zaman ayırdıklarında, çocuğun oyun becerisi ve diğer becerilerinin gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle oyun çağında olan okul öncesi dönem çocuklarının akranlarının yanında anne ve babasıyla da oyun arkadaşlıkları kurması, birlikte oyunlar oynaması son derece önemlidir.

5.6. Deney Grubunun Görüşleri Doğrultusunda BADEP Eğitimi

Eğitime katılan babalar, daha önceden herhangi bir aile eğitim programlarına katılmadıklarını söylemişlerdir. Katılamama nedenleri arasında çalışma saatleri, eğitim içeriklerinin kendilerine yönelik olmaması ve çocuklarının okullarında babalara yönelik aile eğitim programının uygulanmaması yer almaktadır. Bir çalışmada, ailelerin aile eğitim sürecine katılmamalarında ailenin eğitim düzeyi, ailenin yaşadığı ekonomik zorluklar, çalışma koşulları, fazla çocuk sahibi olmaları etkilemektedir (Argon ve Kıyıcı, 2012; Roberts vd., 2014). Başka bir çalışmada ise babaların katılımını etkileyen nedenler olarak iş/çalışma saatlerinin uygun olmayışı,

babalardan çok annelerin katılıyor olması, öğretmenin cinsiyeti, etkinlik türünün babanın katılımına uygun olmayışı, babaların ilgisizliği, babaların kendini yetersiz görmesi ve hastalık gibi nedenler olarak belirtmişlerdir (Levin, 1993; Özyürek vd., 2018). Çalışmalar incelendiğinde katılımın sağlanması babaların ihtiyaçlarına, isteklerine, kendini ait hissetmesine, yaşam koşullarına bağlı olduğu görülmektedir. Uygulanan eğitim programının çalışma saatleri dışında babaların belirlediği gün ve akşam saatinde yapılması, eğitim içeriğinin babaların ihtiyacına yönelik olması ve kendini eğitim grubuna ait hissetme durumları, Baba Destek Eğitim programının babaların katılımını sağlayıcı bir eğitim programı olduğunu göstermektedir.

Anne-baba eğitim içeriğinin grubun ihtiyacına ve beklentilerine yönelik olması, anne ve babaların eğitime katılmalarını ve devam etmelerini sağlamaktadır (Ünal, 2018). Çalışmaya katılan babaların eğitim oturumlarına katılma noktasında devamlılık sağlaması ve istekli olması, Baba Destek Eğitim programının babaların beklentilerini ve ihtiyaçlarını karşılama konusunda başarı düzeyi yüksek bir eğitim programı olduğunu gösterebilir.

Eğitimle birlikte babalar anne ve çocuklarla olan ilişkilerinin daha iyi olduğunu ve iletişimlerinin arttığını söylemiştir. Bu eğitimle çocukları ile ilgili sorumluluklarının farkında olduklarını ileten babalar çocuğunun gelişimsel süreçlerinde kendilerini geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Stresle başa çıkmayı öğrenen babalar çocukların davranışsal problemlerine karşı daha sabırlı davrandıklarını ve göz teması kurup konuşarak birçok sorunu çözebileceklerini anladıklarını iletmışlerdir. Babaların çoğunluğu ev içinde ve dışında çocuklarına karşı alınana kararlarda birlikte hareket etmenin daha iyi sonuçlar ortaya koyduğunu ifade etmişlerdir. İnan (2010) yaptığı çalışmada anne babaların çocuklarıyla etkili iletişim, çocukluk dönemi problemleri (örn., okula alışamama, kardeş kıskançlığı), çocukların her isteklerini yerine getirtme çabaları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu problemi, çocuklar arası yaşanan şiddet ve zorbalık konusunda kendilerini eksik hissettiklerini ve bilgilenmek istediklerini belirtmişlerdir. Aile eğitim programlarının ebeveynlerin çocukların yetiştirilmesinde ve çocuğun gelişimsel desteğin sağlanmasında yol gösterici olma özelliğine sahip olduğu görülmektedir. Eğitim programları, çocuklarının yaşamlarına daha fazla katılmaları konusunda ve

çocuklarına karşı etkili ebeveynlik sunmaları bakımından babalara yararlı sonuçlar sağlamaktadır (Caldera, 2004).

0-10 yaş arasında çocuk sahibi olan katılımcı babaların büyük bir çoğunluğuna göre çocukların bakımından birincil sorumlu kişi annelerdir. 0-10 yaş arasında çocuğu olan katılımcı babalardan, her şartta çocuğunun bakımını üstlenebileceğini belirten ve bunu kendi sorumluluğu olarak gören babalara ise çok az rastlanmaktadır (Açev, 2017). Ailenin geçiminden sorumlu kılınan babalar iken değişen aile yapısında çocuğun hayatına daha fazla katılan, katılımcı ve aktif babalar olmaktadır (Mercan ve Tezel-Şahin, 2017). Baba Destek Eğitim Programıyla birlikte çocukların eğitim, bakımı gibi konularda babaların eşlerini daha iyi anladıkları buna bağlı bu tarz sorumlulukları üstlendikleri anlaşılmaktadır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlara yer verilmiştir.

Babaların deney ve kontrol gruplarına göre babalık rolü öntest puanları anlamlı farklılık göstermektedir. Deney grubunda; babalık rolü öntest değerine göre babalık rolü sontest değerindeki artış anlamlı bulunmuştur. Bu durumda BADEP' e katılan babalarda babalık rolü algısı üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Kız çocuğuna sahip babaların babalık rolü sontest puanları, erkek çocuğuna sahip babaların babalık rolü sontest puanlarından yüksek olması, kız babalarının babalık rolü algı düzeylerinin BADEP eğitimden daha fazla etkilendiği söylenebilir. Kontrol grubunda; babalık rolü öntest değerine göre babalık rolü sontest değerindeki artış anlamlı bulunmamıştır. Babaların deney ve kontrol gruplarına göre babalık rolü sontest puanları anlamlı farklılık göstermektedir. Deney grubunda; oyun becerileri öntest değerine göre oyun becerileri sontest değerindeki artış anlamlı bulunmuştur. Kontrol grubunda; oyun becerileri öntest değerine göre oyun becerileri sontest değerindeki düşüş anlamlı bulunmamıştır. Deney grubunun oyun becerileri sontest puanları, kontrol grubunun oyun becerileri sontest puanlarından yüksek bulunmasına rağmen babaların oyun becerileri sontest puanları grup değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Ancova analiz sonuçlarına göre düzeltilmiş babalık rolü sontest puanları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Deney grubunun babalık rolü son test puanları kontrol grubuna göre yüksek bulunmuştur. Diğer bir ifade ile deney grubunun lehinedir. Ancova analiz sonuçlarına göre düzeltilmiş oyun becerileri sontest puanları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Deney grubuna katılan babaların son test puanlarının, deney ve kontrol grubunun ön test ve son test puanlarından yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmada BADEP' e katılan babaların babalık rolü algı ve oyun becerileri son test puanlarına bakıldığında uygulanan BADEP' in babalık rolünde ve okul öncesi dönem çocuklarda oyun

becerisini kazanımında etkili olduğu söylenebilir. Babaların babalık rolü algısında ve okul öncesi dönem çocuklarının oyun becerilerinin gelişiminde çocuk sayısı, çocuğun cinsiyeti, anne-baba eğitim durumu, aile yapısı, aile gelir durumu, anne-baba yaşı ve baba mesleği gibi faktörlerin etkisinin olmadığı söylenebilir. Aile içinde annenin iş hayatında yer alması babaların babalık rolü algısını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Aile eğitim programlarına katılmayan babaların katılamama nedenleri arasında çalışma saatleri, eğitim içeriğinin babaya yönelik olmaması ve okulların bu tarz eğitim programları düzenlememesi yer almaktadır. Eğitim sonrasında babalar çocukların gelişimi, eğitimi ve bakımı konusunda yeterli bilgi sahip oldukları buna bağlı eş ve çocukları arasında iletişimlerinin arttığı saptanmıştır. Babalar çocukları ile daha kaliteli ve eğlenceli zaman geçirmenin önemini anlamıştır. Çocuklarıyla ilgili kararlarda ebeveynlerin birlikte hareket ettikleri ve ortak kararlar aldıkları görülmüştür. Çocuklarının olumsuz davranışlarının azaldığı ve sorun çözme konusunda sabırlı olmanın, konuşmanın önemli olduğu vurgulanmıştır. Eğitime katılan babalar açısından BADEP eğitiminin içerik, süre, materyal, örnek uygulamalı örnekler, oyun aktiviteleri yönünden etkili olduğu saptanmıştır. Babalar eğitimin daha fazla olması, eğitimin belirli bir süre sonra tekrar edilmesi, anne oturma sayısının artırılması, uygulama örneklerin, oyun etkinliklerin çoğaltılması ve eğitim içeriğinin görsel uyaranla desteklenmesi önerilerinde bulunmuştur.

6.2. Öneriler

Çalışmadan elde edilen bulgular ve alan yazın bilgileri sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Babaların eşi ve çocuklarına karşı sorumluluk bilincinin, geçireceği zaman niteliğinin, babalık rolü algısının arttırılmasına yönelik eğitim programlarının çeşitliliği artırılabilir.
- Çalışma okul öncesi dönem çocuğuna sahip babalar ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonuçlarının daha kapsamlı analiz edilebilmesi açısından farklı yaş grubunda çocuğa sahip babalar da çalışmaya katılabilir.

- Eğitimlerin daha fazla babaya ulaşması açısından okul öncesi, ilkokul, ortaokul düzeyindeki okullara bilgilendirme toplantıları, seminerleri yapılabilir. Bunun yanında belediyeler, özel sektörler vb. babaların çalıştığı kurumlarda eğitimlerin planlanması yapılabilir.
- Bu çalışmada babalık rolü algısı ve okul öncesi dönemde ki çocukların oyun becerileri incelenmiştir. Babalara uygulanan Baba Destek Eğitim Programının başka değişkenler üzerinde etkileri de araştırılabilir.
- Okullarda, baba-çocuk ilişkisini artırmaya yönelik aile eğitimleri yanında babaların da katılımını sağlayacak, babalara hitap edecek düzenlemeler yapılabilir.
- Baba Destek Eğitim Programı Türkiye genelinde birçok ilde uygulanmaktadır. Aynı anda farklı illerdeki babalarla bu çalışma yürütülerek, babalar arasındaki kültürel farklılıklar incelenebilir.
- Babalara okul öncesi dönem ya da diğer yaş gruplarının oyun becerilerinin gelişimine katkı sağlamasına yönelik aile eğitimin yanı sıra başka faaliyetlerinin düzenlenmesi olabilir.
- Babaların babalık rolü algısının ve çocuklarının oyun ve diğer alanlarda becerilerinin artırılmasında, babaların etkin bir şekilde yönlendirilmesi için çocukların öğretmenlerine bilgilendirilme çalışmaları ya da eğitim faaliyetleri gerçekleştirilebilir.
- Babalık rolünün ve çocuklarının oyun becerilerinin olumlu yönde kazanımlar sağlaması için babanın yanı sıra diğer aile üyelerinin katılabileceği faaliyetlerde düzenlenebilir.
- Eğitime katılan babalar ile beş yıl sonra tekrar aynı eğitim uygulanarak boylamsal bir çalışma yürütülebilir ve eğitimin etkisi üzerine çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Babaların çalıştıkları kurumlara aile eğitim programlarını tanıtıcı seminerler düzenlenebilir ve babaların çeşitli aile eğitim programlarına katılımını sağlayıcı saat ve gün ayarlamasını çalıştıkları kurumlar aracılığıyla sağlanabilir.
- Anne ve babanın birlikte yani aynı anda katılabileceği eğitim programları düzenlenebilir.

7. KAYNAKLAR

- AEP. (2013). Aile Eğitim Programı. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. İstanbul: EDAM.
- Açev. (2017). Türkiye’de İlgili Babalık Ve Belirleyicileri. İstanbul: Açev Yayınları.
- Açev. (2018). İşyerlerinde İlgili Babalığın Desteklenmesi. İstanbul: Açev Yayınları.
- Alibeyoğlu, T. (2009). Baba Destek Programının (Badep) Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul. (Danışman: Doç. Dr. S. Armağan YILDIZ).
- Allen, S. M. ve Daly, K.J. (2007). The effects of father involvement: An updated research summary of the evidence. Centre for Families, Work and Well Being, University of Guelph.
- Amato, P. R. and Gilbreth, J. G. (1999). Nonresident fathers and children’s well being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 61, 557–573
- Anlıak, Ş. (2004). Okulöncesi Dönemde Çocuğun Yaşamında Baba ve Erkek Öğretmenin Rolü Ve Önemi. *Ege Eğitim Dergisi*, (5), 25-33.
- Aral, N., Gürsoy, F. ve Köksal, A. (2001). Okul Öncesi Eğitimde Oyun. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Argon, T. ve Kıyıcı, C. (2012). İlköğretim Kurumlarında Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19,80-95.
- Auerbach, S. (2008). Çocuk yetiştirmede oyunun önemi. İstanbul: Yakamoz.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (1), 231-274.
- Barbaroğlu, A. (2016). Çocuk Psikolojisi ve Ruh Sağlığı. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Baker, E. A., De Luca Bishop, H., Stigall, L. A., & van Dulmen, M. H. M. (2018). Positive parental engagement: Investigating the role of the mother–father relationship. *Journal of Family Psychology*, 32(8), 1005–1014.
- Barker, G., Contreras, J. M., Heilman, B., Singh, A. K., Verma, R. K. Ve Nascimento, M. (2011). Evolving Men. Initial Results from the International Men and Gender Equality Survey (IMAGES). ICRW.
- Barnett, W. S. ve Belfield, C. R. (2006). Early Childhood Development and Social Mobility. *The Future Of Children*. 16 (2). 73-98.

- Bayer, A. (2013). Değişen Toplumsal Yapıda Aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 102-129.
- Bayraktar, V., Güven, G. ve Temel, F. Z. (2016). Okul Öncesi Kurumlarda Görev Yapan Öğretmenlerin Aile Katılım Çalışmalarına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(2), 755-770.
- Beets, M. W. ve Foley, J. T. (2008). Association of father involvement and neighborhood quality with kindergartners' physical activity: A multilevel structural equation model. *American Journal of Health Promotion*, 22, 195-203.
- Berger, E. H. (2008). Parents as partners in education: Families and schools working together. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson.
- Bodrova, E. ve Leong D. J. (2005). The importance of play: Why children need to play. *Early Childhood Today*, 20(1), 6-7.
- Budak, O. (2016). 4-5 Yaş Çocuklarının Oyuncak Tercihleri İle Oyun Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara. (Danışman: Yrd.Doç.Dr. Özlem ERSOY).
- Burchinal, M. R., Peisner-Feinberg, E., Pianta, R. & Howes, C. (2002). Development of academic skills from preschool through second grade: family and classroom predictors of developmental trajectories. *Journal of School Psychology*, 40 (5), 415-436.
- Bolat, Y. E. (2017). Okul Öncesi Eğitimde Aile Eğitimi ve Katılımı. Ankara: Eğiten Kitap.
- Bowman, S., Pratt, C., Rennekamp, D. ve Sektnan, M. (2010). Should we invest in parenting education? Oregon State University.
- Bozok, M. (2018). Ebeveynlik, Erkeklik Ve Çalışma Hayatı Arasında Türkiye'de Babalık. İstanbul: Açeş Yayınları.
- Bronstein, P. ve Cowan, C. P. (1988). Fatherhood today: Men's changing role in the family. Canada: John Wiley and Sen. Inc
- Cabrera, N. J., Shannon, J. D. ve Tamis-LeMonda, C. (2007). Father's influence on their children's cognitive and emotional development: From toddlers to pre-K. *Applied Development Science*, 11(4), 208-213.
- Cabrera, N.J. ve Bradley, R. H. (2012). Latino Fathers And Their Children. *Child Development Perspectives*, 6(3), 232-238.
- Cabrera, N.J., Volling, B. L. ve Barr, R. (2018). Fathers Are Parents, Too! Widening the Lens on Parenting for Children's Development. *Child Development Perspectives*, 12(3), 152-157.
- Catron, C. E. ve Allen, J. (2003). Early Childhood Curriculum A Creative Play Model. (3. Edition). USA: Pearson Education.
- Caldera, Y. M. (2004). Paternal involvement and infant-father attachment: A q-set study. *Fathering*, 2, 191-210.

- Ceylan, Ş. (2009). Vineland Sosyal - Duygusal Erken Çocukluk Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlik Çalışması Ve Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Beş Yaş Çocuklarının Sosyal-Duygusal Davranışlarına Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi. Ankara. (Danışman: Prof. Dr. Esra ÖMEROĞLU).
- Coley, R. L. ve Lewin-Bizan, S. and Carrano, J. (2011). Does early paternal parenting promote low- income children's long-term cognitive skills? *Journal of Family Issues*, 32(11), 1522–1542.
- Cowan, P. A. ve Pruett, M. K. (2009). Six barriers to father involvement and suggestions for overcoming them. *Family Focus*, 41, 1-4.
- Cömert, D. ve Erdem, E. (2016). Erken Çocukluk Döneminde Aile Eğitimi. Ankara: Eğiten Kitap.
- Çağan, K. (2011). Ailenin İşlevleri (ss. 83-93). K. Canatan ve E. Yıldırım (Ed.) Aile Sosyolojisi. İstanbul: Açılımkitap Yayın Evi.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2010). Anne-Baba Eğitimi. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çakmak, A. ve Elibol, F. (2015). Çocuk ve Oyun. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Çiftçi, D. H. ve Aksoy, B. A. (2018). Aile Eğitim Programları (ss. 43-68). A. Belgin Aksoy (Ed.) Aile Eğitimi ve Katılımı. Ankara: Hedef.
- Craig, L. (2006). Parental education, time in paid work and time with children: An Australian time-diary analysis. *The British Journal of Sociology*, 57(4), 553–575.
- Decker, K. (2016). Concept Analysis of Father Consciousness in Childcare. *Journal of US-China Medical Science*, 13, 86-94.
- Deniz, M. E. (2017). Erken Çocukluk Döneminde Gelişim. Ankara: Pegem Akademi.
- Driscoll, A. ve Nagel, N. G.(2008). Early childhood education birth-eight, the World of children, families and educators. New Jersey: Pearson Education.
- Durualp, E. ve Aral, N. (2015). Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitimi. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Duncan, S. F. ve Goddard, H. W. (2005). Family Life Education: Principles and Practices for Effective Outreach., CA: SAGE Publications, Thousand Oaks.
- Duncan, J. ve Lockwood, M. (2008). Learning Through Play: A Work-Based Approach for the Early Years Professional. New York.
- Duursma, E., Pan, B. A. ve Raikes, H. (2008). Predictors and outcomes of low income fathers' reading with their toddlers. *Early Childhood Research Quarterly*, 23, 351–365.
- Easterbrooks, M. A. ve Goldberg, N. A (1984). Toddler development in the family impact of father involvement and parenting characteristics. *Child Development*, 55, 710-752.

- Ellialtıoğlu, M. F. (2005). Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyun Örnekleri. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.
- Erbay, F. ve Durmuşoğlu-Saltalı, N. (2012). Altı Yaş Çocuklarının Günlük Yaşantılarında Oyunun Yeri ve Annelerin Oyun Algısı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(2), 249-264.
- Ercan, F. (2019). Fiziksel Gelişim. (ss. 101-118). S. Seven (Ed). Çocuk Gelişimi. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Ersan, C. (2013). Baba Dil Destek Programının Çocukların Dil Gelişimine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Denizli. (Danışman Doç. Dr. Nesrin İŞİKOĞLU ERDOĞAN).
- East, L., Hutchinson, M., Power, T. ve Jackson, D. (2018): "Being a father": constructions of fatherhood by men with absent fathers, *Journal of Family Studies*, 1-11.
- Eshleman, J. R. ve Bulcroft, R. A. (2006). The Family. Pearson Education Inc, ABD.
- Essa, E. L. (2014). Introduction to early childhood education. Belmont: Wadsworth Cengage Learning.
- Fazlıoğlu, Y., Ilgaz, G. ve Papatđa, E. (2013). Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 239-250.
- Feldman, R., Gordon, I., Schneiderman, I., Weisman, O. ve Zagoory-Sharon, O. (2010). Natural variations in maternal and paternal care are associated with systematic changes in oxytocin following parent–infant contact. *Psychoneuroendocrinology*, 35, 1133–1141.
- Flouri, E. ve Buchanan, A. (2004). Early father's and mother's involvement and child's later educational outcomes. *British Journal of Educational Psychology*, 74(2), 141-153.
- Flouri, E. (2005). *Fathering and Child Outcomes*. West Sussex, England: John Wiley & Sons Ltd.
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2003). Observation and interviewing. *How to design and evaluate research in education*, 5, 455-463.
- Garfield, C. F. Mapp, M.D. ve Chung, P. J. (2006). A qualitative study of early differences in fathers' expectations of their child care responsibilities. *Ambulatory Pediatrics*. 6(4), 215-220.
- George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson
- Gökçe, B. (2011). Türk Toplumunda Aile Yapısı (ss. 50-84). A. Kasapoğlu ve N. Karkıner (Ed.) *Aile Sosyolojisi*. Eskişehir: Açık Öğretim Yayıını.
- Göktaş, İ. (2019). Sosyal ve Duygusal Becerilerin Oyun Yoluyla Desteklenmesi. (ss. 179-195). H. Gülay Ogelman (Ed.). *Erken Çocukluk Döneminde Oyun*. Ankara: Eğiten Kitap.

- Garrett, S. (1992) *Gender*. New York: Rutledge.
- Goldberg, W.A., Clarke-Stewart, K. A., Rice, J. A. ve Delis, E. (2002). Emotional energy as an explanatory construct for fathers' engagement with their infants. *Parenting Science and Practice*, 2(4), 379-408.
- Grossmann, K., Grossmann, K. E., FremmerBombik, E., Kindler, H. ve ScheuererEnglisch, H. (2002). The uniqueness of the child–father attachment relationship: Fathers' sensitive and challenging play as a pivotal variable in a 16-year longitudinal study. *Social Development*, 11(3), 301-337.
- Güngörmüş, O. (1997). *Baba-çocuk ilişkisi*. Ana-Baba Okulu. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güven, N. (2003). Erken Çocukluk Döneminde Bağımsız Oyun Gelişimi (ss. 502-519). M. Sevinç (Ed.) *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Gür, B. S. ve Kurt, B. (2011). Türkiye'de Ailelerin Eğitim İhtiyaçları. *Aile ve Toplum*, 27(7), 33-62.
- Gürşimşek, I., Kefi, S. ve Gırgın, G. (2007). Okulöncesi Eğitime Babaların Katılım Düzeyi İle İlişkili Değişkenlerin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 181-191.
- Harris, S. M. (2002). Father absence in the African American community: Towards a new paradigm. *Race, Gender, and Class*, 9, 111-133.
- Harwiki, W. (2013). "The Influence of Servant Leadership on Organizational Culture, Organizational Commitment, Organizational Citizenship behavior, and Employees' Performance (Study of Out Standing Cooperatives in East Java Province, Indonesia)." *Journal of Economics and Behavioral Studies* 5(12): 876-885.
- Haight, W. L., Parke, R. D., ve Black, J. E. (1997). Mothers' and fathers' beliefs about and spontaneous participation in their toddlers' pretend play. *Merrill Palmer Quarterly*, 43(2), 270-290.
- Hoffman, J. (2011). *Father Factors: What social science research tells us about fathers and how to work with them*. Father Involvement Research Alliance.
- Huerta, M. D. C., Adema, W., Baxter, J., Han, W. J., Lausten, M., Lee, R. ve Waldfogel, J. (2013). *Fathers' leave, fathers' involvement and child development: Are they related?* OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No.140, OECD Publishing, Paris.
- Işıkoğlu, N. ve İvrendi, B. A. (2008). Anne ve Babaların Oyuna Katılımı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2) 24, 47-57.
- İnal, H. C. ve Günay, S. (1993). *Olasılık ve Matematiksel İstatistik*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara. Sayfa 261; Merkezi Limit Teoremi ve Büyük Sayılar Kanunu Konusu.
- İnan, Z. H. (2010). Anaokulu Çağı Çocukları Olan Anne-Babaların Karşılaştıkları Problemler. *Milli Eğitim*, 188, 218-229.

- Johnson, U. Y., Martinez-Cantu, V., Jacobson, A. L. ve Weir, C. (2012). The home instructin for parents of preschool youngsters program's relationship with mother and school outcomes. *Early Education and Development*, 23(5), 713-727.
- Johnson, Richard A. ve Wichern, Dean W. (2002). *Applied Multivariate Statistical Analysis*. Prentice Hall USA. Page 175; Law of Large Numbers.
- Kandır, A. ve Alpan, Y. (2008). Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi. *Aile ve Toplum*, 10(4), 33-38.
- Kahraman, G. Ö. ve Yuvacı, M. (2018). Baba Katılımı (ss. 191-216). A. Belgin Aksoy (Ed.) *Aile Eğitimi ve Katılımı*. Ankara: Hedef.
- Karaca, N.H., Kaya, Ü.Ü. ve Can Yaşar, M. (2019). Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyoekonomik düzeylerine göre baba-çocuk ilişkisi ve akran oyun davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi, 6(4), 33-43.
- Karakaş, H. (2014). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Öğrenci Babalarının Aile Katılım Çalışmalarına Katılım Düzeylerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sivas. (Danışman: Doç. Dr. Tuncay DİLCİ).
- Karasar, N. (2005) *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları
- Kayhan, Ü. (2008). Aile: Tanımı ve Önemi, Özellikleri, Tarihsel Gelişimi ve Aile Tipleri (ss.). S Ünlü (Ed.) *Aile Yapısı ve İlişkileri*.
- Kayılı, G. (2019). Yaşamın İlk Yıllarında Sosyal Gelişim. (ss. 227-269). H. Gülay Ogelman (Ed.). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Kılıç, Ç. (2010). Aile Eğitim Programları Ve Türkiye'deki Örnekleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10(1), 99-111.
- Kilvington, J. ve Wood, A. (2010). *Reflective Playwork*. New York, ContinuumInternational Publishing Group.
- Kocabaş, Ö. E. (2006). Eğitim Sürecinde Aile Katılımı: Dünyada Ve Türkiye'deki Çalışmalar. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 399-431.
- Kocayürek, E. (2010). Ergen Gelişiminde Aile İşlevleri Ve Baba Katılımı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (33), 37-45.
- Koçak, A.A. (2004). Baba destek programı değerlendirme raporu. İstanbul: AÇEV Yayınları.
- Koçak, N., Ergin, B.ve Yalçın, H. (2014). 60-72 Aylık Çocukların Türkçe Dil Kullanımı Düzeyleri Ve Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 16 (Özel Sayı II): 100-106.
- Kol, S. (2011). Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim Ve Dil Gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-21.
- Kotaman, H. (2008). Türk Ana Babalarının Çocuklarının Eğitim Öğretimlerine Katılım Düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 135-149.

- Kurban, Y. G. (2019). Okul Öncesi Dönemde Oyunun Gelişimi ve Oyunun Gelişimini Etkileyen Faktörler. (ss. 127-141). H. Gülay Ogelman (Ed.). Erken Çocukluk Döneminde Oyun. Ankara: Eğiten Kitap.
- Kurt, G. ve Özkaya, T. B. (2014). Çocuk ve Oyun: Çocukların Öğrenmesini Anlama ve Destekleme (ss. 125-152). N. Avcı ve M. Toran (Ed.) Okul Öncesi Eğitime Giriş. Ankara: Eğiten Kitap.
- Kuruçırak, Ş. (2010). 4-12 Aylık Bebeği Olan Babaların, Babalık Rolü Algısı İle Bebek Bakımına Katılımı Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Antalya. (Danışman: Doç. Dr. Özen KULAKAÇ).
- Kuzucu, Y. (1999). Babalarıyla Çatışma Düzeyi Yüksek Ve Düşük Olan Ergenlerin Ve Babalarının Babalık Rolüne İlişkin Algılarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Ankara. (Danışman: Prof. Dr. Üstün DÖKMEN).
- Kuzucu, Y. (2011). Değişen Babalık Rolü ve Çocuk Gelişimine Etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (35), 79-91.
- Lamb, M. E. (1997). Fathers and child development. John Wiley and Sons: New York.
- Lamb, M. E., Pleck, J., Charnov, E. ve Levine, J. (1987). A biosocial perspective on parental behavior and involvement. İçinde, Lancaster, J. B., Altman, J. Ve Rossi, A. (der.). *Parenting Across the Life Span* (s. 111-142). New York: Academic Press.
- Lamb, (2001). Kültürlerarası Bakışaçısı ile Babanın Çocuk Gelişimindeki Rolü ve Önemi. *Çocuğun Yaşamında Babanın Rolü ve Önemi Sempozyum Raporu* içinde. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı Yayını, No:12. İstanbul, ss. 19-32.
- Levin, K. A. ve Currie, C. (2010). Family structure, mother-child communication, father-child communication, and adolescent life satisfaction: A cross sectional multilevel analysis. *Health Education*, 110(3), 152-168.
- Lester, S. ve Russell, W. (2010) Children's right to play: An examination of the importance of play in the lives of children worldwide. Working Paper No. 57. The Hague, The Netherlands: Bernard van Leer Foundation.
- Liddell, M. (2013). Preparing children from disadvantaged communities for school: Recent Australian research. *International Journal of Social Inquiry*. 6(2), 3-16.
- Mahoney, G., Kaiser, A. P., Girolametto, L., MacDonald, J., Robinson, C., Safford, P. ve Spiker, D. (1999). Parent education in early intervention: A call for a renewed focus. *Topics in Early Childhood Special Education*, 19, 131-140.
- Mehall, K. G., Spinrad, T. L., Eisenberg, N. ve Gaertner, B. M. (2009). Examining the relations of infant temperament and couples' marital satisfaction to mother and father involvement: a longitudinal study. *Fathering*, 7 (1), 23-48.
- Mercan, Z. ve Tezel, Ş. F. (2017). Babalık Rolü ve Farklı Kültürlerde Babalık Rolü Algısı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 1-10.

- Mutlu, H. (2018). Baba Destek Eğitim Programının Aile İşlevleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir. (Danışma: Dr.Öğr.Üyesi.Alev GİRLİ).
- Nepomnyaschy, L. ve Donnelly, L. (2015). Father involvement and childhood injuries. *Journal of Marriage and Family*, 77, 628-646.
- Ogelman, G. H., Aytaç, P., Erol, A., Erdentuğ, G. F., Yolaç, A. Ö. ve Özbilenler, G. M. (2019). Anne-Baba ve Çocuk Görüş Doğrultusunda Oyun. *InternationalAnatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 5(2), 65-87.
- Oktaç, A. (2002). Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem. İstanbul: Epsilon.
- Okyay, Ö. (2019). Dil Gelişimi. (ss. 79-105). Ö. Gözün Kahraman ve S. Pekdoğan (Ed.). Çocuk Gelişimi I-II. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(1), 323-343.
- Ömeroğlu, T. E. (1999). Halk eğitimi merkezlerinde uygulanan anne eğitimi kurslarına genel bir bakış. *Milli Eğitim Dergisi*. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/medergi/14.htm>.
- Özben, Ş. ve Argun, Y. (2002). Okul öncesi çocukların anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili değişkenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 18-28.
- Özkan, İ. (2019). Fiziksel ve Motor Gelişim. (ss. 21-48)ç Ö. Gözün Kahraman ve S. Pekdoğan (Ed.). Çocuk Gelişimi I-II. Ankara: Nobel.
- Özyürek, A. (2015). Çocuk ve Aile İçi İlişkiler. (ss. 71-98). Y. Aydoğan ve G. Gültekin Akduman (Ed.). Çocuk Ruh Sağlığı. Ankara: Eğiten Kitap.
- Özyürek, A. ve Tezel, Ş. F. (2017). Anne-Baba Olmak ve Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları (ss. 41-57). T. Güler Yıldız (Ed.). Anne Baba Eğitimi. Ankara: Pegem Akademi.
- Özyürek, A., Şalcı, O., Mamiyev, D., Çekiç, İ., Sağlam, C. Ve Nazlı, B. (2018). Okul Öncesi Eğitimde Baba Katılımının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 613 631.
- Parlayıcı, H. (2010). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Anne Baba Eğitimine İlişkin Veli, Öğretmen Ve Yönetici Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Konya. Danışman: Yrd. Doç. Dr. M. Osman Kurtkan KAPICIOĞLU).
- Pancsofar, N. ve Vernon-Feagans, L.,& The Family Life Project Investigators (2010). Fathers' Early Contributions to Children's Language Development in Families From Low-Income Rural Communities.Early Childhood Research Quarterly, 25, 450-463.
- Pehlivan, H. (2005). Oyun ve Öğrenme. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Phares, V. (1993). Perceptions of mothers' and fathers' responsibility for children's behavior. *Sex Roles*, 29(11/12), 838 – 851.
- Pleck, J. H. (2010). Paternal involvement: revised conceptualization and theoretical linkages with child outcomes. (ss. 58-93). M. E. Lamb (Ed.), *The Role Of The Father In Child Development*. Canada: John Wiley & Sons.
- Pleck, J. H. (2012). Integrating father involvement in parenting research. *Parenting*, 12(2-3), 243-253.
- Power, T. G. (2000). *Play and exploration in children and animals*. Lawrence Erlbaum Assoc.
- Radin, N. (1981). Child rearing fathers in intact families. *Merrill-Palmer Quarterly*, 27, 489-514.
- Rand, L. A. K. (2010). Toward standarization of benefit-cost analyses of early Childhood interventions. BenefitCost Anlysis Center at the University of Washington.
- Rane, T. R., ve McBride, B. A. (2000). Identity theory as a guide to understanding fathers' involvement with their children. *Journal of Family Issues*, 21(3), 347-366.
- Roberts, D., Coakley, T.M., Washington, T.J. ve Kelley, A.(2014). Fathers' Perspectives on Supports and Barriers that Affect Their Fatherhood Role. *Sage Open*, 1-10.
- Rosenberg, J. ve Wilcox, W. B. (2006). The importance of fathers in the healthydevelopment of children. U.S. Dept. Health and Human Services, Administration for Children and Families, Administration on Children, Youth and Families, Children's Bureau, Office of Child Abuse and Neglect.
- Ruti, L., van der Gagg Nikki, G. M., Michael, K. ve Gary, B. (2015). *State of the World's Fathers: A MenCare Advocacy Publication*.
- San-Bayhan, P. ve Artan, İ. (2011). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: MorpaKültür Yayınları.
- Seçer, Z., Sarı, H., Çeliköz, N. ve Üre, Ö. (2009). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Bilişsel Stilllerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 407-420.
- Seven, S. (2019). Bilişsel Gelişim (ss. 53-76). S. Seven (Ed.) *Çocuk Gelişimi*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Sevinç, M. (2004). *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun*. İstanbul:Morpa Yayınları.
- Sezer, T., Yılmaz, E. ve Koçyiğit, S. (2016). 5-6 Yaş Grubu Çocukların Oyun Becerileri İle Aile-Çocuk İletişimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 185-204.
- Schmitz, R. M. (2016). Constructing men as fathers: A content analysis of formulations of fatherhood in parenting magazines. *Journal of Men's Studies*,24(1), 3–23.

- Schulz, J. B. (1987). *Parents and Professionals Special Education*. Allyn and Bacon, Inc., USA.
- Shaffer, D.R. (1994). *Social and personality development*. Pasific Grove, Brooks/Cole: California.
- Sımsıkı, H. ve Şendil, G. (2014). Baba Katılım Ölçeği'nin (Bakö) Geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(49), 104-123.
- Tabachnick, B.G. ve Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (sixth ed.) Pearson, Boston.
- Tamis-LeMonda, C.S., Shannon, J.D., Cabrera, N. J., ve Lamb, M. E. (2004) Fathers and mothers at play with their 2- and 3-year-olds: Contributions to language and cognitive development. *Child Development*, 75 (6), 1806 – 1820.
- Tamis-Lemonda, C. S., Kahana-Kalman, R. ve Yoshikawa, H. (2009). Father Involvement In Immigrant And Ethnically Diverse Families From The Prenatal Period To The Second Year: Prediction And Mediation Mechanisms. *Sex Roles*, 60, 496-509.
- Taşkın, N. ve Erkan, S. (2009). The Influence of Father Education Programs on the Levels of Father Involvement with Children: An Experimental Study. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 136-148.
- Taylı, A. (2007). Kardeş sahibi olup olmama durumunun okulöncesi dönemdeki sosyal oyuna etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.7(1), 103-115.
- Tawnley, K. F. ve Edmondson, M.E. (1991). Self Sufficiency For Single Parent Families. An Integrated Approach. *Journal of Home Economics*, 83, 16-19.
- Telli, A. A. ve Özkan, H. (2016). 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*, 6(2),127-134.
- Tezel, Ş. F. (1998). Destekleyici Eğitim Programları'nın 5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Babalar Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi. Doktora Tezi. Ankara. (Danışman: Doç Dr. Sibel GÜNEYSU).
- Tezel-Şahin, F., Çoşgun, A. A. ve Kılıç, A. N. Z.(2017). Babaların Çocuklarıyla Vakit Geçirme Durumlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *GEFAD / GUJGEF* 37(1), 319–343.
- Tezel, Ş.F. ve Kalburan, C.N. (2009). Aile Eğitim Programları ve Etkililiği: Dünyada Neler Uygulanıyor?. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(25),1-12.
- Tezel, Ş. F. ve Özbey, S. (2007). Aile Eğitim Programlarına Niçin Gereksinim Duyulmuştur? Aile Eğitim Programları Neden Önemlidir?. *Aile ve Toplum*, 9(3), 7-12.
- Tezel, Ş. F. ve Özbey, S. (2007). Aile Eğitim Programlarına Baba Katılımının Önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(1), 39-48.

- Tezel, Ş. F. ve Özyürek, A. (2017). Anne-Baba Eğitimi ve Türkiye’de Uygulanan Aile Eğitim Programları. (ss. 145-164). T. Güler Yıldız (Ed.). Anne Baba Eğitimi. Ankara: Pegem Akademi.
- Torres N., Veríssimo M., Monteiro L., Ribeiro O. and Santos A.J. (2014). Domains of father involvement, social competence and problem behavior in preschool children. *Journal of Family Studies*, 20(3), 188-203.
- Trahan, M.H. ve Cheung, M. (2016). Testing gender applicability of father involvement instruments. *Social Work Research*, 40(4), 203-211.
- Tuğrul, B. (2013). Çocukta Oyun Gelişimi. (ss. 245-269). N. Aral, Ü. Deniz, A. Kan (Ed.). Öğretmenlik Alan Bilgisi Okul Öncesi Öğretmenliği. Ankara: Alan Bilgisi Yayınları.
- Tuğrul, B. (2015). Oyunun Gücü. (ss. 209-230). A. Belgin Aksoy (Ed.). Okul Öncesi Eğitimde Oyun. Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Tuncer, N., Sak, R. ve Sak, T. İ. (2016). Aile Eğitimi. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Tutkun, C. ve Tezel Şahin, F. (2016). Anne, Baba ve Çocukların Doğal Gözlemleri: Bir Kitapçı Ortamında Anne Çocuk mu? Baba Çocuk mu? *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2293-2308.
- Trost, J. (1993). Family from a dyadic perspective. *Journal of Family Issues*, 14(1),92- 104.
- Trost, S. G., Kerr, L. M., Ward, D. S. ve Pate, R. R. (2001). Physical activity and determinants of physical activity in obese and non-obese children. *International Journal of Obesity*, 25, 822-829.
- Uhlenberg, B.M. (1989). Life Skilles: How Interested Are Sing Parents. *Journal of Home Economics*, 81, 4, 4-9.
- Uludağlı, P. N. (2017). Baba Katılımında Etkili Faktörler ve Baba Katılımının Baba, Anne ve Çocuk Açısından Yararları. *Türk Psikoloji Yazıları*. 20(3), 70-88.
- Uluğ, E. (2019). Motor Gelişimi (ss. 119-140). S. Seven (Ed.). Çocuk Gelişimi. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Ulutaş, A. (2011). Okul Öncesi Dönemde Drama Ve Oyunun Önemi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 233-242.
- Underwood, K. M. ve Rosen, H. L. (2013). *Social Development: Relationships in Infancy, Childhood, and Adolescence*, New York.
- Uylaş, S., Yalçın, H., Pandamsari, A. ve Scarboro, A. (2014). “Can fatma come out and play?” gender and play in Istanbul. *International Journal of Global Education*, 3(1), 25-30.
- Uzun, H. (2016). Baba Eğitim Programının Baba-Çocuk İlişisine Ve Anaokuluna Devam Eden Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi. Ankara. (Danışman: Prof. Dr. Gülen BARAN).

- Uzun, H. ve Baran, G. (2019). Babaların Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklarıyla İlişkisinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 47-60.
- Ünal, F. (2015). Aile Eğitimi (ss. 273-304). A. Belgin Aksoy (Ed.) Aile Eğitimi ve Katılımı. Ankara: Hedef.
- Ünal, F., Kök, E. E. (2015). 0-6 Yaş çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin görüşleri. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (4), 1142-1153.
- Ünal, F. (2018). Aile Eğitimi (ss. 12-42). A. Belgin Aksoy (Ed.) Aile Eğitimi ve Katılımı. Ankara: Hedef.
- Ünüvar, S. ve Senemoğlu, N.(2010). Babaların 3-6 Yaş Grubu Çocuklarıyla Geçirdikleri Zamanın Niteliğini Geliştirme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 55-66.
- Vogel, C. A., Bradley, R. H., Raikes, H. H., Boller, K. ve Shears, J. K. (2006). Relation between father connectedness and child outcomes. *Parenting: Science and Practice*, 6, 189–209.
- Yavuzer, H. (2007). Çocuk Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeung, W. J.; Sandberg, J. F.; Davis-Kean, P. E. ve Hoffferth, S. L.(2001). Children's time with fathers in intact families. *Journal of Marriage and Family*, 63, 136-154.
- Yıldırım, A. ve Koçak, N. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Eğitim, Bilim ve Teknoloji Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 133-143.
- Yıldız, G.T. (2017). Ailenin Tanımı, Tarihsel Gelişimi ve Aile Çeşitleri. (ss. 1-15). T. Güler Yıldız (Ed.). Anne Baba Eğitimi. Ankara: Pegem Akademi.
- Yılmaz, E. ve Azkeskin, E. K. (2019). Yaşamın İlk Yıllarında Duygusal Gelişim. (ss. 333-374). H. Gülay Ogelman (Ed.). Erken Çocukluk Döneminde Gelişim. Ankara: Eğiten Kitap.
- Yuvacı, M. (2019). Baba Katılımı İle Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Yetkinlik Ve Davranış Problemleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Karabük. (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Özlem GÖZÜN KAHRAMAN).
- Yuvacı, M. (2019). Bilişsel Gelişim. (ss. 49-78). Ö. Gözün Kahraman ve S. Pekdoğan (Ed.). Çocuk Gelişimi I-II. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yücepe, N. F. (2019). Oyunun Tanımı ve Özellikleri. (ss. 1-15). H. Gülay Ogelman (Ed.). Erken Çocukluk Döneminde Oyun. Ankara: Eğiten Kitap.
- Verma, G. K. ve Mallick, K. (2005). Researching education: Perspectives and techniques. London: Falmer Pres.
- Wright, K., Stegeline, D., ve Harfle, L. (2007). Building family, school, and community partnerships (3rd ed.). NJ: Pearson Education, Inc.

8. EKLER

EK 1. Babalık Rolü Algı Ölçeği ve Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği İzinleri

• Kimden: yasarku 17 Eylül 2018 14:05
Kime: Öğr. Gör. Osman ŞALCI

 BABALIK ROLÜ AL...Ğİ-açıklamalar.doc (35 KB) [İndir](#) | [Kaldır](#)
 BABALIK ROLÜ ALGI ÖLÇEĞİ-.doc (73 KB) [İndir](#) | [Kaldır](#)
 [Tüm ekleri indir](#)
 [Tüm ekleri kaldır](#)

Osman merhaba, ekli dosyada ölçek ve açıklaması yer alıyor. Kolaylıklar dilerim..

Yasar Kuzucu
Doç. Dr.
Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı,
09100, Aydın, TÜRKİYE

Yasar Kuzucu
Associate Prof.
Adnan Menderes University, Faculty of Education,
Guidance and Psychological Counseling Program
09100, Aydın,TURKEY

Phone: +90 256 214 20 23- 1561
Fax: +90 256 214 10 61

Kimden: "gokhani" <gokhani@trakya.edu.tr>
Kime: "Öğr. Gör. Osman ŞALCI" <osalci@bartin.edu.tr>
Gönderilenler: 9 Eylül Pazar 2018 9:18:16
Konu: Re: ölçek izni

Merhaba Hocam
Edirne'de dün biten kongremiz olduğu için maillerime bakamadım. Bundan dolayı mailinize geç cevap verdim.
Ölçeği çalışmalarınızda kullanabilirsiniz.
Ölçek ektedir.
İyi çalışmalar diler
Saygılarımı sunarım.

EK 2. Etik Kurul İzni

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL ve BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
KARARLARI

TOPLANTI TARİHİ :05.11.2018
TOPLANTI NO : 2018/11

Karar 2:

26/10/2018 tarih ve 24174 sayılı Doç.Dr. Şehnaz CEYLAN 'ın dilekçesi ve ekleri görüşüldü.
Karabük Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesi Doç.Dr. Şehnaz CEYLAN 'ın danışmanlığında yürütülen "Baba Destek Eğitim Programının Babalık Rolü Algısına ve Okul Öncesi Eğitim alan Çocukların Oyun becerilerinin Gelişimine Etkisinin incelenmesi" konulu çalışma kapsamında uygulanmak üzere ekte sunulan anket çalışmasının etik kurallara uygunluğu oy birliği ile kabul edilmiştir.

ASLI GİBİDİR

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Zeki Tekin'.

Prof. Dr. Zeki TEKİN

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Başkanı

EK 3. Katılımcı Onam Formu

GÖNÜLLÜ BİLGİLENDİRME FORMU

(Katılımcı Onam Formu)

Araştırmanın Adı: Baba Destek Eğitim Programının Babalık Rolü Algısına ve Okul Öncesi Dönem Çocukların Oyun Becerilerinin Gelişimine Etkisinin İncelenmesi

“Sayın gönüllü,

Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim dalı Yüksek lisans programı kapsamında planlanmış olan yukarıda adı yazılı araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz. Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.”

Bu araştırmada baba destek eğitim programı uygulanacaktır. Eğitim programı 13 hafta sürmekte ve her hafta bir gün 2 saat süren oturumlar gerçekleştirilmektedir. Oturumların günü, saati katılımcıların görüşleri doğrultusunda belirlenmektedir. Eğitim programı kapsamında “Babalık Rolü, Aile Tutumları, Çocuklarda Gelişim Alanları, Çocuk ve Oyun” gibi çeşitli konular da eğitim verilecektir. Yapılacak bu eğitim uygulaması sonucunda babalar üzerinde eğitimin etkilerini görebilmek, aile içerisinde gerekli sorumluluğu alması adına üzerine düşen babalık rollerini etkili bir şekilde yapabilmesini ve çocuğu ile verimli zaman geçirerek gelişimine katkı sağlamak düşünülmektedir. Bunun yanında baba destek eğitim programının babaların babalık rolü algısına ve çocukların oyun becerilerini gelişimine olan etkilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Eğitimden önce araştırmacı tarafından hazırlanan sorulara cevap vereceksiniz. 10 dakika sürecek olan cevaplama durumu araştırmacı tarafından kayıt altına alınacaktır. Bunun yanında iki ölçek dolduracaksınız. Belirli bir zaman diliminden sonra (10 hafta sonrası) ölçekleri tekrar dolduracaksınız. Her maddeyi dikkatlice okuyarak kendiniz en uygun şekilde doldurunuz. Doğru veya yanlış, az veya çok davranış diye bir şey yoktur. En uygun cevap size göredir; başkalarına göre değil. Eğitim bitiminde de yine aynı sorulara cevap vereceksiniz ve ölçekleri dolduracaksınız. Bu araştırmada bulunan ölçek maddelerine verdiğiniz cevaplar grup olarak incelenecek, karşılaştırmalar yapılacak ve gerekli analizler gerçekleştirilecektir.

Bu araştırmaya katılım, GÖNÜLLÜLÜK esasına bağlıdır. Araştırmanın tümünden elde edilen veriler ve kimlik bilgileri SAKLI olarak kalacaktır. Vereceğiniz cevaplar sadece araştırma amacıyla kullanılacak olup kişisel bilgileriniz kesinlikle GİZLİ tutulacaktır. Bu formun bir kopyası sizi de verilecektir. Bu araştırma sırasında herhangi bir nedenden ötürü rahatsızlık hissederseniz katılımdan vazgeçebilirsiniz. Bunun için hiçbir gerekçe veya özür belirtmeniz gerekmemektedir ve bu durum sizin için olumsuz bir sonuç yaratmayacaktır.

Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllülere verilmesi gereken bilgileri içeren metni okudum (ya da sözlü olarak dinledim). Eksik kaldığını düşündüğüm konularda sorularımı araştırmacılara sordum ve doyurucu yanıtlar aldım. Yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunulan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anladığım kanısındayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğim konusunda karar vermem için yeterince zaman tanındı. Bu koşullar altında, araştırma kapsamında elde edilen şahsıma ait bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını, gizlilik kurallarına uyulmak kaydıyla sunulmasını ve yayınlanmasını, hiçbir baskı ve zorlama altında kalmaksızın, kendi özgür irademle kabul ettiğimi beyan ederim.

İmza:

İmza:

Tarih:

Tarih:

Katılımcı adı/soyadı:

Araştırmacı adı/soyadı:

EK 4. BADEP Eğitimi Belgesi

ÖĞRETİMEN YETİŞTİRME VE GELİŞTİRME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Kurs Belgesi

Adı ve Soyadı	: Osman ŞALCI	T.C. Kimlik Numarası:	15569147660
Adı	: Aile Eğitimi (0-18 Yaş, BADEP) Kursu		
Yeri	: Erzurum Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü - Aziziye/ERZURUM		
Tarhi	: 31/08/2015 - 11/09/2015		
Numarası	: 2015000158	Süresi (Saat)	(60)

Yukarıda adı geçen kişi, belirtilen kursu başarıyla tamamladığından bu belgeyi almaya hak kazanmıştır.

Olcayto EZGİN
Eğitim Yöneticisi

Doç.Dr. Ali YILMAZ
Genel Müdür

EK 5. BADEP Toplantı Davet Mektubu

Sayın Baba ;

Lütfen bir dakika durun ve düşünün; çoğumuz iş yaşamındaki amaçlarımızı, emeklilik ve parasal güvenlik için yaptığımız uzun dönem planları bir çırpıda söyleyebiliriz. Arabaya ne kadar ödeme ayırdığımızı veya mutfağı nasıl yeniden döşemeyi planladığımızı anlatabiliriz. Oysa çoğumuza sağlıklı ve mutlu çocuklar yetiştirme konusunda ne yaptığımız sorulduğunda, bir an duraklarız ve bunu anlatmakta zorlanırız.

Maalesef çoğu zaman en önemli şeyler, en önemsiz şeylerin merhametine terkedilebilmektedir..

Çocuklar, en önemli dersleri minik kuştan değil, kendileri ile birlikte okuyan, kendileri ile konuşan, kendileri ile birlikte çalışan, onları dinleyen ve onlarla birlikte zaman geçiren sevgi dolu bir aileden öğrenirler. Hepimizin sevgi ile bir sorunu yok, en değerli varlığımız olan çocuklarımızı seviyoruz. Peki çoğu zaman bu sevgiyi ifade eden davranışlarda bulunabiliyor muyuz?

Kendi ailelerimize kendimiz liderlik etmek durumundayız, çocuklarımızın bize korkunç derecede ihtiyacı var. Deneyimlerimize, gücümüze, paylaşımlarımıza ve kararlılığımıza ihtiyaçları var. O halde bunu nasıl yapabiliriz. Çocuklarımızın olumlu birer kişilik geliştirmeleri ve toplumla sağlıklı iletişim kurabilen insanlar olmaları için sorumluluklarımız neler? Sorumlulukların da ötesinde neler yapabiliriz.

Bu konularda deneyim ve yaşantıların paylaşıldığı, bilgi ve becerilerin konuşulduğu toplantılarla çoğumuzun gelişimine yaptığımız katkılara bir yenisini daha ekleyelim istiyoruz. Sizi aşağıda yeri ve saati belirtilen toplantıda görmek bizleri onurlandıracaktır.

Saygılarımızla

Yer:

Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV)

Saat:

EK 6. Eğitim Planı

1. Oturum

Tanışma ve Babanın Rolü

AÇEV ve BADEP'in tanıtımı

Tanışma

Babadan Beklentiler

Nasıl Erkek, Nasıl Baba Olduk?

Babalık Rolü ve Önemi

Babaların Eylem Planı

Oturumun Değerlendirilmesi

Anne için Ek bilgiler ve Oyun Etkinlikleri

2. Oturum

Aile Tutumları-I

Çocuk ve Çocuğun Hakları

Aile Tutumları

Baskıcı, Tavizkâr ve Aşırı Korumacı Tutumun Etki ve Sonuçları

Demokratik Tutum ve Yöntemleri

Babaların Eylem Planı

Oturumun Değerlendirilmesi

Anne için Ek bilgiler ve Oyun Etkinlikleri

3. Oturum

Dinleme ve Anlatma

Etkin Dinleme

Kendini İfade Etme

Kendini İfade Etme Denemeleri

Kendini İfade Etme ve Dinlemenin Birlikte Kullanılması

Babaların Eylem Planı

Oturumun Değerlendirilmesi

Anne için Ek bilgiler ve Oyun Etkinlikleri

4. Oturum

Aile Tutumları II - Demokratik İlişki Ve Empati

Empati

Şiddet ve Etkileri

Haklar/Yasalar

Öfke Yönetimi

Demokratik Çatışma Çözme Yaklaşımı

Babaların Eylem Planı

Oturumun Değerlendirilmesi

Anne için Ek bilgiler ve Oyun Etkinlikleri

5. Oturum

Olumlu Davranış Geliştirme

Olumlu Davranışları Nasıl Geliştirebilirsiniz?

Geribildirim: Eleştiri ve Takdir

Olumsuz Davranışları Nasıl Azaltabilirsiniz?

Babaların Eylem Planı

Oturumun Değerlendirilmesi

Anne için Ek bilgiler ve Oyun Etkinlikleri

6. Oturum

Sosyal Ve Duygusal Gelişim

Sosyal Gelişim/ Sosyalleşme Süreci

Sosyal ve Duygusal Gelişimi Desteklemek

Sosyal Kurallar ve İç Denetim

Babaların Eylem Planı

Oturumun Değerlendirilmesi

Anne için Ek bilgiler ve Oyun Etkinlikleri

7. Oturum

Zihinsel Gelişim

Beyin ve Zihinsel Gelişim

Çocuğun Zihinsel Gelişimini Nasıl Destekleyebilirsiniz?

Çocuğun Farklı Olduğunu Kabul Etmek ve Desteklemek

Kitap Okuma ve Hikâye /Masal Anlatmanın Etkileri

Babaların Eylem Planı

Oturumun Değerlendirilmesi

Anne için Ek bilgiler ve Oyun Etkinlikleri

8. Oturum

Okul Öncesi Eğitim Kurumu İle İlişkiler ve İlköğretime Hazırlık

İlköğretime Hazırlık ve Okul Öncesi Eğitimin Katkıları

Babanın Çocuğun Eğitimine Katılımcı Olması

Okul-Aile İletişiminin Katkıları

Yaşadığımız Çevre: Kurumlar ve Sunulan Hizmetler

Çocuğun Farklılıklara Saygı Göstermesi

Babaların Eylem Planı

Oturumun Değerlendirilmesi

Anne için Ek bilgiler ve Oyun Etkinlikleri

9. Oturum

Bedensel ve Cinsel Gelişim

Bedensel Gelişim

Cinsel Gelişim ve Cinsellikle İlgili Soruların Cevaplanması

Cinsel Gelişim ve Bazı Durumlara Uygun Yaklaşım

Çocuklar İçin Cinsiyetlerinin Anlamı

Babaların Eylem Planı

Oturumun Değerlendirilmesi

Anne için Ek bilgiler ve Oyun Etkinlikleri

10. Oturum

Çocukla Zaman Geçirmek Ve Oyun

Aile Zamanı Nasıl Geçiriyor?

Oyunun Önemi

Oyunda Ailenin Rolü

Bilgisayar, Televizyon ve İnternetin Ailede Zamana ve İlişkilere Etkileri

Babaların Eylem Planı

Oturumun Değerlendirilmesi

Anne için Ek bilgiler ve Oyun Etkinlikleri

11. Oturum

Yaşam Zorlukları Ve Baba

Stres ve Travma Nedir?

Babanın Çocuklara ve Eşine Stresini, Sıkıntısını Anlatması

Çocukların Yaşadığı Stresler

Babaların Eylem Planı

Oturumun Değerlendirilmesi

Anne için Ek bilgiler ve Oyun Etkinlikleri

12. Oturum

Çocuğun Sorumluluk Kazanması

Çocuğun Sorumluluk Alanları

Çocuğun Kendine Karşı Sorumlulukları

Aile, Evle İlgili Sorumluluklar

Çocuğun Ev Dışındaki Yaşamıyla İlgili Sorumlulukları

Babaların Eylem Planı

Oturumun Değerlendirilmesi

Anne için Ek bilgiler ve Oyun Etkinlikleri

13. Oturum

Sağlıklı Cinsel Yaşam

Cinsel Sağlık ve Sorumlulukların Birlikte Üstlenilmesi

Çocuğun Cinsiyetinin Belirlenmesi

Eş ile Sağlıklı İlişki

Babaların Eylem Planı

Oturumun Değerlendirilmesi

Anne için Ek bilgiler ve Oyun Etkinlikleri

14. Oturum

Anne Oturumu-I

AÇEV ve BADEP Tanıtımı

Aile Tutumları

Demokratik Tutum

Etkin Dinleme

Kendini İfade Etme

Olumlu Davranışları Nasıl Geliştirebilirsiniz?

Olumsuz Davranışları Nasıl Geliştirebilirsiniz?

Eylem Planı

Oturumun Değerlendirilmesi

15. Oturum

Anne Oturumu-II

Kadınlar, Erkekler ve Toplumsal Cinsiyet

Şiddet Nedir?

Aile İçi Şiddetin Uygulayan, Uygulanan ve Tanık Olan Üzerindeki Etkileri

Aile İçi Şiddete Karşı Neler Yapılabilir?

Eylem Planı

Oturumun Değerlendirilmesi

EK 7. Eğitimden Bazı Fotoğraflar

EK 8. Katılım Belgesi

**BABA
DESTEK
PROGRAMI
(BADEP)**

KATILIM BELGESİ

Sayın.....

Baba çocuk arasındaki iletişimi arttırmayı ve çocuğun gelişimine babanın katılımını sağlamayı hedefleyen **Baba Destek Programı**'na hafta katıldınız.

Bir baba olarak çocuğunuz ve aileniz için gösterdiğiniz duyarlılıktan dolayı kutlarız.

Eğitmeni
[Signature]
Öğr. Gör. Osman SAKICI
Çocuk Gelişimi Programı

Anne Çocuk Eğitim Vakfı
A C E V
ANNE ÇOCUK EĞİTİM VAKFI

Anne Çocuk Eğitim Vakfı
[Signature]
Katılım Belgesi

EK 9. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Çocuk sayısı:
2. Çocuk ya da çocuklarınızın yaşı:
3. 3-6 yaş arası çocuğunuzun cinsiyeti:
4. Anne-babanın yaşı:

Anne

Baba

5. Anne-babanın öğrenim durumu

	<u>Anne</u>	<u>Baba</u>
1. İlkokul mezunu	()	()
2. Ortaokul mezunu	()	()
3. Lise mezunu	()	()
4. Önlisans mezunu	()	()
5. Lisans mezunu	()	()
6. Lisansüstü mezunu	()	()

6. Anne-babanın mesleği

Anne

Baba

7. Aile yapısı

1. () Çekirdek aile (Anne-baba ve çocuklar)
2. () Geniş aile (Anne-baba, çocuk ve diğer akrabalar)
3. () Tek ebeveyn (Sadece anne ya da sadece baba)

8. Ailenin gelir durumu

1. 1000-2500 ()
2. 2500-4000 ()
3. 4000-5500 ()
4. 5500 ve üstü ()

EK 10. Babalık Rolü Algı Ölçeği Formu

	Hiç uygun değil	Uygun değil	Kararsızım	Uygun	Tamamen Uygun
1. Bir baba çocuğunu çocuk bahçesine götürmelidir.					
2.					
3.					
4.					
5. Baba çocuğuyla oyun oynamalıdır.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17. Baba çocuğu ile sık sık sohbet etmelidir.					
18.					
19.					
20.					
21.					
22.					
23.					
24. Erkek çocuklar babalarıyla kız çocuklar anneleriyle oynamalıdır.					
25.					

EK 11. Oyun Becerileri Değerlendirme Ölçeği Formu

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıy m	Tarafsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1.	Çocuğum oyun oynarken kendini rahatlıkla ifade eder.	☐	☐	☐	☐	☐
2.		☐	☐	☐	☐	☐
3.		☐	☐	☐	☐	☐
4.		☐	☐	☐	☐	☐
5.		☐	☐	☐	☐	☐
6.		☐	☐	☐	☐	☐
7.		☐	☐	☐	☐	☐
8.		☐	☐	☐	☐	☐
9.		☐	☐	☐	☐	☐
10.		☐	☐	☐	☐	☐
11.		☐	☐	☐	☐	☐
12.		☐	☐	☐	☐	☐
13.		☐	☐	☐	☐	☐
14.		☐	☐	☐	☐	☐
15.	Çocuğum oyun esnasında oyuncaklarını arkadaşları ile paylaşır.	☐	☐	☐	☐	☐
16.		☐	☐	☐	☐	☐
17.		☐	☐	☐	☐	☐
18.		☐	☐	☐	☐	☐
19.		☐	☐	☐	☐	☐
20.		☐	☐	☐	☐	☐
21.		☐	☐	☐	☐	☐
22.	Çocuğum oyun oynarken hayal gücünü iyi bir şekilde kullanır.	☐	☐	☐	☐	☐
23.	Çocuğum hangi oyuncaklar ile oynayacağını kendisi seçer.	☐	☐	☐	☐	☐
24.		☐	☐	☐	☐	☐
25.		☐	☐	☐	☐	☐
26.		☐	☐	☐	☐	☐
27.	Çocuğum oyununu kendisi başlatır.	☐	☐	☐	☐	☐

EK 12. Görüşme Formu

GÖRÜŞME FORMU

1. Daha önce aile eğitim programına katıldınız mı? Cevabınız evet ise hangi eğitim programına katıldınız?
2. Aile eğitim programlarına katılma ve/veya katılamama nedenleriniz nelerdir?
3. Almış olduğunuz Baba Destek Eğitimi sizlere kendiniz, çocuğunuz ve eşiniz açısından nasıl bir katkı sağladı?
4. Baba destek eğitim programı konusunda (süresi, eğitim içeriği, verilen bilgilendirme yazıları, oyun örnekleri vb.) görüşleriniz ve önerileriniz nelerdir?

9. ÖZGEÇMİŞ

Osman ŞALCI 1986'da Giresun'da doğdu; ilk ve orta öğrenimini aynı şehirde tamamladı; Giresun Lisesi'nden mezun olduktan sonra 2005 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünü kazandı; 2009'da mezun olduktan sonra Giresun 75. Yıl Anaokulu'nda okul öncesi öğretmeni olarak çalıştı. 2016 yılından beri Bartın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Çocuk Gelişimi programında öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır.

ADRES BİLGİLERİ

Adres : Bartın Üniversitesi, Ağdacı Kampüsü, SHMYO, 4. Kat, No:412,
Merkez/BARTIN

Tel : 05468752372

E-posta : osalci@bartin.edu.tr